

1979
SPALIS - OCTOBER
Nr. 8

KARYS

Redaktorius
ZIGMAS RAULINAITIS
Administratorius
KĘSTUTIS BILERIS
Redaktoriaus pavaduotojas
JONAS RŪTENIS

KARYS

1979
Nr. 8 (1555)

Atskirus skyrius redaguoja:
S. KAUNELIENĖ
"TREMTIES TRIMITAS"

BALYS BRAZDŽIONIS
"Lietuviai Kariai Laisvajame
Pasaulyje"
BRONIUS BALČIŪNAS
"Karinės Žinios"
Leidžia:
L.V.S. RAMOVĖ N.Y. SKYRIUS

TURINYS

Nemunas nuo Napoleono kalno	viršelis
Dr. P. Reklaitis — Christian Wilhelm von Faber du Faur ir jo 1812 metų karo veiksmų Lietuvoje vaizdai (pabaiga)	309
K. Leknickas — Nuo tarnybos pulke iki Savisaugos dalinių (pub.).....	317
S. Varanka — Lenkijos marš. Pilsudskio tėvai ir protėviai	321
Ap. Skopas — Žygis į Dancigą	324
K. J. — Ko verta sovietinė psichiatrija	328
O. Urbonas — Sovietų agentas-šnipas Kim Filbis (pabaiga)	330
TREMTIES TRIMITAS	333
B. Gražulis — Drausmingo šaulio sapnas	336
KARINĖS ŽINIOS	346
KRONIKA	350

ATSTOVAI:

Baltimore — M. Šimkus, Chicago — K. Juškaitis, Cleveland — J. Citulis, Australia — V. Šalkūnas

JUNGTINĖSE AMERIKOS VALSTYBĖSE

BOSTON, MA — S. J. Minkus
CHICAGO, IL — "Gifts International",
"Parama", Baly's Radio & Television
DETROIT, MI — V. Čižauskas (Šv.
Antano Parapijos Spaudos Kioskas),
V. Perminas
OMAHA, NB — Pr. Kovas
WATERBURY, CT — "Spauda"
WOODHAVEN, NY — "Romuva"

PLATINTOJAI

KANADOJE
TORONTO, ONT. — V.A. Aušrotas, P.
Misevičius, Aug. Kuolas

ANGLIJOJE
"Dainora" — 14 Priory Road; Kew, Sur-
rey; TW9 3DF. Tel. 01-940 6377

V. VOKIETIJOJE

Juozas Nevulis, 6793 Bruchmuehlbach-
Miesau 2 Bahnhofstr. 11

AUSTRALIJOJE

S. Slavickas, 22 Slevin St., No. Geelong,
3215, Vic.
W. Paluk, 1 Brentnall Ave., Blair Athol
5084, SA
S. Pačėsa, 13 Orchid Road, Guildford,
NSW, 2161

Prenumerata JAV-bėse ir užsienyje: metams U.S. \$11.00, pusmečiui U.S. \$6.00, atskiro nr. U.S. \$1.50

Pinigų siųsti šiuo adresu: KARYS 341 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207, USA

KARYS, magazine for the veterans of Lithuanian descent and for Lithuanians in the wide world

Published monthly except July and August by "KARYS" — 341 Highland Blvd., Brooklyn, N. Y. 11207, USA

Subscription U.S. \$11.00 per year. Single copy U.S. \$1.50 — Second Class Postage Paid at Brooklyn, N.Y. Publication No. ISSN 0022-9199

Isteigtas Lietuvoje 1919—
Nepriklausomybės kovų—
metais

KARYS

Atgavintas Jungtinėse
Amerikos Valstybėse 1950
metais

PASAULIO LIETUVIŲ KARIŲ - VETERANŲ MĖNESINIS ŽURNALAS

Nr. 8 (1555)

SPALIS — OCTOBER

1979

CHRISTIAN WILHELM VON FABER DU FAUR IR JO 1812 METŲ KARO VEIKSMŲ LIETUVOJE VAIZDAI

DR. POVILAS REKLAITIS

(Pabaiga)

Pasekime toliau Napoleono Didžiosios Armijos III-čio korpo (maršalas Ney) dalinio — 25-osios divizijos — württembergiečių — kelią per Lietuvą, kaip jis dokumentuotas šitos divizijos nario, tuometinio artilerijos kapitono, vėliau generolo Kristijono Wilhelmo von Faber du Faur karo lauke pieštais vaizdais ir jo žygio bendro, majoro F. von Kausslerio, tekstais.

V. Stovykloje prie Molėtų 1812 m. liepos 5 d. "Im Bivouac bei Maliathui den 5. Julius 1812. — Au bivouac près Maliathui le 5. Juillet 1812. Faber du Faur del. Gedr. v. G. Kästner" (pav. 6).

"Varginčiais žygiais III korpas pasiekė Molėtus (Maliathui). Čia galų gale mums buvo leista trumpai pailsėti, kad galėtumėm vėl pritraukti didesnių skaičių atsilikusiųjų. Dar tik prieš dvi savaiti pradėjome karo žygį, o jau vargas buvo toks didelis, kad už vieną kepalą duonos reikėjo mokėti 4 talerius; pasidarė tokia padėtis, kad kareivis turėjo stengtis kaip nors gauti sau pinigų reikalingų jo gyvybės išlaikymui. Net paskerstų galvijų odomis prekiaavo žydiškasis gobšumas: žydai visada buvo pasirengę pasipelnyti net iš tokių dalykų, kurie kitiems atrodė beverčiai. Reik pripažinti: tatai kariuomenei atnešė nemažai naudos".

M o l ė t a i (tarmiškai Malėtai), miestelis Utenos apskrityje. Molėtų apylinkėse III-sis korpas susirinko liepos mėn. pradžioje ir buvo čia liepos 5 d. patikrintas, bet jau beveik pusė karių dėl vidurių ligos epidemijos negalėjo stoti paradan. Liepos 18 d. vienas vyr. leitenantas nuvežė 500 ligonių Vilniun, 700 ligonių pasili-

ko lauko ligoninėje Molėtuose.¹⁵ Didelė dauguma Molėtų gyventojų anuomet buvo žydai. Piešinys rodo, kad Faber du Faur atidžiai stebėjo Molėtų žydų tipus, būdingą jų našystą; susitikimo su žydais scena kartosis ir kituose jo vaizduose Lietuvoje ir Gudijoje. Beveik visi 1812 metų karo žygio memuarų rašytojai bei jo vaizduotojai labai domėjosi Lietuvos žydų tautybės gyventojais, sykiu nevengdami išskelti jų taip pat kairių neigiamų charakterio bruožų. Žygio pradžioje, žydai artinosi prie okupacinės kariuomenės stovyklų prekybos tikslais, kiek vėliau jie buvo verčiami būti vadovais revizicijų ekspedicijose. Scena derybų parduodant odą Molėtų žydams, taip pat rodo, kad württembergietis-švabas galėjo su jais neblogai susikalbėti: Lietuvos žydai viduramžių pabaigoje išemigravę iš Pietų Vokietijos kalbėjo giminiška tarme.

VI. Čiulėnų apylinkėse 1812 m. liepos 7 d. "In der Gegend von Tschulanui den 7. Julius 1812. — Aux environs de Tschulanui le 7. Juillet 1812. Faber du Faur del. E. Emminger lith." (pav. 7).

"Liepos 6 d. 25. divizija pasistūmė į pozicijas prie Čiulėnų (Tschulanui), labai malonioj ir derlingoj apylinkėj puikiai klestėjančių javų laukų ir gražių miškų. Tačiau greit ir ši apylinkė gavo pajusti karo vargų. Neturint provianto iš kariuomenės sandėlių, ar iš gyventojų perkant, kaip visur, taip ir čia, reikalingiausio maisto produktų parūpindavo pasiųstieji kariniai daliniai, per prievartą plėšiant ir nušienaujant laukus pašarui. Liepos 9 d. palikome šią poziciją, ir tuščios pasiūrės, sutrupti ir nušienauti

Pav. 6. Faber du Faur. Derybos Molėtų stovykloje 1812 m. liepos 5 d. Pagal G. Kaestnerio litografiją.

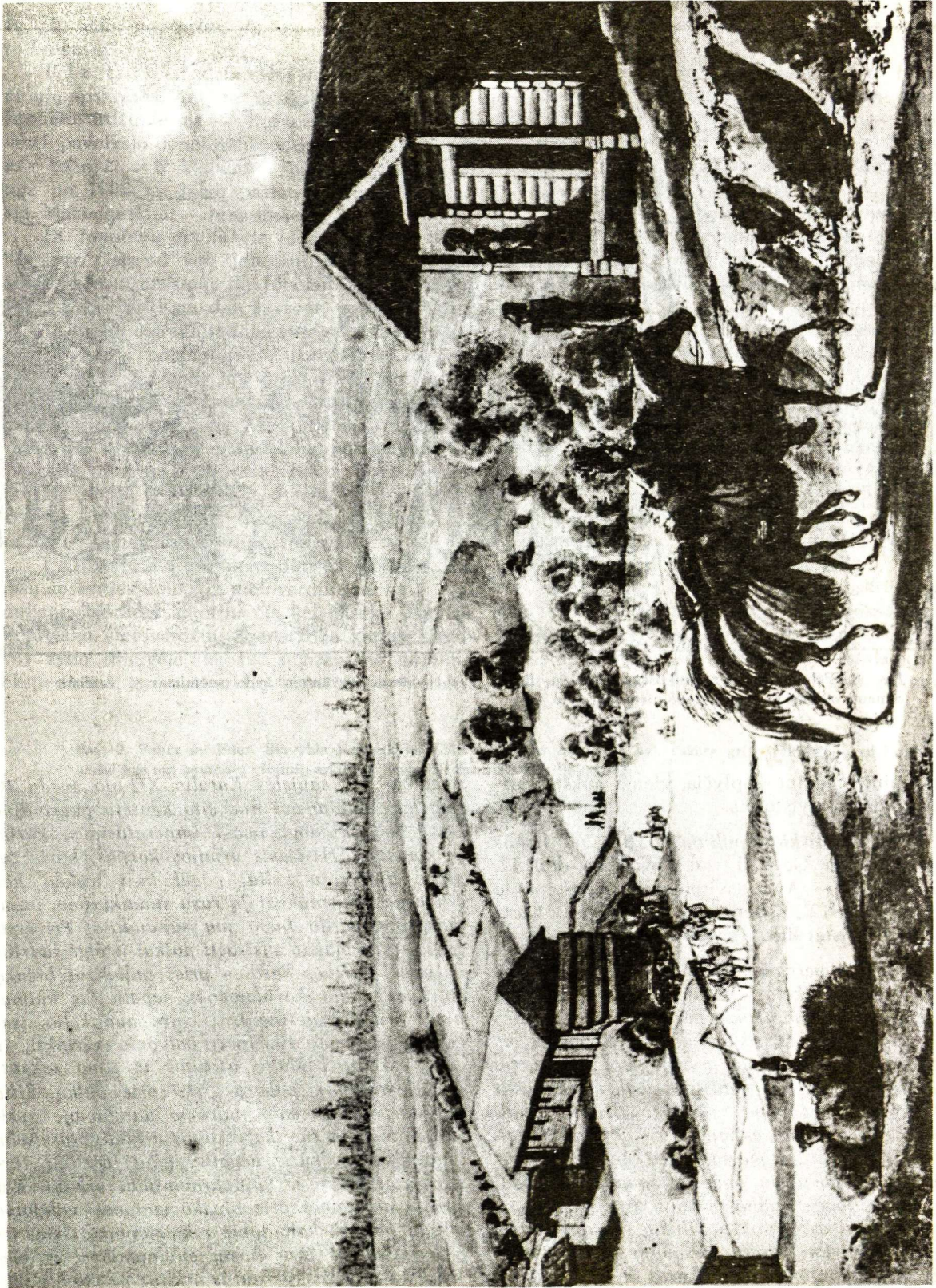
javų laukai ir išretinti miškai buvo pėdsakai, kuriuos mes po trumpo buvimo palikome”.

Č i u l ė n a i — kaimas Virinto ežero pakrantėje — apie 8 km į šiaurę nuo Molėtų prie vieškelio į Uteną.¹⁶ Aukštaitijos kraštovaizdžio tapybiškumas sužavėjo net karo žygio varginamus svetimus karius: iš aukštumoje stovincios klėtelės prieklėčio du karininkai grožisi ežero slėniu. Piešėjas pastebėjo taip pat šiai Aukštaitijos daliai būdingus medinius kaimo architektūros pastatus: klėteles, pirteles, tvartelius, gan tiksliai nupiešė prie ežero buvusį medinį malūno pastatą. Kraštovaizdžio idiliškumas kontrastuoja karo sąlygų padiktuotiems veiksams: kareiviai šienauja javus, neša ar arkliais gabena kupetomis ar pėdais pagrobtą pašarą, maudosi ežere, pakrantėj pakūrę ugnį užkandžiauja: malonios vasaros vaizdas taip pat kontrastas žinant, kokios jau sekančiose savaitėse tuos pačius karius ištiks kruvinos kautynės, pasitraukimo žiemą baisumai. Vietos gyventojai bene visi buvo pabėgę, betgi įdomu, kad autorius vietovardį pasižymėjo rytų aukštaičių tarmėje: “Č i u l i a n y j”, sykiu atmesdamas seniau kartografijoje naudotą lenkišką formą: “Czulance”.¹⁷

VII. *Bivakas prie Kuktiškės 1812 m. liepos 9 d.* “In Bivouac bei Kokuticzki den 9. Juli 1812. — Au bivouac près Kokuticzki le 9. Juillet 1812. v. Faber du Faur (del.)” (pav. 8).

“*Krašte, kurio kalbos mes nemokėjome, žydy daugybė buvo mums paranki. Kai visi (kiti gyventojai) nuo karo baisumų pabėgo į miškus, žydy godumas laikė juos tvirtai pririštus prie jų nešvarių lūšnų. Pripratę prie priespaudos, svetimųjų ir vietinių žmonių nemėgiami, visa jų galvosena krypo vien tik pinigų gavimui ir žemos rūšies pasipelnymui. Kadangi jie mūsų kalbą (vokiečių!) iki pat Rusijos (ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės) pasienio gerai vartoja, jie buvo dažnai panaudojami kaip vadovai. Bet tik per prievartą jie prisiimdavo šitas pareigas, kurios dažnai būdavo pavojingos ir, žydams prieštaraujant, kareivių būdavo retai kitaip atlyginamos, kaip šautuvo buožės smūgiais”.*

K u k t i š k ė s, miestelis Utenos apskrityje; lenkiškoji vietovardžio forma esanti “Kukciszki”,¹⁸ bet yra senesnė forma: “Kokuciszki”,¹⁹ kurią iškreiptai užrašė autoriai. Vaizdo vidurinis motyvas: Kuktiškės žydo suėmimas, dešinėje: kariai ilsisi po skubiai pastatyta lapine, fone: Kuktiš-

Pav. 7. Faber du Faur. Čiulėnų apylinkėje 1812 m. liepos 7 d. Pagal dailininko ranka pieštą akvarelę.

Pav. 8. Faber du Faur. Kuktiškės 1812 m. liepos 9 d.: vietinio gyventojų žydo suėmimas jį verčiant tarnauti vadovu. Iš kopijos 1898 metų leidinyje.

kės kapinių medinė koplyčia, vienas aukštas kryžius, vienas koplytstulpis.

VIII. Kazitiškio apylinkėje 1812 m. liepos 11 d. "In der Gegend von Kozuscina den 11. Julius 1918. — Aux environs de Kozuscina le 11. Juillet 1812. Faber du Faur del. H. Kurtz gedr. Baumeister lith." (pav. 9).

"Nemunų peržengė armija aprūpinta maistu 20-čiai dienų; tikėtasi kovoje pasiekti Vilnių ir ten lemiama mūšio. Tokiu būdu maisto transportai būtų galėję vis iš paskos sekti, kas lieka būtų padariusi galutinę pergalę, bet dėl nuolatinio rusų traukimosi mūšis neįvyko. Sustoti ir palaukti maisto transporto reikštų atsisakyti galimybės greitu rusų sekimu sutrukdyti susijungimą Barclay de Tolly armijos su Bagrationo armija ir kiekvieną jų atskirai sunaikinti. Todėl buvo stumiamasi skubiai pirmyn, ir 400,000 vyrų liko be maisto atsargos, diena iš dienos, iš žygio į žygį, ant priešo ir savųjų sutriptomos žemės, kuri ir be šito buvo skurdi ir kuri kadaise

negalėjo net saujelės Karolio XII-ojo švedų išmaitinti. Labiausiai nuo šito kentėjo pagrindinė vora vadovaujama pačio imperatoriaus, kuriai priklausė ir III-čiasis armijos korpusas, kuris žygiavo didžiuoju keliu, pagal kurį viskas, kas išliko po pasitraukusiųjų rusų sunaikinimo, prancūzų avangardo buvo jau sunaudota. Priversti žygio metu maisto susirasti pulkai įsteigė judrius dalinius, kuriuos kasdien prieš paliekant bivaką siųsdavo į dar kariuomenės nepalietas kaimynines sritis, į dešinę ir į kairę nuo kelio, įsakant, viską kas tik rasis valgomo surinkti, ir armijų kelių valandų atstume iš šono sekant, pagal galimybę, vakare grįžti prie pulko. Šitie daliniai dėl geresnio judrumo daugumoje apsirūpino mažais 'rusiškais' kaimo arkliais (russische Landpferden), kurie negalint gauti vežimų, tarnavo tuo pačiu ir kaip krovininiai arkliai. Kai vakare artinomės prie bivako vietovės, galėjome visada matyti, kaip tokie rekvizicijoms išsiųstieji kareiviai iš visų pusių suplaukdavo, ir vieton, kad sunkiai apkrautus arklius pėsčiomis sek-

ty, jie tada, paprastai, dar patys sėdosi viršum to krovinio”.

Kazitiškis, dabar Dūkšto valsčiaus, Švenčionių apskrities. Autoriai netiksliai užrašė lenkišką vietovardžio formą — “Kozaczyzna”.²⁰ Dėmesio verti paveikslu fone užfiksuoti Kazitiškio medinės bažnyčios ir klebonijos pastatai, kurių vietoje po 1906 m. buvo pastatyta mūrinė bažnyčia. Mažieji arkliai — žemaitukai.

IX. Janulėnų apylinkėje 1812 m. liepos 12 d. “In der Gegend von Jenolani, den 12. Julius 1812. — Aux environs de Jenolani le 12. Juillet 1812. Faber du Faur del. Lithogr. v. A. Gnauth”.

“Kasdien atsinaujindavo šitie rūpesčiai ir vargai, ir kitais pavidalais pasikartodavo vis tos pačios scenos. Dabar jau buvo tikra, kad kiekviename didesniame maistui parūpinti dalinyje buvo galima rasti žydą kaip vadovą ir vertėją, kurie dėl prievartos ar geidimo pasipelnyti, ar dėl šitų abiejų priežasčių, buvo pririšti prie tokio dalinio. Tik pasiekus senuosius rusiškus kraštus, už Smolensko, šie palydovai dingo, bet su jais — ir pagalba armijos išlaikymui”.

Janulėnai, kaimas Rimšės valsčiuje, Zarasų apskrities; lenkiška vietovardinė forma — “Januljancy”,²¹ taigi autorius čia vėl pasekė daugiau lietuvišku vietovardžiu. Scena rodo karius Lietuvos žydo draugėje, ką tik sugrįžus iš grobimo ekspedicijos, su ant arklių pririštais avinėliais,

žąsimis, vedamomis avimis, ožkomis ir kt. smulkiais namų gyvuliais.

X. Bivakas prie Brėslaujos ežero 1812 m. liepos 18 d. “Bivouac bei Raskimosi am See von Breslav den 18. Julius 1812. — Bivouac de Raskimosi près du lac de Braslav le 18. Juillet 1812. v. Faber du Faur del. G. Kästner gedr. (N.) Baumeister lith.” (pav. 10).

“Liepos 15 d. palikome bivaką prie Drūkšių (Drisviatoni) ir vakare atvykome prie Brėslaujos ežero, ir sustojome prie jo malonių šlaitų, prie ‘Raskimosi’ (Racki-Most). Čia mes palikome iki liepos 19 d., kad sustabdytume dezinteryją, kuri pasėjo pavargimo, trūkumų ir blogo klimato labai išsiplatino ir padarė jau didelių nuostolių. Jos mirtinoji eiga buvo kartais tokia greita, kad žmonės žygio metu ar bivake, nedavę kokio prieš tai ženklų, krisdavi negyvi. Ir mūsų štabe daugelį sugriebė liga, ir nevieną greit pribaižė. Net mūsų aukštasis vadas (kronprincas Wilhelm von Witttemberg) buvo šitos ligos taip stipriai užpultas, kad reikėjo jį gabenti Vilniun, kur jis visą mėnesį turėjo pavojingai sirgdamas gulėti”.

Brėslauja (lenk. Braslaw) apskrities miestas Vilniaus krašto — Rytų Lietuvos šiaurinėje dalyje, prie Drivėtos ežero š. kranto, tarp Naujėtos ir Berežos ežerų. Autoriai Brėslaujos ežeru tada vadino Drivėtos ežerą, kurio pakrantėje,

Pav. 9. Faber du Faur. Stovykla Kazitiškyje. 1812 m. liepos 11 d., 10 val. vakare grįžo rekvizicijos dalinys: kariai joja ant pagrobtų vietinių arkliukų. Pagal N. Baumeisterio litografiją.

netoli Brėslaujos buvo smuklė R a c k i - M o s t.²² Čia atvaizduojami stovyklą lanką vietiniai gyventojai, lietuviai ar veikiau gudai, kurie iš karių supirkinėjo ar mainė paskerstų gyvulių odas. Vaizdo kairėje matosi ant žemės gulęs dezinterijos pakirstas ligonis, apie ką rašoma tekste. Württembergiečių divizijos vadas, sosto įpėdinis Vilhelmas von Württemberg, čia susirgęs dezinterija, buvo nugabentas ligoninėn į Vilnių. Ten pasveikęs frontan nebevyko, bet greit sugrįžo savo tėviškėn; divizijos vadovavimą perėmė generolas Grafas von S c h e l e r, kuris dezinteriją jau buvo persirgęs Molėtuose.²³

XI. *Pakelė iš Brėslaujos Dysnon 1812 liepos 21 d.* "Neben der Strasse von Braslav nach Disna, den 21. Juli 1812."

"Liepos 19. d., po daugelio dienų stovėjimo prie 'Raskimosi', prie Brėslaujos ežero, mus pakėlė žinia, kad Barklay paliko įtvirtintas pozicijas prie Drisos ir žygiuoja Vitebsko link. Visi imperatoriaus įsakomi armijos korpai pradėjo judėti, kad Vitebską pasiektų dar prieš Barklay, ir bent ten jį priverstų lemiamajai kovai. Bėglinės vežimų voros padarė kelius beveik neiš-

važiuojamus, arba vedė pelkėtiais miškais per šakų pylimus, o taip pat nuolatinis stumdymasis su įvairiais kariuomenės daliniais, kurie be paliovos veržėsi mėginami prasilenkti, ir kurių jokia karo policija dėl šito nekliudė, visa tai šį žygiavimą pirmyn padarė pačiu sunkiausiu. Tokiose aplinkybėse, visai išvargę, sustojome bivakui liepos 21 d. į dešinę nuo kelio vedančio Dysnon, netoli vieno liepsnojančio kaimo".

XII. *Bivakas prieš Dysną 1812 m. liepos 23 d.* "Bivouac vor Disna, den 23. Julius 1812. — Bivouac devant Disna le 23. Juillet 1812. v. Faber du Faur del. Emminger & Baumeister lith." (pav. 11).

"III-sios armijos korpas bivake prieš Dysną sustojo liepos 22 d. ir paliko jį liepos 23 d. priešpiet, kad žygiuotų į Polocką palikdamas brigadą pėstininkų ir vieną bateriją šioje pozicijoje kol atvyks II-asis armijos korpas. Vos tik bivakas tapo paliktas, valstiečiai iš netolimų kaimų išlindę iš jų slėptuvių godžiai apjieškojo paliktosios stovyklos vietą, kad pasisavintų viską, ką daliniai nužygiuodami paliko: daugiausiai daiktus, kurie buvo parvilkti iš kaimyninių vietovių stovyklavimo reikalams, kaip malkos, indai ir kt.

Pav. 10. Faber du Faur. Stovykla Brėslaujos ežero krante 1812 m. liepos 18 d. epidemijos metu. Vietiniai gyventojai atmatų rinkėjai. Pagal E. Emmingerio litografiją.

Pav. 11. Faber du Faur. Prie Dysnos 1812 m. liepos 23 d. Vietiniai gyventojai artinasi prie apleistos stovyklavietės. Pagal dailininko ranka pieštą akvarelę.

Labai įdomu buvo matyti šių žmonių rūbus ligi mažiausių supjovimo savybių panašius rūbams anų protėvių prieš beveik 1800 metų pavaizduotiems ant Trajano kolonos. Ne tik vien šie rūbai, bet ir ano meto išsilavinimo laipsnis, o su tuo ir papročių paprastumas, atrodo, jiems yra išlikęs; turėdami labai mažai ryšių su Vakarais, mes buvome jiems tokios svetimos ir nepaprastos būtybės, lyg mes ne vien tik per šimtus mylių, bet ir per daug šimtų metų nuo jų būtumėm atskirti”.

Dysna miestas prie Dauguvos buv. Vilniaus palatinatė (vaivadijoje). Jos apskrities gyventojų dauguma jau gudų, nors XIX amžiaus pirmoje pusėje apie Dysną dar buvę nemaža lietuviškai kalbančių, esama taip pat lietuviškų vietovardžių.²⁴ Kad Dysną siekia lietuviška etnografiška įtaka, liudija ir šiame vaizde matoma aukštaitiškoji našysta — moteris su nuometu, šalimais katalikiška koplytėlė su ikonografiškai įdomia medine Nukryžiuotojo skulptūra. Kalbėdamas apie nutolimą nuo Vakarų civilizacijos, autorius perdeda, tačiau gyventojų tipų ir jų rūbų palyginimas su romėnų antikės povyzomis yra įdomus ir šito panašumo priežastys yra tirtinos.

Žygis per Gudiją darėsi vis sunkesnis ir be kautynių pareikalavo vis daugiau aukų. Liepos

25 šis dalinys pasiekė Polocką, liepos 26 Ulą, liepos 28-30 d.d. stovyklavo prie Bešenkovičių prie Dauguvos, kur kaip ir Ostrovno pusėje gausėjo pėdsakų prieš keletą dienų buvusių kautynių tarp princo Eugenijaus ir Murato dalinių su atsitraukiančiais rusais. Rugsėjo 4 d. 25. divizija pasiekė Liozną, Vitebsko apskrityje, kur sustojo ilgesnei poilsio stovyklai. Rugpiūčio 5 d. revizija parodė, kad daugiau pusės karių be vieno šūvio, vien tik nuo ligų ir nuovargio, iškrito. Rugpiūčio 13 d. pasibaigė poilsis Lioznoje ir prasidėjo žygis prie Dniepro, per kurį buvo persikelta rugpiūčio 14 d.²⁵ Kariai, kurie iš Lioznos stovyklos buvo išsiųsti ieškoti maisto, sugrįžę pranešė, kad toliau Rytuose miesteliuose jau nebėra žydų, visi gyventojai tik stačiatikiai, ir kad valstiečiai ponų vadovybėje apsiginklavę atkakliai priešinosi revizicijoms: buv. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės teritorijos riba buvo pasiekta, prasidėjo didrusių gyvenamieji plotai — tikroji Rusija. Baugi visiems buvo žvalgų atnešta žinia: “Ten visi prieš mus!”²⁶

Išnašos

15. Die Württemberger im Russischen Feldzug 1812 o.c. p. 35 pagal Martens: Vor fünfzig Jahren o.c.

16. Šiandien, po virš 150 metų, Čiulėnuose — koltkis,

bet vietovė tebesanti graži. Plg. Bronius Mackevičius: Gražesni už dainą (Čiulėnai), in: "Tiesa" 1973 liepos 15 d., Nr. 164: "Visi, kam tenka lankyti Molėtų rajone, Čiulėnų kolūki paprastai įsimyli iš pirmo žvilgsnio. Įsimyli karštai, kaip žavią moterį, už nepakartojamus vietovaizdžius, neregėtą žemės grožį". Kolūkis esąs geras, betgi jo "saviveiklininkės" prašė korespondentą parašyti žodžius "dainai apie Čiulėnus" su tikslu vilioti vyrams, mat nemažai vyrų iš kolūkio išbėgo, todėl kolūkyje yra daug vienišų moterų:

"Jei esi tu,
Drauge, vienas,
Jeigu laikas būtų vest (!),
Tai Čiulėnuos
Lauks merginos
Tavo laimė
Lauks tavęs."
"Čia — purienos,
Mėnesienos,
Glamonėjanti banga.
Atvažiuokit
Į Čiulėnus, —
Kursim ateitį drauge!"

EGIPTO — IZRAELIO TAIKOS SUTARTIS

(Vedamasis, tilpęs "National Defense"
žurnale liepos-rugpjūčio leidinyje.)

Egipto-Izraelio taikos sutarties pasirašymas išskėlė daug klausimų.

Pirmasis yra: ar ši sutartis atneš Egiptui ir Izraeliui taiką? Sekantis: ar ji paskatins taikos siekimą visuose Viduriniuose Rytuose?

Po šitų pagrindinių, seka eilė antraeilių klausimų, kurie yra irgi labai svarbūs, būtent:

Kas buvo tie asmenys atsakingi dėl to susitarimo? Kas apmokės išlaidas, susijusias su tuo susitarimu ir kiek tas kaštuos?

Atsakymai į šituos klausimus šiuo metu atrodo taip (iš eilės):

● Ar Susitarimas atneš taiką?

Deja, susitarimas neužtikrina taikos tarp Egipto ir Izraelio. Juo yra tik pradėtos derybos, kurios tęsis sekančius trejus metus. Tai tik pirmasis žingsnis ir jo galutinę reikšmę nustatys tolimesni įvykiai. Tas susitarimas gali visiškai iširti, kaip pav. įvyko su Camp David susitarimu.

● Ar susitarimas paskatins taikos viltis Viduriniuose Rytuose?

Nepaskatins, kol ten esanti nepatikama ir prieštaravimai, kurie tę-

siasi ištisus šimtmečius, nebus pašalinti, arba bent nekurstomi. Nepaskatins, kol izraelitų kariuomenė laikys okupavusi nors ir mažiausią gabalą arabų žemės. Nepaskatins, kol Sov. Sąjunga rems ten esančius priešingus taikai disidentus.

● Kas yra daugiausia atsakingi už Sadato ir Begino susitarimą?

Pirma vieta tenka prezidentui Sadatui, nes jis davė pradžią nuvykdamas į Izraelį. Jis, be abejo, žinojo koki pavojai grėsė jam asmeniškai ir tautai dėl jo žygio. Arafatas jau paskelbė kėslus nužudyti Sadatą, ko, žinoma, ir reikėjo tikėtis. Daugelis arabų valstybių, ar joms palankių, pasmerkė tą susitarimą, kaip pav. Jordano kar. Huseinas, Sirijos, Libijos ir Irako valdovai.

Sekantis, kuriam tenka kreditas, yra Beginas. Jo sutikimas buvo reikalingas, nes jo kraštas prisiima riziką. Viduriniuose Rytuose nebus taikos, kol Izraelis nepasitrauks iš užimtų arabų žemių. Taigi, galutinė taikos viltis remiasi min. pirm. Begino pažadu pasitraukti ir be to, remiasi jo sugebėjimu patiekti tą susitarimą savo vyriausybei ir gauti jos patvirtinimą.

Vertas kredito is J.A.V. prez. Carteris, už jo kietą atkaklumą, atvedusį abu susitarimo partnerius į Vašingtoną pasirašymo ceremoni-

17. Vokieč. generalinio štabo 1915 m. (1:300.000) žemėlapyje: "Tschulanze". Slow. gegogr. T. 1 (1880), p. 881: "Czulance".

18. Plg. Salys: Lietuvos žemėlapių vardynas, in: J. Andrius "Lietuvos žemėlapis" (1956) (Priedas).

19. Vok. gen. štabo žem. 1915: "Kukuzischki".

20. Plg. A. Salys o.c. p. 27. Vok. gen. štabo žem. 1915: "Kosatschizna".

21. Plg. Vok. gen. štabo žem. 1915.

22. "Racki-Most", smuklė, žr. Slow. geogr. T. 9 (1888), p. 367; "Racki-Most" tiltas, žr. žemėl. Wojsk. Isnt. Geogr. (Warszawa 1932) 1:100.000. Lap. 26-44.

23. Paul Holzhausen: Die Deutschen in Russland 1812 o.c. p. 24; Die Württemberger o.c. p. 33 pagal Martens. Liga buvo pretekstas grįžti namo, plg. Deutsche Biogr. T. 43. 1898, p. 209.

24. Steponas Kolupaila: Brėslaujos apskritis, in: Lietuviški enciklopedija, 4 t. Kaunas 1936, p. 635.

25. De Faber du Faur: Napoleons Feldzug in Russland 1812. Mit Text von Major F. von Kaussler. Leipzig 1897, tekstai prie pav. XIII-XXIX.

26. Die Württemberger o.c. p. 41 pagal Dr. med. H. v. Roos "Mit Napoleon in Russland", ed. P. Holzhausen 1910.

joms. Ne visi sutiks su Carterio pareikštais pažadais ir su ta kaina sumokėta už susitarimą, tačiau niekas nepaneigs prezidento užsispyrimo.

● Kas sumokės už susitarimą ir — kiek?

Visi kas skaitė susitarimo sąlygas ir teisingai apskaičiavo su tuo surištas išlaidas, sutiks, kad prez. Carteris įpareigojo J.A.V. sumokėti pagrindines išlaidas, susidariusias to susitarimo pasekmėje. Kol kas yra gyvai nesutariama kokio dydžio tos išlaidos bus. Tačiau, nėra jokios abejonės, kad galutinės išlaidos, kurios užguls J.A.V. mokesčių mokėtojus (mus ir jus), už ginklus, ekonominę paramą, už ilgalaikes paskolas abiem susitarusiom šalim, viršys 10 bilijonų dolerių per sekančius trejus metus.

Be šių, bus dar ir šalutinių išlaidų, kaip pav. pakilę OPEC alyvos kainos (specialiai dėl šios sutarties), padidėjusi infliacija (dolerio vertės kritimas), susilpnėjusi parama ginklais skirta NATO sustiprinimui, priedui ir taip jau nepalankus mūsų tarptautinės prekybos balansas.

Daugelis galvojančių J.A.V. piliečių kelia klausimą, kodėl mes vieni turime sumokėti už Egipto-Izraelio taikos susitarimą, ypač kai tėra tiek maža ženklų, kad jis atneštų taiką sudrumstiems Viduriniams Rytams (ir J.A.V.)?

A.

Nuo tarnybos pulke iki Savisaugos dalinių

(Išgyvenimai ir prisiminimai)

Viršila KAZYS LEKNICKAS

(Pabaiga)

Mane ginti išėjo ltn. Bardzilauskas. Jis išrėžė drąsiai ir griežtai, mane apginančiai, kalbą. Buvo pašauktas ir liudininkas, tas kulkosvaidžių kuopos politrukas. Nors ir dirbantis kartu su enkavedistais, kažkodėl jis liudijo mano naudai. Po kokių dvidešimt minučių, teismas paskelbė sprendimą: esu baudžiamas trim metais kalėjimo lygtinai ir įspėjo daugiau neprasižengti, nes tada reikės atsėdėti ir šiuos tris metus.

Išėjęs iš teismo salės į gatvę atsigavau, nes pasijutau esąs dar laisvas. Su ltn. Bardzilausku užėjom į restoraną papietauti. Grįžus į kuopą kuopos vadas, matydamas mane neblogai nusi-teikusį, pasakė, kad jis juk sakė, kad būčiau ramus ir kad nubaustas nebūsiu. Ltn. Viršilai pasakius koks teismo sprendimas, kuopos vadas nustebė, o matydamas mano veide dar visai nedingusį rūpestį ir baimę — paleido mane pailsėti. Po poros dienų pašaukė pulko vadas plk. Breimelis ir taip pat užklausė, kaip tas nemalonus man baigėsi. Papasakojau. Pulko vadas pasidžiaugė, kad taip neblogai reikalas baigėsi, bet kartu ir įspėjo ateityje būti atsargesniam ir tokių klaidų nepadaryti, kad vėliau nereikėtų nukentėti. Pulko vadui padėkojau už tėvišką rūpestį ir duotą patarimą.

Vėliau išsikalbėjus su karininkais, priėjome išvados, kad šie man padaryti kaltinimai buvo išgalvoti ir visa ši byla prieš mane buvo sufabrikuota politruko ir žydo. Politrukas manęs nemėgo ir dažnai vis prie manęs kibdavo be jokio reikalo. Dėka Dievo ir ltn. Bardzilausko ginamos kalbos teisme — viskas baigėsi gerai. Labai greit po teismo politrukas išvyko atostogų ir pas mus daugiau nebegrįžo, o su stalių dirbtuvių žydu išsiskyrėme, kai išvykom į poligoną. Tačiau už tokią jo paslaugą man — negaliu jo užmiršti ir šiandieną.

Į tarnybą iš ryto visada pirmieji ateidavo būrių vadai, leitenantai Viršila ir Katelė. Birželio 13 dieną būrių vadai nepasirodė. Pirmas atėjęs kuopos vadas nustebė, kad nėra kuopos karininkų ir pasiuntė mane į jų butus sužinoti, kas yra nutikę. Nuėjau prie ltn. Viršilos buto. Duris atidarė ponis. Susirūpinusi ir apsverkusi ji man pasakė, kad nakties metu atėję enkave-

distai jos vyrą išsivedė nežinia kur. Tą patį patyriau ir iš ponios Katelienės. Apie tai ir pranešiau kuopos vadui. Kuopos vadas labai išgyveno savo karininkų netekimą.

Birželio 14 dieną mūsų batalionas išvyko į Varėnos poligoną. Aš su savo būriu likau surinkti bataliono turą ir poligone atsiradau birželio 16 dieną. Sekančią dieną su būriu buvau paskirtas statyti nedidelius barakėlius į kurių vieną tilptų po du skyrius. Sklido kalbos, kad atvyksta papildymas — naujokai, žinoma, rusai. Psk. Laurinavičius su savo vyrais gamino miške medžiagą, o mes iš jos kalėme sienas ir jas py-nėme šakomis. Per kelias dienas jau turėjome paruošę tokius tris barakėlius. Birželio 22 dieną, sekmadienio ankstų rytą, užgirdau skraidančių lėktuvų ūžimą. Išėjau iš palapinės pažiūrėti kas čia darosi. Pamačiau besivartaliojančius ir besišaudančius keturis lėktuvus. Du jų buvo atžymėti kitokiais ženklais, vokiškais. Čia pat iš kažin-kur prisistatė ir politrukas. Pamatęs mane stebintį lėktuvus, paaiškino man, kad tai mūsų lėktuvai manevruoja. Liepė man eiti gilti. Politrukui nieko nepasakiau, bet sau pagalvojau, kad nereikėtų jam kitą laikyti kvalesniu už save. Įėjęs į palapinę nesusilaikiau ir, nors negarsiai, šuktelėjau: "Vyrai, kelkite! Karas!" Palapinėje buvo keturi lietuviai, du karininkai ir du viršilos. Vienas iš karininkų liepė draugui mane "patvarkyti", nes aš, būk miegodamas, vaikštau ir skelbiu karą. Visi pradėjome juoktis. Aš pradėjau rengtis ir pakuoti savo kuprinę. Kiti susirūpino savomis taip pat.

Trimitas keltis. Po pusryčių sena tvarka ėjome prie savų darbų. Dabar jau visi žinojome, kad prasidėjo karas, bet to savo vidaus džiaugsmo nerodėme. Ruskeliai buvo neramūs ir bėginėjo lyg jiems padai sulty. Tik spėjus pasiimti darbo įrankius, gavau budinčio įsakymą su būriu prisistatyti prie štabo. Ten nuvykęs radau kuopos vadą kpt. Urboną ir štabo viršininką plk. Urboną. Mano būriui buvo duotas įsakymas pasirošti kautynių aprangoje, iš ginklų sandėlio išgauti šovinius, o iš maisto sandėlių sausą davinį. Buvo juokinga: karas prasidėjo, o mes gavome po penkis šovinius ir vienai dienai sausą davi-

nį. Korpo štabe prisistatė rusas karininkas ir davė įsakymą vykti į Pirmąją Varėną ir prisistatyti stoties komendantui. Gavome du sunkvežimius ir parolę. Išvykom. Už kelių minučių buvome Pirmojoje Varėnoje. Prisistačiau rusui majorui, kuris mus paskyrė sandėlių viršininko žinion. Šis aprodė visą sandėlių rajoną ir man nurodė, kur turiu pastatyti sargybas. Sargybos būstinės vietos nenurodė. Ją pasirinkau pats viename artilerijos sviedinių bunkeryje. Bunkeris buvo pakankamai didelis ir mes visi 35 vyrai lengvai ten tilpom. Kada kiek atsigavau, pradėjau galvoti ir mane paėmė juokas: kiek mes galėsime prikariauti su penkiaais šoviniiais ir vienos dienos daviniu!? Matyt ir patys vadai nenumato ilgai kariauti, pagalvoju sau.

Tolumoje ir aplink girdėjosi patrankų šaudymas, o lėktuvai visą laiką skraidė virš mūsų. Mūsų saugojamame rajone buvo ir poligone esančių dalių maisto atsargos. Savo tarnybą pradėjome 9-tą valandą. 11-tą valandą vokiečių lėktuvai smarkiai bombardavo Pirmosios Varėnos geležinkelio stotį. Nuėjau pažiūrėti kokie nuostoliai padaryti, nes stotyje taip pat buvo mano du vyrai. Sargybiniai nenukentėjo, bet stoties pastato vienas kampas bombų buvo nuneštas, keturi vagonai sudaužyti, o stoties rajonas buvo nuklotas Lenino-Stalino istorijomis, paveikslais ir kitokiais popieriais. Keleivinis traukinys, tuo metu buvęs stotyje, liko nepaliestas. Stoties budėtojo paklausiau, kur yra komendantas, tas pasakė, kad vargiai aš jį bepamatysiu, greičiausia jis jau kur nors apie Minską. Stotyje sutikau kelias pažįstamas pulko karininkų žmonas. Jos norėjo važiuoti į Vilnių ir manęs teiravosi apie traukinį. Nebuvo vilties, kad koks nors traukinys eitų į Vilnių. Visos jos buvo susirūpinusios ir net kai kurios apsiverkusios. Norėdamas joms padėti, pradėjau stabdyti pravažiuojančius sunkvežimius. Visi jie buvo pilni rusų kareivių ir paimiti moteris nėvienas nesutiko. Visai pripuolamai sustabdžiau vieną sunkvežimį, kurio šoferis buvo rusas, o jo padėjėjas — lietuvis. Sunkvežimis buvo tuščias, tačiau ruskelis šoferis nenorėjo paimiti moteris ir tik lietuviui jas užtarus ir beveik griežtai pareikalavus — moterys buvo paimitos. Jos apsidžiaugė, kad gavo progą nuvykti į Vilnių ir man buvo labai dėkingos. Aš gi buvau savyje patenkintas, kad tokiu momentu galėjau saviems padėti. Į poligoną jos buvo atvykusios aplankyti savo vyrų, bet pulkui pakilus žygiui, jos liko vienos. Į Varėnos stotį jos atėjo tikėdamosi gauti traukinį ir patekti į Vilnių, bet atsitiko visai kitaip.

Stotyje buvusius sargybinius nuėmiau ir visi suėjome į bunkerį, nenorėjome maišytis tarp rusų ir kartu vengėme jų, kad kartais jie neįsakytų mums trauktis kartu su jais. Sargybas palikau tik prie sandėlių, nes žinojau, kad jų viršininkas dar nepasitraukė. Apie 9-tą valandą vakare pamačiau, kaip prie sandėlių viršininko buto sustojo sunkvežimis, į kurį pats viršininkas pasikrovęs visokių maišų ir dėžių, išvažiavo. Likau be tiesioginio viršininko ir galėjau daryti ką norėjau, tačiau sargybų nuo sandėlių dar nenuėmiau, nes nežinojau ar dar neliko kur nors rusų. Pasirodo, rusai visi jau buvo pasitraukę. Nutariau kiek dar palaukti ir iš bunkerio neįlįsti.

Apie 10-tą valandą mane iššaukė vartų sargybinis. Prie vartų stovėjo sunkvežimis, bet tamsoje negalėjau matyti kas jame yra. Sunerimau, nes pagalvoju, kad grįžo sandėlių viršininkas. Priėjęs arčiau ir atidaręs sunkvežimio duris pažinau, kad jame yra mūsų pulko ginklininkas ltn. Rauba ir dar du vyrai. Jų sunkvežimį paslėpėm krūmuose, o patys suėjome į mūsų bunkerį pasitarti. Ltn. Rauba papasakojo, kad iš Vilniaus bėgdami rusai liepė ir jiems trauktis kartu, bet jie nutaikę progą pabėgo ir tokiu būdu atsirado čia. Ltn. Rauba manęs užklausė, ką aš numatau toliau daryti. Pasakiau, kad lauksiu rytojaus, o tada, pasirodžius vokiečiams, jiems pasiduosiu. Jis su mano galvojimu sutiko. Tada, paėmęs tris vyrus nuėjau prie maisto sandėlių. Durys buvo neužplombuotos, matyt, sandėlių viršininkas, besukubėdamas bėgti, nebesuspėjo uždėti plombas. Iš sandėlių paėmėm maišą su kuriu, dėžę taukų ir maišą cukraus. Gerai užkandę laukėme rytojaus. Visai netoli mūsų bunkerio buvo Pirmosios Varėnos pašto agentūra. Susipažinome su jos vedėju. Jis mums pasisakė, kad klausosi radijo ir seka vokiečių pranešimus. Jis mus painformavo apie vokiečių žygiavimą ir taip mes galėjome orientuotis padėtyje. Iš pašto agentūros vedėjo ryto metą sužinojome, kad vokiečiai jau yra Pirmojoje Varėnoje. Labai greit mes ir patys užgirdome motociklų ir tankų motorų triukšmą. Tada nuėmiau visas sargybas ir visi išėjome iš bunkerio. Šautuvus sustatėme į gubas, prie kurių iškėlėme baltas paklodes, tuo duodami suprasti, kad laukiam vokiečių ir pasiduosdam.

Tačiau, vokiečiai nesirodė. Nesulaukdami vokiečių su ltn. Rauba tarėmės ką reikia daryti. Jis pasiūlė, kad reikia nueiti prie plento ir pirmam pasirodžiusiam vokiečiui pranešti, jog ten ir ten esantis mūsų dalinys, iš 37 vyrų, nori

pasiduoti. Nutarėm, kad bus geriausia jei tai padarys jis pats, nes jis karininkas ir be to, geriau kalba vokiškai. Išėjęs ltn. Rauba nebegrižo ir tik vėliau sužinojau, kad jis tik pasirodęs vokiečiams buvo sulaikytas ir nuginkluotas, o apie mus, norinčius pasiduoti, vokiečiai nei nenorėjo klausyti. Nesulaukęs ltn. Raubos sugrįžtant, paėmęs vieną vyrą, nutariau eiti ir pasitikrinti kas jam yra nutikę. Vos mums paėjus kokius 50 metrų, iš krūmų iššoko keturi vokiečiai, įsakė iškelti rankas aukštyn ir mus iškratė. Iš manęs atėmė žemėlapiņę, skustuvą ir kitas smulkmenas. Kaip mokėdamas pradėjau jiems aiškinti, kad čia netoli yra mūsų ir daugiau, kurie norime jiems pasiduoti. Vokiečiai tik užklausė kur ir pasakė, kad jie surasią. Paprašiau grąžinti mano atimtus daiktus. Grąžino. Mums paskyrė vieną kareivį palydėti į surinkimo vietą. Buvome pristatyti į šventorių. Čia jau radome ir ltn. Raubą. Jam papasakojau kas mus nutiko. Jis tepasakė, kad toji pati istorija buvusi ir su juo.

Šventoriuje mes buvome pirmieji vokiečių belaisviai. Po kokio pusvalandžio atvežė net du pilnus sunkvežimius mūsų vyrų. Dar vėliau atvarė didesnę skaičių lietuvių ir rusų. Mūsų tarpe atsirado ir keli karininkai, vienas net genštabo majoras. Rusai belaisviai buvo vienoje šventoriaus pusėje, o lietuviai kitoje. Paimtus iš pasiduodančių šautuvus vokiečiai sudaužė į šipulius.

Birželio 24 dieną karininkus ir puskarininkius nuo kareivių atskyrė. Jiems buvo paskirta ir atskira patalpa. Sužinoję apie mus lietuvius netoli esančio kooperatyvo tarnautojai pradėjo nešti mums sausainius, saldinius cigaretes ir tabaką, o paduotas vandeniui baklages pripildydavo skaidriosios. Tačiau, tai pastebėję, vokiečiai pastatė prie kooperatyvo sargybą ir tuo visos vaišės baigėsi. Aplinkiniai vietos gyventojai taip pat parodė mums daug nuoširdumo pristatydami sūrių, pieno, kavos ir duonos.

Birželio 27 dieną vokiečiai mus visus išrikiavo ir nuvarė į Antrąją Varėną, į poligoną, kuris tuo laiku buvo visiškai tuščias. Mus apgyvendino palapinėse, o rusus ant gryno lauko. Stovyklą aptvėrė vielų tvora, nustatė jos ribas ir apstatė patruliais. Dabar jau teko maitintis rusų paliktu maistu: kelios bačkos pasmirdusios žuvies, sukoriai ir kruopos. Taip bevargdami, belaisvėję išbuvom tris savaites.

Tuo metu Vilniuje pradėjo organizuoti atsipalaidavę nuo rusų mūsų kariai, sudarydami Ap-saugos dalinius. Ten buvo sužinota ir apie mus, Varėnos poligone esančius belaisvius. Vieną dieną atvyko ryšių karininkas ir su vokiečiais iš-

siaiškino visą mūsų būklę. Po dviejų dienų visi buvom paleisti iš nelaisvės, tik mus nukreipė ne į Vilnių, bet į Trakus. Trakuose sudarėm batalioną iš keturių kuopų. Bataliono vadu buvo plk. Urbonas. Aš buvau paskirtas ir vėl į kulkosvaidžių kuopą. Kuopos vado pavardės nebepamenu. Jam išvykus į Vilnių ir negrįžus, kuopos kadra sudarėme: aš ir du jaunesni puskarininkiai. Kiek vėliau į mūsų kuopą dar buvo atkeltas purkarininkis Gervė. Po savaitės vieną kuopą iškėlė į Pirmąją Varėną, antrą — į Lydą, trečią — kažkur tarp Vilniaus ir Trakų, saugoti geležinkelį. Trakuose liko dviejų būrių nepilna kuopa. Taip išskirsčius batalioną, Trakuose liko ir ltn. Latoža su psk. Ambrazu. Mūsų uždavinys buvo saugoti aprangos ir turto sandėlius.

Kai vokiečiai visą turtą iš sandėlių išgabeno, kuopoje kuopininkas buvo nebereikalingas ir dėlto buvau perkeltas į Vilnių, į naujokų batalioną. Bataliono patalpos buvo Sierakauskio gatvėje, o jo vadu buvo kpt. Bareišis. 1942 m. spalio mėn. batalionas buvo iškeltas į Pastovius. Batalionas buvo pavadintas 249-tas Savisaugos Dalinių batalionas. Nuo to momento, kaip aš pats skaičiuoju, pasibaigė mano kariško gyvenimo pirmoji dalis ir prasidėjo antroji, kurią aprašyti esu pasiryžęs kiek vėliau.

Iš šio pirmojo mano kariško gyvenimo laikotarpio darau dvi išvadas:

Pirmoji: dvidešimt metų tęsiau savo kariškąją tarnybą mūsų Tėvynės Lietuvos garbingoje kariuomenėje. Man uždedamas pareigas stengiausi atlikti sąžiningai ir stropiai. Visais buvusiais mano vadais buvau patenkintas, jų klausiau ir juos gerbiau. Nors karių tarpe yra mintis, kad blogas tas karys, kuris savo tarnybos metu nė kartą nebuvo baustas, deja, aš toks buvau. Visas šis laikotarpis tai buvo gražiausios ir pilnos pasididžiavimo mano gyvenimo dienos. Negaliu likti neišreiškęs savo dėkingumo paskutiniajam mūsų kariuomenės vadui gen. St. Raštikiui, kuris perėmęs kariuomenės vadovavimą, didelį dėmesį kreipė ir į liktinių puskarininkių apmokymą, ap-rūpinimą ir švietimą.

Antroji: nuo to meto kai apleidome Klaipėdą prasidėjo visos nesėkmės, nelaimės ir vargai: mūsų krašto okupacija ir kariuomenės likvidavimas, jos pavadinimas "liaudies kariuomenė", o vėliau įjungimas į raudonąją ramiją; priverstina priesaika, kurią, kad ir davėm, bet ją ir duodami, savo širdyse kartojom anksčiau duotos priesaikos žodžius ir kiekvienas, be jokių aiškinimų, žinojom kas yra tikrasis mūsų priešas. Kokius tikslus okupantas turėjo pratindamas mus rengia-

KARINIO FILOSOFO GEN. CLAUSEWITZO RENASANSAS

ALGIRDAS TEISIUS

Generolo Clausewitzo (Klauzevico) vardo draugija, toli gražu, nėra kokia tradicinė kariniai-akademinių sluoksnio draugija. Atvirkščiai, ji išsivystė tik šiais pokario metais į tarptautiniai pripažintą karinę-mokslinę draugiją — Gesellschaft. Jos vardas ir veikla, kaip ir jos aukštas akademinis lygis, žinomi ne tik Vak. Vokietijoje, bet ir toli už jos sienų.

Po II Pas. karo ją įsteigė vok. ats. gen. Kurtas Weckmannas, buvęs Vokietijos Karo Akademijos viršininkas (Kommandeur der Kriegs-Akademie). Akademijoje buvo auklėjami ir paruošiami Generalinio Štabo karininkai. Tuo būdu, dabar Clausewitzo draugija virto buvusiesiems ir dabartiniams Vak. Vokietijos Gen. Štabo karininkams suėjimo baze. Be abejo, tai yra sveika ir reikalinga, kad senoji ir naujoji Gen. Štabo karininkų kartos gali susitikti vienoje plotmėje. Įdomu ir tas, kad dabartinės vokiečių Vadovavimo Akademijos (Fuehrungs Akademie) kareivinių pastatas (Homburgo mieste) yra pavadintas irgi gen. von Clausewitz (Clausewitz Kaserne) vardu. Ši akademija yra buvusios Karo Akademijos įpėdinė.

Gen. K. Weckmannas, kuris įsteigė Clausewitzo draugiją, 1941 m. buvo Rytų fronte iškilus ir aukštai vertinamas, tada Maskvos kryptimi žygiavusios, 9-tos armijos gen. štabo viršininkas. Armijai vadovavo gen. plk. Straussas. Jo armija buvo pasiekusi Maskvos priemiesčius (garsioji 7-ta tankų divizija stovėjo tik 16 km nuo Maskvos). Prasidėjus didžiajai vokiečių kariuomenės ofensyvai 1941 m. spalio 2 d., tada dar pulkininkas, Weckmannas išskrido prie kovojančių dalinių ir buvo sužeistas. Pasveikęs buvo pakeltas į gen. majoro laipsnį ir paskirtas svarbioms Karo Akademijos viršininko pareigoms. Vėliau sekė ir kiti paaukštinimai.

Dabartiniu metu Baden-Baden mieste gyvenantis gen. Weckmannas yra Clausewitzo draugijos garbės pirmininkas, išbuvęs 12 metų jos pirmininku. Jo nuomone gen. von Clausewitz buvo pilna žodžio prasme, didysis karinis filosofas, kurį praeityje vokiečiai nepakankamai įvertino. Tuo tarpu, prieškariniais ir karo metais kituose kraštuose, jų tarpe ir Sov. Rusijoje, jis buvo daugiau vertinamas. Jis taip pat tvirtina, kad dabar Vak. Vokietijoje, gen. von Clausewitzas išgyvena

mose savo žiemos stovyklose, įvesdamas mokymė savo statutus ir rusiškas komandas, apstatydamas visus savais politrukais ir šnipais — mums jau pačioje pradžioje visiems aiškėjo. Kai išsiuntė visas kariuomenės dalis į Pabradės ir Varėnos poligonus, matėsi, kad stovyklavimą baigus, visus sugrūš į traukinius ir patrauks per tą „plačiąją tėvynę“, tiesiog į Sibirą, kur nors prie kinų sienos. Tik dėl to ir buvo įsakyta iš kareivinių pasiimti visą turimą turtą ir jose nepalikta jokie pareigūnai ar sargybos. Tik birželio 22 die-

atgimimą — renesansą.

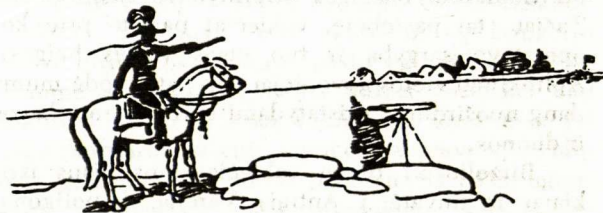
Gimęs 1780 m. Magdeburge, gen. von Clausewitzas mirė nuo choleros 1831 m. Jis dalyvavo Napoleono kare kovos daliniuose. Nemirštami išliko jo parašyti veikalai ir jis pats išliko per savo karinės filosofijos knygas istorijai.

Jo veikalų turinį sudaro akademiškai išdėstyta analizė apie karą. Mokslinio veikalo pavyzdžiu išliko, net keliose knygose aprašytas, Napoleono žygis į Maskvą, kurį jis kruopščiai išanalizavo ir klasiškai išdėstė. Gen. Weckmannas pastebėjo, kad Clausewitzo citata „karas yra tik politikos tęsinys“, faktinai yra sutrum-pinta ir dėl to kartais neteisingai suprantama. Pilna ir teisinga citata skambėtų sekančiai: „Karas yra politikos tęsinys naudojant kitas, papildomas, priemones“.

Mums, skaitantiems, yra senai žinoma, kad ne generolai daro karo ir taikos sprendimus, bet politikai ir valstybių galvos. Generolams tenka moraliniu ir moksliniu atžvilgiu sunki užduotis politikų (o kartais, taip vadinamų, „politikierių“) sprendimus, dažnai surištus su dideliu moraliniu spaudimu ir dvasine našta, įvykdyti karo lauke. Tik labai ribotos galvosenos ir siauro akiračio žmonės vadina generolus karo trokštančiais „militaristais“. Tačiau, tai nėra nei nauja, nei svetima tema.

Generolas von Clausewitzas pats perspėja apie karo pasekmes ir visai atvira kalba apie jo baisumus. Ypač realiai jis aprašė savo veikaluose Bonaparto žygio į Maskvą išgyvenimus ir žiaurumus, ypač kai teko jo armijai trauktis. Clausewitzas tvirtina, kad tų nežmoniškų išgyvenimų jis niekad negalėjo pamiršti. Jo veikaluose apie karo garbinimą ar puikybes nėra nė kalbos. Nuo šio pasaulio pradžios, visur vyrams yra skirta kario pareiga, vienoj ar kitoj formoj. Ta pareiga nėra lengva, o ypač ji yra sunki, tačiau būtina kilniai galvojančioms vyrams — kariams, stovintiems savo tautos tarnyboje.

(Sulietuvinata pasinaudojant įvairia medžiaga)

ną kilęs karas visus priešų planus sujaukė. Tik kilęs karas privertė juos pačius, gelbstint savo kailį, galvas pametus trauktis į rytus. Tik kilusio karo dėka ir mūsų daugelis likome gyvi ir išvengėme tolimojo Sibiro. Čia tik gaila tų visų karininkų, puskarininkų ir kareivių, kurie dar prieš karo pradžią buvo suimti, tardyti, kankinti ir ištremti vergijon ar mirė nepakėlę visų kančių, ar buvo likviduoti nuožmaus mūsų priešų — komunistų.

LEGENDARINIO PALEMONO SULENKĖJĖS PALIKUONIS STEPAS VARANKA

LENKIJOS MARŠALO PILSUDSKIO TĖVAI IR PROTĖVIAI

Mūsų istorijoje ir spaudoje dažnai rašoma apie Lenkiją ir jos atkūrėją, kovotoją, politiką ir tautos vadą, tačiau Lietuvos skriaudėją Jozefą Pilsudskį. Vyresnioji lietuvių karta daugiau ar mažiau žino apie jį ir jo veiklą. Visada, tačiau, yra pravartu turėti daugiau žinių apie savo politinį priešą. Žemiau labai suglaustai pateikiu jo biografiją.

Jozef Klemens Pilsudski gimė 1867 metais Vilniaus krašte, Švenčionių apskrityje, Zulovo dvarelyje. Šeimoje buvo 12 vaikų: 7 sūnūs ir 5 dukterys. Pilsudskio tėvas ir motina buvo artimi giminės. Situokimas jiems buvo duotas su specialiu leidimu. Motina buvusi truputį raiša. Laikotarpyje septynerių metų Zulove gimė 7 vaikai, kiti 5 vaikai — Vilniuje.

Vyriausioji sesuo Helena, gimusi 1864 m., mirė neištekėjusi. Brolis Boleslovas gimė 1866 m., nusižudė Paryžiuje 1918 metais. Adomas gimė 1869 m., dirbo Vilniaus savivaldybėje, mirė II Pas. karo metu. Kazimieras gimė 1871 m., gyveno ir dirbo Varšuvoje, susisiekimo ministerijoje. Jis 1939 metais buvo NKVD suimtas Vilniuje, mirė Sibire 1941 m. Sesuo Marija gimė 1873 m., ištekėjo už Cezario Juchniavičiaus. Ji ilgą laiką gyveno Šiauliuose ir mirė Krokovoje. Brolis Jonas gimė 1876 m., buvo teisininkas, advokatavo Vilniuje, vėliau buvo seimo narys ir finansų ministeris Prystoro kabinete. 1939 m. jis buvo NKVD suimtas Vilniuje ir kalinamas Lubiankoj, Maskvos kalėjime; mirė 1950 m. Anglijoje. Sesuo Liudvika gimė 1879 m., ištekėjo už Liudviko Majewskio, mirė 1942 m. Brolis Kasparas gimė 1881 m., jaunas būdamas paliko Vilnių ir dingo Rusijoje. Paskutiniai gimė dvynukai, Petras ir Teodora, kurie mirė tuoj užgimę.

Iš taip gausios Pilsudskio šeimos, vyriškoji giminė išnyko. Tiesa, tik vienas Bronislovas, būdamas tremtyje prie caro, Sachaline turėjo sugyventinę japonęskimę Ajnuską Sinkincio, su kuria turėjo sūnų Kimuro Skeizo. Jam 1934 m. buvo suėję 32 metai amžiaus. Jis vertėsi žuvininkyste ir gyveno kaip ir visi eskimai. Bronislovas turėjo dar ir dukterį Kio, kuri buvo ištekėjusi ir turėjo tris dukteris ir vieną sūnų. Ji buvo ištekėjusi už eskimo Ajnusa Otani Kumaksci. Jų vaikai nebuvo gryni eskimai, nes tėvai nebuvo vienos rasės žmonės.

PILSUDSKIO ŠEIMOS HERALDIKA SIEKIA LEGENDARINIUS LAIKUS

Tais laikais, kai Lietuvos bajorija nusilietuvino, lenkėjo, tai ir Pilsudskio žinomieji Lietuvos proseneliai XVI šimtmetyje buvo pasidavę tai madai. Žinomo lenkų istoriko Władysław Pobog-Malinowski knygoje, "Jozef Pilsudski 1867-1914", išleistoje Anglijoje, Lon-

done, sakoma, kad maršalo prosenelių šaknys siekia mitologinio kunigaikščio Palemono ir Dusprungo laikus. Pastarasis, pagal padavimus, įkūręs Ukmergę.

Pilsudskių šeimos praeitis ryškiau aiškėja nuo XV amžiaus. Jo proseneliai vadinosi Ginetos. Vienas iš jų yra minimas akto signataru, kurį 1401.I.18 d., Vilniuje sudarė Vytautas su Jogaila. Gineta Koncevičius Doxa yra taip pat minimas Horodlės akte, kuris buvo sudarytas 1413.10.2 d. Tuo metu sulenkėję lietuvių bajorai gavo privilegijas ir herbus iš Lenkijos šlėktos. Tada Ginetų-Pilsudskių šeima buvo priimta į "Zarembos" herbą. Apie tai yra minima "Akta Unii Polski z Litwa" — Lenkų-Lietuvių Unijos Aktai, psl. 55-57 ir 60-72.

Senovės kronikose yra minimi ir kiti Ginetos. Vieni daugiau žymūs, kiti mažiau. Ginetajavičius Baltaramiejus, minimas 1499 metais lietuvių konstitucijoje, pasivadino Pilsudy, nuo vietovės Pilutė, kuri randasi Skuodo apylinkėse. Laikui bėgant, Ginetų šeima išsišakojė.

Pilsudskio prosenelis Kazimieras Ginėta, gimęs 1760 metais, buvo Raseinių žemės teisėjas, vedęs kitos žymios lietuviškos — žemaičių šeimos dukterį Onutę Bilevičiūtę. Senelis turėjo dvarus prie Dubyšos, tačiau dėl netvarkingo gyvenimo juos prarado. Jis turėjo du sūnus — Petrą ir, jaunesnį, Valerijoną. Petras buvo Pilsudskio senelis. Jis su savo broliu lankė Kražių mokyklą. Petras turėjo tris dukteris ir du sūnus. Vyresnis iš sūnų Juozas-Vincas-Petras, gimęs 1833 m. Rapšėnuose, buvo maršalo Pilsudskio-Ginetos tėvas. Jis mokėsi Kražiuose ir Ukmergėje. Turėdamas 30 metų vedė 9 metais jaunesnę už save, artimą giminaitę Mariją Bilevičiūtę.

Bilevičių šeimos praeitis taip pat yra rišama su Palemono draugo Žadeikos šeima. Jis, sakoma, atvykęs į Lietuvą davė pradžią Žemaitijos Bilevičių dinastijai, kuri Lietuvos istorijoje yra palikusi savo pėdsakus.

PILSUDSKIO VAIKYSTĖ IR MOKSLO METAI

Būsimas Lenkijos vadas iki 8 metų amžiaus gyveno su tėvais Zulovo dvare. Dvaras buvo labai gražioje vietoje prie Neries upės. Netoli, miške buvo paslaptingas Perkūno ežeras. Maršalo motina Marija Bilevičiūtė ištekėdama iš tėvų gavo apie 12 tūkstančių akrų žemės ir keliolika tūkstančių rublių kraičio.

Juozo Pilsudskio tėvai, kaip ir daugelis tų laikų dvarininkų, gyveno ne pagal gaunamas pajamas. Visi norėjo būti dideliais ponais. Po sukilimo jų dvarai buvo nusavinti. Kitiems — buvo apkarpyti ir apdėti dideliais mokesčiais. Susidarę sunkumai palietė ir Jozefo tėvus. Tėvas bandė įvairius būdus kaip savo didelę šeimą išlaikyti ir poniškai gyventi. Dvaras Zulovas 1874 metais sudegė. Šeimos materialinė būklė labai pasunkėjo.

Po gaisro tėvai persikėlė gyventi į Vilnių. Čia jaunas Pilsudskis baigė rusų gimnaziją. Galvojo studijuoti technologiją, bet apsisprendė — mediciną ir išvyko į Charkovą. Ten jis rado daug lenkų studentų,

kuriems nerūpėjo tautiniai reikalai, ir ten susipažino su rusais studentais, kurie jį įtraukė į slaptą priešvalstybinį veikimą.

Po metų Pilsudskis grįžo į Vilnių ir galvojo persikelti į Dorpato universitetą kuris buvo daugiau vakarietiškas. Būdamas Vilniuje įsijungė į slaptą socialistų (PPS) Polska Partija Socialistyczna — Lenkų Socialistų Partiją. Tais laikais socialistų šūkiu buvo panašūs į komunistų. Išleistas Lietuvoje vėlyvą rudenį 1902 m. socialistų laikraštukas "Walka" — "Kova" — Nr. 1, pirmame psl. vinjetėje turėjo šūkį: "Visų šalių proletarai vienykitės".

Pilsudskis, įsijungęs į slaptą veiklą, domėjosi Markso Kapitalu" ir kitais pasaulio lygintojais-filosofais. Pilsudskis svajojo apie didelius planus būsimai Lenkijai. Tačiau, jo idėjoms skleistis Vilniuje nebuvo tinkamos dirvos. Čia jam nebuvo galimybių aukščiau iškilti. Labai nusivylęs, jis galvojo net apie savizudybę. Išplaukęs Trakų ežere laiveliu norėjo nusišauti ir krisdamas į vandenį pasiskandinti.

Tuo metu Vilniaus jauni studentai teroristai susirišo su Petersburgo lenkų studentais Jozefu Lukaszewiczu, Antoni Gnatowskiu, kurie su kitais rusų teroristais turėjo kėsintis nužudyti carą Aleksandrą III. Bombai pagaminti reikėjo pagalbos iš Vilniaus. Vilniuje tam reikalui chemikus parūpino Pilsudskio brolis Bronislovas. Šamoklininkų tarpe buvo ir Lenino vyresnis brolis Aleksandras. Tuo laiku broliai Pilsudskiai Jozefas ir Bronislovas gyveno Vilniuje pas tetą Stefaniją Lipmans. Ten pas juos rinkdavosi ir kiti teroristai.

Pasikėsintųjų grupės nariai, Michael Kauczer ir Piotr Horkun, buvo netikėtai suimti Petersburgo gatvėje. Jis viską policijai išpasakojo. Pasėjoje buvo suimti Lenino brolis Aleksandras Ulyanovas, J. Lukaszewicz ir 1887.3.22 d., broliai Josef ir Bronislaw Pilsudskiai. Be jų buvo suimtas nemažas skaičius ir kitų organizacijos narių. Jų byla vyko balandžio pabaigoje. Teismo sprendimu, penki atentatininkai buvo pakarti, o vienuolika gavo ilgas sunkiųjų darbų kalėjimo bausmes. Pilsudskis, dėl stokos įrodymų, gavo penkis metus Sibiro tremties. Su ta bausme nutrūko Pilsudskio studijos ir jo politinė veikla.

SIBIRO TREMTYJE

Po ilgos etapinės kelionės jis buvo nugabentas į Kirensko miestuką, 1000 km nuo Irkutsko. Ten už nepaklusnumą, administracijos įsakymu buvo sunkiai sumuštas. Pilsudskis savo tremties bausmę baigė 1892 metais. Jis tada buvo 24 metų amžiaus vyras. Grįždamas pakelyje sutiko grupės naujų tremtinių, vadinaimų "brodiagų" — niekšų. Jų tarpe buvo nemažas skaičius ir lietuvių. Kaip matome iš visokių istorinių šaltinių, trėmimai į Sibirą nenustojo ir nesumažėjo. Jie vyko prie baltojo caro, o prie raudonojo šimteriopai padidėjo.

VĖL TĖVIŠKĖJE — NERIMAUJA

Pilsudskis, grįžęs į Vilnių, vėl įsijungė į socialis-

tinį pagrindį. Organizavo laikraščio "Robotnik" — Darbininkas išleidimą. Pats dažnai rinkdavo raides, rašė straipsnius, atsišaukimus ir pats jį platino. Pirmas Darbininko numeris išėjo 1894 m. birželio mėnesį. Tuo metu Varšuvoje, kilmingieji, turtingieji ir dvasiškiai linko prie taikingos caro peršamos politikos su Rusija. Pilsudskis su tuo nesutiko.

1899.7.15 d. Pilsudskis vedė Vilniaus gražuolę Mariją Koplewską-Juszkiewicz, išsiskyrusią daktaro dukterį, kuri iš pirmo vyro turėjo dukrą vardu Vanda. Jo žmona taip pat priklausė socialistų pagrindžiai. Sutuoktuvės įvyko evangelikų bažnyčioje, Lomžos srityje. Neužilgo žandarai Pilsudskį ir jo žmoną areštavo. Tada taip pat buvo konfiskuota ir slapta spaustuovė. Pilsudskiui buvo primesta, kad jis turėjo ryšius su Lietuvos pagrindžiu.

KALĖJIMAS, PABĖGIMAS IR TOLIMESNĖ VEIKLA

Pilsudskis, nubaustas kalėjimu 15 mėnesių vaidino pamišėlį, psichiniai nesveiką. Vaidino todėl, kad lengviau būtų pabėgti. Pabėgimą suorganizavo partijos draugai. Pilsudskis, pabėgęs iš kalėjimo, išvyko į Angliją — Londoną ir veikė ten su savo draugais, kurie turėjo partijos spaustuovę. Neužilgo atsirado ir jo žmona, kuri buvo iš kalėjimo išleista už užstatą.

Sužinojęs, kad krašte yra suimti svarbesnieji partijos veikėjai, kitiems negalint į ten vykti, jis pats išvyko. Grįžęs į Krokuvą sutvarkė partijos veikimą ir išvyko ilgesniam laikui į Vilnių. Ten perorganizavo partijos veikimą ir jos struktūrą. Šeštame partijos suvažiavime buvo nustatytos veikimo gairės su žydais ir lietuviais. Lietuvių reikalai buvo svarstomi todėl, kad 4-tame suvažiavime, 1897 m., Pilsudskiui pasiūlius, buvo susilaikyta nuo atskiros socialistų partijos, kokią norėjo turėti lietuviai social-demokratams, steigimo. Tuo metu Pilsudskis atstovavo Lietuvą.

Prieš prasidedant karui Tolimuose Rytuose, 1904 m. lenkų socialistai pasiūlė japonams, kad lenkai suorganizuos pas juos lenkų legionus. Tam tikslui buvo galvojama paskleisti rusų kariuomenėje tūkstančius atsišaukimų, kuriuose būtų raginama bėgti iš jos ir jungtis prie organizuojamų lenkų legionų. Atsišaukimai turėjo būti be partijos parašo, bet su Čenstakavos Dievo Motinos atvaizdu. Iš to projekto mažai kas teišėjo...

Iš Japonijos Pilsudskis grįžo Lenkijon per Kanadą ir visokiais būdais stengėsi apsnūdusią Lenkijos visuomenę pažadinti, kad toji siektų atgauti pilną laisvę ir nepriklausomybę. Tam tikslui jis su savo bendradarbiais steigė "Organizacija Bojowa", kariškus ratalius-legionus, kurie vėliau tapo Lenkijos karinių jėgų pagrindu. Organizacijai, tačiau, stigo pinigų. "Iš baimingos visuomenės jų gauti negalėjome", sako Pilsudskis savo raštuose. Kasos papildymai buvo daromi bankų užpuolimai.

Vienas iš žymesnių užpuolimų, kuris įėjo į Lenkijos istoriją, buvo "Akcija Bezdańska" — Bezdonių akcija. Pilsudskis jau ruošėsi 9 mėnesius. Bezdonys,

Lietuvos atstovo dr. S.A. Bačkio, atsisveikinimo žodis, pasakytas prie Nep. Pas. Įgal. Min., gen. št. plk. Kazio Škirpos karsto, 1979.8.21 d. Washingtone.

Susibūrėme atiduoti pagarbą ir atsisveikinti su gen. št. plk. Kaziu Škirpa, pirmuoju Lietuvos kariuomenės kūrėju-savanoriu, apdovanotu Vyčio Kryžiumi su kardais, paskutiniu Lietuvos Nepaprastu Pasiuntiniu ir Įgaliotu Ministru Berlyne.

Mūsų mintyse ir širdyse Velionio asmenyje matome lietuvių, kuris visą savo gyvenimą reiškėsi aukščiausiu patriotizmu ir besąlyginiu pasiaukojimu ginti Lietuvos interesus bei jos valstybinę nepriklausomybę. Jis buvo taip pareigingas, kad savo knygoje "Sukilimas Lietuvos suverenumui atstatyti" jis taip rašė:

"Kaip buvo praeity, taip yra dabarty ir taip bus ir ateity, jog tie, kuriuos aplinkybės pašaukia veiksmingai atstovauti savo tautos idealams bei imtis atsakomybės kovai vairuoti, šią lemtingą pareigą atlikę, dar turi ir papildomą įpareigojimą, būtent pateikti tautai raportą apie atliktą darbą".

Išleidęs išvardytą veikalą, Velionis siekė, kad pagal jį būtų išleista knyga svetima kalba. Savo 1979.7.17 d. laiške jis man pranešė, kokioje padėtyje yra tos knygos išleidimo reikalas. Mirtis pakirto jo darbo eigą. Tas jo rūpestis — papildomai parodo, kaip ir kiek Velionis buvo ryžtingas laisvės kovų pynėje, įsitikinęs, kad Lietuvai laisvės niekas nepadovanos, bet reikia mums patiems sutartinai dirbti, rūpintis, ko-

voti ir tik tada kiti mums padės.

Velionis, iškėlęs 1919 m. sausio 1 d. Lietuvos vėliavą Gedimino Pilies bokšte — virš 60 metų rūpinosi, veikė, kad ji amžiams plėvėsuo-tų tame bokšte. Pagarba jam už tai, o mums — tebūnie tai gražus jo testamentas. Velionio gyvenimas, žy-giai — žinomi. Jų nepamirš lietuvių tauta, nes jos istorijoje tai įrašyta.

Su giliu, nuoširdžiu liūdesiu — Lietuvos Diplomatinės ir Konsularinės Tarnybos — jos Šefo ir parei-gūnų vardu — atsisveikinu su Ve-lioniu. Tos Tarnybos vardu, poniai Bronei Škirpienei, inž. K.K. Škirpai su šeima — reiškiau nuoširdžiausią užuojautą. Tebūnie lengva Velioniui svetingoji šio krašto žemelė, o Aukš-čiausiojo gailėstingumas tesutinka jį amžinybėje.

tai geležinkelio stoties miestelis netoli Vilniaus. Pašto vagono užpuolimas buvo įvykdytas 1908.9.26 d. Užpuolimui buvo paruoštas 17 vyrų būrys, kuriam asmeniškai vadovavo pats Pilsudskis. Tame būryje buvo vėliau žymūs Lenkijos politikai ir veikėjai: Aleksander Prystor, Walery Slawek, Tomasz Arciszewski ir kiti. Be to, užpuolime dalyvavo Aleksandra Szerbinska, antroji Pilsudskio žmona. Pirmoji žmona buvo mirusi. Taip pat ir jos duklė Vanda mirė džiova 1906 m. Su antra žmona Pilsudskis turėjo dvi dukteris, Vandą ir Jadvygą.

Pašto vagono užpuolimo akcijoje buvo pagrobta 200,000 rublių. Pilsudskis vėliau aiškinosi, kad jis buvo priverstas tai padaryti, nes nenorėjo aukų maldauti iš suvaikėjusios ir baimingos Lenkijos visuomenės. Pinigai buvo labai reikalingi. Be jų partijos veikla buvo suvaržyta.

Kai kurių žinomų lenkų veikėjų Pilsudskio veikla buvo smerkiama. Tuo laiku žinomas rašytojas ir polemikas Aleksander Swietochowski rašė: "Tai prakeiktoji karta". Kitas žymus rašytojas, Henrikas Sinkiewicz, atvirame laiške pasmerkė partijos banditizmą.

Nuo 1904 metų Europoje prasidėjo neramūs laikai. Galingųjų ginčai ir trynimasis teikė Pilsudskiui vilčių dėl Lenkijos laisvės. Politinėje Europoje padėtis kaito. Prancūzų-Rusų blokas turėjo prieš save Vokietiją ir jų sąjungininkus Austriją ir Italiją. Vyko ne tik diplomatų, bet ir Anglijos karaliaus Edvardo su caru Mikalojumi pasmatymai Taline. Balkanai virto parako statine. Pasigirdus pirmajam šūviui pradėjo byrėti ne tik Lenkijos 150 metų trukusi vergija, bet taip pat ir kitų pavergtųjų tautų pančiai nebeišlaikė. Pilsudskio ir jo idėjos daugų darbas ir pasišventimas nenuėjo niekais. Lenkija atgavo laisvę ir nepriklausomybę 1918 m.

Versalio sutartimi, Lenkija buvo priversta pasirašyti traktatą dėl tautinių mažumų apsaugos. Lenkai dėl to jautėsi labai užgauti. Baltijos valstybėms tokio

traktato nereikėjo pasirašyti. Po to, Pilsudskis ilgus metus asmeniškai-diktatoriškai valdė Lenkiją iki 1935 metų, iki savo mirties.

Pilsudskis visą laiką svajojo apie Vilnių, kol jį klasta su savo įrankiu, gen. Želigovskiu, neužgrobė. Be to, jo gyvenimo svajonė buvo, jeigu ne taikos, tai klastos ir intrigos būdu užimti Lietuvą, Gudiją ir Ukrainą, prijungiant jas prie Lenkijos ir sudarant federaciją su autonomijos teisėmis.

Pilsudskis paliko žmoną Aleksandrą ir dvi dukteris. Jo žmona su dukterimis, prieš rusams užimant Vilnių, pabėgo į Lietuvą, į Kauną. Joms prezidentas Smetona siūlęs prieglobstį Lietuvoje. Dėl neaiškios Lietuvos politinės padėties Pilsudskienė su dukterimis, draugu padedama, paslaptinai atsirado Anglijoje.

Pilsudskis, būdamas Lenkijos maršalu ir jos vyriausiu politiku, dažnai abejojo dėl savo kilmės ir lenkiškumo. Viename slaptame ministerių posėdyje 1930 metais viešai pasakė: "Ja chybą ne jestem Poliakiem" — aš gal būt, nesu lenkas. Vieną sykį politikų ir kariškių posėdyje po 1926 perversmo pasakė: "Granice fałszu fabrikowanego w. Polsce są niesłychane" — fabrikuojamam melui Lenkijoje nėra saiko. Taip rašo Wladyslaw Pobog-Malinowski, knygoje "Najnowsza historia polityczna Polski", psl. 640, 2-as tomas.

Turiu pažymėti, kad čia tik labai paviršutiniškai yra paminėta Pilsudskio veikla. Taip pat ir jo biografija yra paduota suglaustai.

Įdomu būtų, jeigu tas tariamas Palemono palikuonis Pilsudskis būtų apsisprendęs likti Ginetu ir būtų pasilikęs lietuvių ir savo jaunas jėgas, energiją ir sugebėjimus būtų panaudojęs Lietuvos labui, o ne Lenkijai, kokia šiandieną būtų buvusi Lietuva? Kartais vienas žmogus, valstybės vyras, nulemia visos tautos likimą. Paimkime kad ir Jogailą, kuris Lenkijai davė daugiau gero ir garbės, negu dešimt kitų karalių.

ŽYGIS Į DANCIGĄ

(Iš karo metų prisiminimų)

AP. SKOPAS

Persikėlę iš Piliavos į Aismarių Neringą pirmiausia sustojome kareivinių rajone. Ten gavome pirmą kartą po kelių dienų kelionės karštos sriubos. Dėl tos sriubos net dvi valandas teko išstovėti eilėje, kol prisiartinome prie katilo.

Truputį pasisotinę ir sulaukę nakties, ejome nakvoti į barakų rajoną. Visur buvo pilna įvairių kariuomenės dalinių. Sunku buvo atrasti naujai atvykusiems patalpą nakvynei ir mums teko gana ilgai stovėti nakties šaltyje, kol galų gale surado vietą. Belaukiant nakvynei vietos kažkas man pasakė, kad yra atvykęs Kavaliūnas. Aš tuoj prisigrūdęs prie jo ir pasisveikinęs, pirmuoju klausimu norėjau sužinoti, kur yra Bronius. Jis nusišypsojęs pasakė, kad ir jis čia tarp tų barakų esąs. Tie vyrai iš mūsų kuopos buvo išskirti ir pasiūsti į Palangą, o prasidėjus didžiajai rusų žiemos ofenzyvai, nutrūko bet koks ryšys su jais.

Tuoj priverčiau Kavaliūną, kad mane nuvestų pas jį. Skubėjom, nes bijojau, kad mūsų būrį nenuvestų, o tada būtų labai sunku ir besurasti. Įėjus į jo baraką, pamačiau kaip jis išskėtė rankas ir nusteбęs puolė prie manęs sveikintis. Susitikimas tikrai buvo nuoširdus ir tik vyriškai valdėmės, kad neparodytume savo ašarų. Tuo tarpu, tik trumpai su juo pasikalbėjau, nes skubėjau prie paliktų draugų. Jis pažadėjo vėliau užeiti į mūsų barakus.

Grįžęs radau dar visus belaukiančius. Tačiau greit ir mus nuvedė nakvynei. Laimingi buvome, kad gavome apšildytus barakus. Tuoj susitvarkęs ir pasiklojęs guolį išėjau vėl pas B. Bagdžiūną. Tada mes pasišnekėjome daugiau. Man grįžtant atgal, jis su Kavaliūnu mane palydėjo. Tada norėjau juodu prikalbinti, kad prisidėtų prie mūsų būrio, bet juodu atsisakė pasiteisindami, kad visvien jie šią naktį išvyksta ir susitiksime Dancige. Deja taip neįvyko. Bagdžiūną ir kitus sutikau tik birželio mėnesį, jau nelaisvėje.

Svečiams išėjus, mes keletas vyrų sutarėme sukombinuoti vakarienę. Visi turėjome po pakelį

supresuotų ir paruoštų virimui žirnių ir ruginių miltų. Aš pasisiūliau būti virėju. Kadangi tie presuoti miltai jau buvo paruošti su visais prieskoniais, tai ir man išėjo visai puiki košė. Visi mane pagyrė kaip „puikų virėją“. Pasisotinę — sugulėm nakvynei.

Niekieno nekeliame miegojome gana ilgai. Atsikėlus pranešė, kad turime atsiimti maistą iš virtuvės. Gavome visiškai panašią košę, kaip ir mano vakar išvirtą, tik žymiai skystenę. Tą dieną susirankiojom dar šiek tiek duonos iš įvairių vietų. Reikėjo susidaryti šiokią tokią maisto atsargą. Vakare, jau sutemus, gavome ir sausą maisto davinį.

Sekančios dienos rytą pranešė, kad niekas neišsivaikščioty, nes tuoj išžygiuosime. Teisingai, už valandos įsakė visiems išsirikiuoti patikrinimui. Atėjęs vokietis viršila suskaičiavo ir pranešė, kad jis vadovausias žygiui į Dancigą.

Išvykome geroj nuotaikoj. Pradėjom maždaug 150 km. žygį. Prieš žygį smarkiai sumažiname kuprinių svorį, susikraudami tik būtiniausius daiktus ir maistą. Kiti visai kuprinių neėmė. Pradžioje visi žygiavo gana smarkiai. Mūsų vadovas dažnai darė trumpas poilsio pertraukas, kad vyrai sutaupyty jėgas. Kiti visiškai be jokio poilsio veržėsi pirmyn, todėl vėliau mes juos pasivijom ir net pralenkėm. Žygiuojant tik retkarčiais pastebėdavome vieną kitą žvejo sodybą, kurios buvo jau tuščios. Iš abiejų pusių kelio buvo smėlio kopos, apaugusios pušimis. Dešinėje kurčiai užė Baltijos jūra savo putotais bangų sketeras daužydama į pusiasalio krantus. Atrodė, ji stengėsi perkirsti tą siaurą žemės juostą ir susijungti su mariomis. Tuo tarpu Aismarės dar buvo sukaustytos ledo. Protarpiais buvo galima įžiūrėti kitą Aismarių krantą, kur jau artėjo kruvinoji armija.

Apie antrą-trečią valandą priėjome visiškai negyvenamas vietas. Nebesimatė jokių sodybos, tik smėlis, pušys ir vandenys supo mus iš abiejų pusių. Pavakariop ir jėgos pradėjo išsekti, bu-

vome reikalingi poilsio. Vis dažniau staptelėdavome ir žiūrėdavome į žemėlapi, kur randasi tos vietos, bet jų vis dar negalėjome pasiekti. Jau sutemo ir mūsų dalinys visiškai išsiblašė. Vieni paliko, laužus susikūrė, užpakalyje, o kiti vis dar veržėsi pirmyn, tikėdamiesi pasiekti sodybas. Tame skaičiuje būvome ir mudu su Jonu Šakaliu. Taip mums bebrendant vandens apsemtu keliu, sutikome lietuvių civilinių vilkstinę. Mums paklausus, iš kur jie, atsakė, kad tik dabar persikėlė ledu per marias. Dirbę marių anoj pusėj prie apkasų. Tarp jų buvo vyrų, moterų ir paauglių, vyko jie su arkliais ir vežimais. Jų palydovai ir sargai buvo rudmarškiniai naciai. Nuostabu buvo, kad ledas vis dar buvo toks stiprus ir galėjo išlaikyti arklius su vežimais ir žmonėmis. Klausinėjuo jų, ar kartais nėra matę ar girdėję apie mano brolių Algirdą, bet jokių žinių negalėjo suteikti. Tokio jaunuolio jų tarpe nebuvo.

Mano Jonas tuoj įklimpo flirtant su viena mergina ir mane ilgą laiką erzino savo lėtu žygiavimu. Kelias ypatingai pablogėjo. Vandeniui teko bristi iki pusės aulų. Nežinau kaip žygiavo tokiu keliu tie vargšai civiliniai. Iš jų tik retas kuris avėjo auliniais batais.

Nakties metu žygiavome dar apie 10 km. Visą laiką pakelėse matėsi būriai kareivių ir civilinių, kurie jau sėdėjo prie liepsnojančių laužų ir šildė bei džiovinė sušlapusią avalinę. Pašiliko nakvynei ir mūsų sutiktieji lietuviai. Likom nakties glūdumoj tik mudu su Jonu. Každodėl vis dar nėjom ilsėtis, bet dantis sukandę, žingsnis po žingsnio bridom pirmyn.

Pradėjo riedėti mašinų voros. Važiuodamos duobėtu ir vandens apsemtu keliu, jos aptaškodavo mus vandeniui ir purvais iki ausų. Aptaš-

Kopos Neringoje

kymo jokių būdu negalėjai išvengti, nes nebuvo jokių šalikėlių, tik statūs kopų slaitai. Si prieržastis ir priverstė mus ieškoti prieglobsties prie laužo. Pamatę porą savo būrių vyrų, bekūrenant laužą, priėjom prie jų ir atsėdome. Žemė buvo šlapia ir šalta, nes tirpo paskutiniai sniego likučiai. Šakalį palikęs prie laužo, nuėjau gilyn į kopas, prisilaužiau glėbį pušinių šakų ir iš jų pasidarėme „ilovą“. Apsikloję keturiomis dantklodėmis, atsigulėm. Naktį, drebedamas ir dantimis kalendamas pabūdau ir pamačiau, kad guliu ant šlapios samanos žemės, o mūsų laužą užtūpęs kažkoks vokietis. Atsikėliau ir nuvariau vokiečių į kitą laužo pusę. Pakurstęs ugnį vėl atsiguliau.

Ryte Jonas mane pakėlė. Ugnis jau buvo užgesusi ir mūsų nakties draugai dingę. Mudu irgi drebedami nuo šalčio susikrovėme į kuprines antklodes ir nužygiavome tolyn. Keliu jau traukė būrių būriai žmonių. Jų buvo daugiau kaip vakar. Galbūt daugiau jų ledu per Aismares persikėlė. Išijungėm ir mudu į tą pamažų slenkančią žmonių masę. Prie vieno stulpo pamačiau skaičių kiek yra kilometrų iki Piliavos. Nustebau, nes vakar nužygiavome net 42 km ir iki to ieškoto kaimo, Neukrugo, bebuvo likę vos 1,5 km. Kaimė radome ilsintis ir daugiau mūsų draugų. Susėdom palaukti atsilikusių draugų ir tuoj pačiu truputį užkasti dar likusių trupinių. Mums bevalgant kažkas paleido šalvę iš kulkos vaidžio. Kadangi čia kiekvienu metu galėjo pasirodyti rusų lėktuvai, tai ir tas durnius mus išgąsdino. Kaip pabaidyti žvirbliai išlakstėme į šonus slėpdamiesi.

Truputį pailsėję žygiavome toliau. Nuėję apie 6-7 km, mudu su Jonu ir vėl sustojome. Nu-

tarėme pasigaminti ką nors šilto. Aš savo kuprinėje radau presuotų ruginių miltų pakelį, iš kurio, susikūrę ugnį, tuoj išsivirėm košės. Po to, išsitirpinę sniegą, išsivirėm "arbatos". Cukraus turėjo Jonas. Pasistiprinę ir sušilę vėl išvykome kelionėn. Vis šiuurpesni vaizdai matėsi pakelėse. Nekalbant apie numestus ginklus bei kritusius gyvulius gulinčius pakelėse, matėme jau ir žmonių lavonus. Pirma pamatėme gulintį vokiečių kareivį. Jis nebuvo nušautas, bet greičiausiai miręs nuo ligos ar bado. Toliau žygiuojant, prisivijome ilgą rusų karo belaisvių vorą. Vargšai žmonės, kaip jie baisiai atrodė! Visiškai nusilpę draugai nešė dar už save silpnesnį ir taip vos kojas vilkdama, ta didžiulė judančių lavonų masė varėsi į priekį.

Tarp tų išbadėjusių žmonių matėsi skirtingų uniformų: švilpavo eidami SD sargybiniai. Jų durtuvai, užmaiti ant šautuvų, šiuurpiai blizgėjo saulės spindulių apšviesti. Jie uoliai sekė, kad neatsiliktų nei vienas belaisvis. O su atsilikusiu, ar bandančiu pailsėti būdavo labai trumpa ceremonija: šūvis į galvą ir sudiev draugai ir nedėkingas pasauli! Todėl suprantama, kad ir mirtinai išvargintas žmogus dar vis stengėsi padėti už save silpnesniam. Kiekvienas aiškiai žinojo, kas atsitiks jo draugui jei paliks užpakalinių būdelių valiai. O jų vistiek daug, oi daug pasilikdavo...

Mes pralenkėm kelias voras tų pilkose uniformose merdėjančių žmonių. Labai dažnai grioviuose matėsi gulintys, sustingę jų lavonai su maža skylute galvoje.

Pasivijo mus ir viršila, mūsų vadovas į Dancigą. Paklausus mums ar ilgai dar turėsime tuo prakeiktu pusiasaliu eiti, jis nuramindamas atsakė, kad greit, dar šiandien, išeisime į žemyną.

Galų gale, vasario 5 dienos vakare, pasibaigė pusiasalis ir mes atsiradome plačiuose laukuose. Dešinėje pusėje, prie Baltijos krantų dar tebebuvo tokios pat smėlio kopos su pušaitėmis, bet kairėje, vietoje marių, driekėsi platūs laukai su kaimais ir ūkiais. Tas mus bent laikinai pradžiuogino. Greit priėjome pirmą didesnį kaimą, kur tikėjomės gauti nakvynės. Policija mums įsakė kreiptis pas vietos komendantą. Nuėję, laukėm apie valandą, bet be jokių pasekmių. Esą kažkokie tušti barakai, bet ten kareivių negalima apgyvendinti, nes prieš tai ten buvo laikomi rusų karo belaisviai. Čia vėl susitikome su šimtais rusų, varomų Dancigo link. Praeidami jie klausinėjo mūsų kas tokie esame. Vieni iš mūsų atsakydavo trumpai į klausimą, o kiti šiuurkščiai juos pavarydavo šalin.

Komendantas mums patarė nakvynės paieškoti kaime. Grįžom atgal, tačiau ir kaime negavome nakvynės, nes visi namai buvo perpildyti žmonėmis. Tada, mūsų viršila nutarė vykti už kaimo į vienkiemius. Mes trys atsiskyrėme ir nutarėme eiti atskirai pasieškoti vietas. Pirmame name susitikome su policininku, kuris sužinojęs ko mes norime, pradėjo keikti ir grasinti. Matėme, kad jis buvo girtas, todėl nieko nelaukdami pasišalinome nuo jo. Sekančiame vienkiemyje pasibeldėme vėl. Mus pasitiki išėjo viena senutė. Pasakę kokių reikalų mes kreipiamės — įleido, bet ir tai su baime, kad nepastebėtų policija. Gyventojams buvo įsakyta neįsileisti kariškių. Maloni senutė tuoj mums išvirė kavos, kad apšiltumėm. Valgyti aš jau nebeturėjau nei trupinėlio, bet draugai iš savo mažų išteklių ir man truputį dar davė. Sugulėm ant grindų. Nors ir kietai, bet buvome šiltoje patalpoje.

Ryte, kai mano draugai kėlėsi, pažadino ir mane. Šiek tiek skaudėjo šonus nuo "minkšto" guolio, bet greitai susitvarkę išėjome į kelią ir laukėme pasirodant savo draugų, nes jie būtinai turėjo šiuo keliu praeiti. Teisingai, greit jų ir sulaukėm.

Vykome vėl prie komendantūros, nes vakar buvo prižadėję išduoti maistą. Tačiau teko ilgai laukti kol atgabeno. Tuo tarpu, susikūrę laužus, kepėme ir virėme bulves, kurios čia pat kapčiuose gulėjo. Atgabenus maistą greitai išdalino ir tuoj sėdom valgyti, nors mums ir priminė, kad davinsys išduotas dviem dienom, t.y., iki pasieksim Dancigą. Aš vis dėlto spėjau suvalgyti savo išsivirtas bulves, o po to sparčiai žygiuodamas, prisivijau jau gerokai į priekį nuėjusius draugus.

Plentas buvo geras, oras išsigiedrino, tai ir mūsų nuotaika pakilo. Sparčiu žingsniu vykome prie Vyslos pirmosios šakos. Kelyje sutikome vėl daug lietuvių civilinių, kurie daugiausia dirbo prie apkasų kasimo. Visą laiką aš jų klausinėjau, ar nėra jų tarpe mano brolio Algirdo. Visi atsakydavo, kad nežino ir negirdėjo tokios pavardės. Man buvo didelė mįslė, kodėl jis nesitraukė, nors tose apylinkėse jis dirbo. Tik po 12 metų sužinojau, kas su juo atsitiko. Naciai nakties metu išsprogdino jų namą ir pasitraukė. Užėmę rusai rado juos vienus sunkiau ar mažiau sužeistus, o kitus žuvusius. Mano brolis buvo sužeistųjų tarpe ir rusų karių tuoj buvo nugabentas į ligoninę. Neveltui jis savo laiškuose su neapykanta mini ne tik nacius, bet ir visus vokiečius. Tai buvo civilizuočių barbarų žiaurus darbas.

Pavakariop pasiekėme Vyslos pirmąją šaką. Tiltų nebuvo, per upę kėlė keltuvais. Kadangi jau buvo vėlus metas, tai likome nakvoti šioje pusėje. Kaimo salėje gavome vietos nakvynei. Na ir susigrūdome čia, kaip silkės statinėje! Nebuvo vietos sėdėti, o apie guolį tai nė nesvajok! Vis dėlto, aš šiaip taip susiradau vietelę po stalu ir atsiguliau. Naktį nubudau, arba geriau pasakius, buvau prikeltas nuo kumščio smūgių į pašones. Pasirodo, kad bemiegodamas, tam žmogui, su savo auliniiais batais apdaužiau galvą. Bet tai buvo padaryta nesąmoningai, man bemiegant, o kai jis pradėjo mane kumščiuoti, tai turėjau reaguoti ir su pakaustytais batais spyriau jam dar stipriau. Tai būta ukrainiečio, kuris, gavęs gerą smūgį su batu, atsikėlė ir keikdamas visais šventaisiais ir prakeiktaisiais, pasitraukė nuo manęs. Daugiau ir nebeteko užmigti, nes iš visų pusių vien tik ir girdėjosi spardymasis, keiksmai ir barniai. Vietoj poilsio, daugiau išsvargome ir su nekantrumu laukėme ryto, kad galėtume tęsti savo kelionę.

Ryte pirmieji pakilome iš tos nelemtos salės ir šaltu vandeniu nuviję mieguistumą, nuėjome prie plaustų, kurie mus tuoj perkėlė per upę. Upės žiotyse matėme mėlynuojančią Baltijos jūrą.

Tos pačios dienos pavakarėje pasiekėme Vyslos antrąją šaką ir per ją persikėlė plaustais — keltuvais, dar žygiavome apie 5 km, kol suradome nakvynei vietą. Nakvojome vieno ūkininko daržinėje. Pabudome gana anksti ir tuoj išsiren-

gėme į tolesnę kelionę. Kelyje sutikome daug RAD (Reichs Arbeits Dienst) vyrų. Visi buvo ginkluoti naujaisiais automatiniiais šautuvais, granatomis, tačiau jų išvaizda buvo labai pasigailėtina, jie buvo nuvargę, apdulkęję ir alkani. Nemanau, kad jie tiko rimtesnėms kautynėms. Pakelėje radome ir Raudonojo Kryžiaus virtuvę, kuri visus be išimties maitino karštu geru maistu. Privalgėme sočiai. Stebėjau, kaip naciai leido Raudonojo Kryžiaus virtuvei dalinti maistą rusų karo belaisviams, lenkų civiliniams darbininkams ir visiems pakeleiviams. Tai tikrai buvo reta išimtis pamatyti tokį žmoniškumą.

Artinomės prie Dancigo. Juo arčiau prie miesto artėjome, tuo daugiau kariuomenės sutikome. Visi pakelės medžiai buvo apvynioti sprogstamos medžiagos punduliais ir paruošti susprogdinimui. Kvaili naciai dar galvojo šitokiu būdu sulaukyti rusų tankus. Viskas buvo per vėlu. Per Vyslos trečią šaką persikėlėme tiltu, kuris irgi buvo paruoštas sunaikinimui. Upėje stovėjo daugybė prigrūstų garlaivių, jų tarpe mačiau garlaivių ir su lietuviškais vardais. Tai mūsų Nemunėlio laivai, nugrūsti į svetimą šalį, kaip ir jos vaikai, tūkstančiais pabirę po griuvėsiais paverstą Vokietiją. Gaila, kad nebeprisimenu tų garlaivių vardų.

Ižygiavome į priemiesčius. Vienoje didesnėje aikštėje buvo iškasti apkasai, išstatytos patrankos. Pasiruošimas miesto gynybai vyko pilnu tempu. Pats miestas buvo gražus ir visiškai nenukentėjęs, bet ir šį seną, gražų miestą ruošėsi su-

Į Kuršių mares

KO VERTA SOVIETINĖ PSICHIATRIJA?

K. J.

NYY Magazine 1979 m. gegužės 13 išspausdino Yale universiteto psichiatro Walter Reich straipsnį „Kita nuomonė apie Grigorenko“. Rašydamas šį straipsnį autorius bendradarbiavo su Harvardo universiteto psichiatrijos ir teisės profesorium ir Amerikos psichiatrijų sąjungos prezidentu Alan A. Stone ir Columbia universiteto psichiatrijos profesorium (emeritus) Lawrence C. Kolb. To straipsnio mintys čia laisvai atpasakojamos.

JAV gyvenęs kovotojas už žmogaus teises, sovietinis generolas majoras Piotr Grigorevič Grigorenko, buvo du kartus gydomas sovietų psichiatrinėse ligoninėse ir paskelbtas psichiniu ligoniu.

I 1977 m. rugpiučio mėn. Honolulu vykusį 6-ji pasaulio psichiatrijų kongresą, kuris maža balsų dauguma pasmerkė Sov. S-gą už psichiatrijos naudojimą politiniams reikalams, buvo atvykęs ir žymiausias Sov. S-gos psichiatras dr. Andriejus Snežnevskis. Straipsnio autoriui išsikalbėjus Grigorenko reikalais su dr. Snežnevskiu, buvo kategoriškai patvirtinta, kad sovietinių psichiatrijų politiniam kaliniams nustatytos diagnozės visada buvusios teisingos, ir kad per visą dešimtmetį Vakaruose vedama akcija prieš sovietinę psichiatriją esanti tik gryna isterija. Be to, dr. Snežnevskis pasiūlė straipsnio autoriui pačiam ištirti Grigorenko ir išitiktinti sovietinių psichiatrijų šimtaprocentiniu teisingumu.

Grįžęs į JAV, straipsnio autorius apie šį pasikalbėjimą painformavo Harvardo un-to psichiatrijos ir teisės profesorių Alan A. Stone, kuris pažadėjo nuvykęs į Sov. S-gą pasikalbėti Grigorenko reikalu su dr. Snežnevskiu. Dr. Snežnevskis sutiko, kad pats Alan A. Stone dar kartą ištirtų Grigorenkos sveikatos būklę.

Straipsnio autorius, pasitaręs su Alan E. Stone ir daugeliu kitų JAV psichiatrijų, nutarė Grigorenkos sveikatos būklę patikrinti ir painformavo apie tai patį Grigorenko, kuriam buvo paaiškinti visi su tuo susiję pavojai, nes tikrintojai buvo pasiryžę nieko neslėpti ir tikrinimo rezultatus, nežiūrint kokios išvados

griauti. Žygiuodamas gatvėmis grožėjaisi puikia namų architektūra, gražiais ornamentais, bei kitais papuošimais. Senasis Dancigas, Hanzos Pirklių Sąjungos vienas iš stipriausių postų. Ir senovės Lietuva daug prekybinių ryšių yra turėjusi su šiuo miestu. Štai ir aš pasiekiau jį nuvargęs, suprakaitavęs ir su dideliu nerimasčiu širdyje. Komunistų ordos iš rytų nepaprastu greičiu riedėjo per visą vidurinę Europą ir mums dar grėsė didelis pavojus būti atkirstiems. Mūsų žygis tuo dar nepasibaigė.

bebūtų viešai paskelbti. Grigorenko su visom jų sąlygom sutiko, ir buvo pasirašytas atitinkamas susitarimas.

Grigorenkos biografiniai bruožai

Piotr Grigorevič Grigorenko gimė 1907 m. Ukrainos ūkininkų šeimoj. Jam būnant 3 m. amžiaus, mirė motina, ir tėvas 1913 m. vedė antrą žmoną. Tėvą mobilizavus į kariuomenę, antroji žmona šeimą paliko. Savo kaime Grigorenko pirmas įsijungė į komjaunonliū organizaciją. Būdamas penkiolikos metų jis išvyko į Donecko miestą, kur dirbo šaltkalviu ir mokėsi. Į komunistų partiją jis buvo priimtas turėdamas 20 m. amžiaus. Partija jį pasiuntė į karo inžinerijos akademią, kurią jis 1934 m. baigė su atžymėjimais. Pašauktas į kariuomenę, jis pirmą kartą dalyvavo karo veiksmuose prieš Japoniją 1939 m. ir buvo granatos sužeistas į nugarkaulį. Antrajam Pasauliniam kare jis vėl buvo du kartus sužeistas.

Karui pasibaigus jis buvo paskirtas į Frunzės karo akademią Maskvoj ir 1949 m. paskirtas mokslinių tyrimų departamento viršininko padėjėju, o 1958 m. — kibernetikos departamento viršininku. Tuo pačiu metu jis baigė ruošti karinių mokslų magistro laipsniui. 1959 m. buvo pakeltas į generolus majorus. Baigdamas karinę tarnybą, jis buvo parašęs 60 karinio mokslo straipsnių, kurių dauguma buvo slapti, ir buvo apdovanotas Lenino, dviem raudonosios vėliavos ir raudonosios žvaigždės ordinais ir daugybe kitų pasižymėjimo ženklų. Jis vedė 1927 m. ir po 15 m. išsiskyre. Šių vedybų trys sūnūs gyvena Sov. S-goj, o antrųjų vedybų sūnus Andriejus prieš kelerius metus emigravo į JAV.

Prasideda maištavimas

Būdamas akademijoje jis pradėjo protestuoti prieš ten vykdomą antisemitizmą, o 1961 m., būdamas komunistų partijos konferencijos Maskvoj atstovu, iškėlė partijos sudemokratinimo reikalą. Už tai tuč tuojau neteko atstovų teisių. Apie tą patį laiką jis parašė Maskvos gyventojam atvirą laišką, kuriame kritikavo nevykusią ir dažnai kenksmingą Kruščiovo ir jo bendrų veiklą. Už tai jis buvo pašalintas iš akademijos, perkeltas į Tolimuosius Rytus ir pažemintas. Čia 1963 m. įsteigė trylikos narių Uniją leninizmui atgaivinti ir išleido atsišaukimą, kviečiantį grįžti prie Lenino skelbtų principų. Už tai buvo areštuotas ir pirmą kartą pasiūstas į Serbski psichiatrijos institutą Maskvoj sveikatos ištirti. Buvo pripažintas psichiniu ligoniu ir laikomas ligoninėj, kol 1965 m. Kruščioviui išvirtus iš valdžios, buvo paleistas. Negalėdamas gauti savos srities darbo ir netekęs pensijos, būdamas 58 m. amžiaus, pasidarė šlaviku ir laivų krovėju. Rašė protesto laiškus min pirm-kui Kosyginui, KGB ir Pravdai ir viešai skundėsi dėl vietos ir laipsnio netekimo. Tuo pačiu metu pradėjo dalyvauti demonstracijose prieš žymesniųjų kovotojų už žmogaus teises teismus. 1969 m. išvyko į Taškentą dalyvauti gynybės liudininku didisdento byloje. Čia buvo areštuotas ir pasiūstas į Taškento psichiatrinę komisiją tyrimam. Komi-

sija pripažino jį sveiką, bet, nežiūrint to, jis vėl buvo per visą Rusiją nugabentas į Serbski institutą Maskvoj antram ištyrimui. Vėl buvo pripažintas psichiniu ligoniu ir išlaikytas ligoninėje daugiau kaip 4 metus. 1974 m. išleistas iš ligoninės vėl įsijungė į protestus. 1977 m. gavo 6 mėn. vizą New Yorke gyvenančiam sūnui aplankyti ir pasigydyti. 3 mėn. pagyvenus JAV, aukščiausias sovietas atėmė jam pilietybę, ir jis pasiprašė politinio pabėgėlio teisių.

Sovietiniai tyrimai

Serbski institute buvo rasta, kad Grigorenko skelbiamos idėjos neturi racionalaus pagrindo. Grigorenko esąs chroniškas paranoikas, retkarčiais pasiekęs tokias psichotines proporcijas, kurios jį verčia veikti taip, kad sueitų į konfliktą su sovietiniais įstatymais. Dėl šitokios būklės jis yra linkęs reformuoti visuomenę ir kalbėti ir veikti prieš valdžios organus ir veltis į protestus. Taip elgdamasis Grigorenko negalįs savęs kontroliuoti ir nesąs atsakingas už savo veiksmus. Dėl to jis negali dalyvauti savo teismo byloje ir gindamas save liudyti. Prie jo ligos paastrėjimo galėjo prisidėti ir arteriosklerotiniai smegenis maitinančių kraujo indų pasikeitimai.

Vakarų psichiatrų tyrimai

Grigorenko sveikatos būklei patikrinti buvo imtasi nepaprasto atsargumo. 8 val. trukę pasikalbėjimai su kiekvienu psichiatru buvo vykdomi atskirai. Vienas pasikalbėjimas vyko Harvardo universitete, o kiti du — New Yorko valstijos psichiatrijos institute Manhattane.

Jam statomi klausimai lietuviškai kiekvieną jo gyvenimo laikotarpį, įskaitant šeimą, ankstyvuosius atsiminimus; lytinį, protinį ir moralinį brendimą; jo idėjas, impulsus, lūkesčius, jausmus ir asmeninių santykių būklę. Ypatingas dėmesys buvo skiriamas jo politinėms idėjoms ir motyvams, nuvedusiems jį į pasipriešinimo veiksmus. Visi pasikalbėjimai buvo rekorduojami.

Be to, Harvardo universiteto medicinos mokyklos konsultantai atliko dar 3 papildomus tyrimus. Visą eilę 3 val. užtrukusių psichologinių testų atliko Irene P. Stiver. Šie testai turėjo atidengti bet kokius paranoiškus polinkius. Arteriosklerotinė smegenų būklė buvo ištirta neurologiniais tyrimais, kuriuos atliko Norman Geschwind, o visą eilę, 8 val. užtrukusių neuropsichinių testų atliko Barbara P. Jones.

Pasikalbėjimų juostos dar buvo duotos patikrinti New Yorko valstijos psichiatrijos instituto biometriniame departamente.

Grigorenko nekalba ir negali skaityti angliškai, todėl visą laiką jam vertė ir aiškino Columbias universiteto rezidentas psichiatras dr. Boris Zubok, atvykęs iš Sov. S-gos 1973 m. ir buvęs kurį laiką dr. Snežnevskio studentu Maskvoj. Kad nekiltų jokio įtarimo dėl šališkumo, pasikalbėjimų metu dalyvavi dar trys rusiškai kalbą asmenys.

Išvados

Grigorenko yra stambus, lėtų judesių vyras. Nors

kartais ramus ir prislėgtas, bet dažnai parodydavo didelį susidomėjimą ir net jaudinimąsi, ypač, kai buvo liečiamos jo politinės idėjos ar jų pasikeitimai ir kai jis labai ryškiai prisimindavo užmirštus įvykius. Jis labai tiksliai atsakinėjo į tiesioginius klausimus ir reagavo į atsiminimų turinį plačiais ir pilnais atsakymais, svyruojančiais nuo liūdno apgailėstavimo iki ryškaus pasitenkinimo. Jis sugebėjo su kiekvienu greitai ir lengvai užmegzti santykius ir mokėjo pasidalinti savo susirūpinimu ir juokais apie savo gyvenimo nesekmes, laimėjimus ir ironijas.

Jis ilgai buvo klausinėjamas apie savo veiksmų motyvus ir galimus pavojus. Taip pat buvo klausinėjamas, ar kada nors turėjo paranoiškę reformavimo įsikalbėjimų; ar buvo nepalaužiamai įsitikinęs, kad pasaulio santvarka yra nutolus nuo realybės; ar buvo įsitikėjęs savo ypatingom jėgom ir perdėtu įsikalbėjimu, kad jis yra antžmogis ar net Dievo pasiuntinys. Iš atsakymų paaiškėjo, kad jis visada supratęs, kokios pasekmės jo laukia už atliekamų veiksmus. Bet, nežiūrint to, jis taip elgėsi dėlto, kad negalėjo susigyventi su režimu. Jis suprato, kad nieko nepasieks organizuodamas uniją, bet jautė, kad taip darydamas jis gali pakelti kitų žmonių moralę. Jis prieštaravęs ne dėl asmeniškų, bet dėl socialinių ir bendrų motyvų. Jis buvo įsitikinęs, kad kas nors turi pradėti, o vėliau atsiras ir daugiau pasekėjų, nes pradininkai, ar jie turi talento ar ne, tampa tarytum šūkiu ar vėliava, apie kuriuos ir kiti grupuojasi. Jis jautė, kad ilgai ir ištikimai tarnaudamas komunizmui yra padaręs žmonėms daug blogo, todėl bent savo gyvenimo pabaigoj nori tai atitaisyti. Pagal jį yra geriau gyventi tokį gyvenimą, kad nereikėtų gėdintis pažiūrėti į savo vaikaičių akis. Jis buvo laimingas, kad jo veiksmai jį išgarsino, bet jis žino, kad daug yra tokių, kurie yra daugiau už jį padarę, bet apie kuriuos niekas nieko nežino.

Nors jis buvo KGB sekamas, tardomas ir persekiojamas, tačiau nejaučia jiems keršto ir dažnai nurodo ir į jų gerąsias savybes. Jis dažnai eidavo į kompromisus ir atsisakydavo nurodytų klaidų, o tikri paranoikai šito nesugeba padaryti.

1972 m. Grigorenko ištikęs mažas kraujo išsiliejimas palietė dešiniojos akies regėjimą, bet nėra jo kuo įrodymo, kad arteriosklerozė būtų paveikusi jo mąstymą, nuotaiką, elgimąsi ar charakterį.

Tyrinėtojai priėjo išvados, kad Grigorenko neserga jokia protine, o ypač paranoine liga. Nors arteriosklerozinė būklė yra palikusi fizinių pėdsakų, tačiau ji nepalietė jo protinių ar jausminių sugebėjimų. □

Sovietų agentas-šnipas Kim Filbis

O. URBONAS

(Pabaiga)

1945 metais Filbiui teko išgyventi keleta nervingų dienų. Jis buvo pakviestas į savo viršininko kabinetą, kur jam buvo pasakyta: "Mes gavome iš Istambulo žinią, kad sovietų vice-konsulas Volkovas sutinka pereiti į Vakarus. Jis žada, jei jam bus duota politinė prieglauda ir šiek tiek pinigų, išvardinti trijų sovietų žvalgybos agentų vardus, kurie jau ilgus metus dirba Sovietų Sąjungos naudai. Ką jūs manot apie šitą reikalą?" Nerodydamas savo susijaudinimo, Filbis atsakė: "Duokit man pagalvoti. Volkovas — tai rimtas dalykas, bet jis gali pasirodyti esąs provokatorius. Mes turime būti be galo atsargūs..."

Filbio viršininkas sutiko su jo samprotavimais ir nusprendė reikalą su Volkovu neskubinti. Tą pat dieną į Anglijos pasiuntinybę buvo pasiūsta radiograma su įsakymu Volkovo reikalą neskubėti ir laukti tolesnių nurodymų. Filbis rašo: "Aš nerimavau kaip kadaise Ispanijoje, kada man teko praryti mano informacijų lapelį. Aš žinojau — Volkovas — tai mirtinas pavojus man ir mano draugams. Jis pasakė, kad atskleis trijų svarbių agentų pavardes, tai galėjom būti tik mes trys. Reikalinga buvo veikti kaip galima greičiau".

Įkalbėjus savo viršininkus atidėti Volkovo pabėgimą, jam pavyko paraližuoti pirmąjį smūgį. Per tą laiką jis pasiūlė pavesti visą reikalą su Volkovu jam asmeniškai. Ir jis gavo įsakymą vykti Turkijon, kad galutinai užbaigtų reikalą su Volkovu.

Anglų pasiuntinybėje Istambule Filbiui buvo pasakyta, kad tą reikalą bus galima tvarkyti Anglijos pasiuntiniui esant Istambule, kas, deja, buvo dar negalima, nes pasiuntinys buvo išvykęs keletai dienų. Filbis džiaugėsi, nes žinojo, kad kai pasiuntinys sugrįš, Volkovo Istambule jau nebebus. Kai po keletos dienų Anglijos pasiuntinybė norėjo susirišti su Volkovu, iš sovietų konsulato atsakė moteriškės balsas, kad Volkovas išskrido į Maskvą. Filbis nieko nesako kas atsitiko per tas dienas, bet dasiprotėti nesunku. Čekistai, gavę žinias apie Volkovo pasirengimą pabėgti, pasistengė kaip galima greičiau jį išgabenti iš Turkijos. Su tam tikru pagrindu galima spėti, kad Volkovas atsidūręs Maskvoje, buvo nugabentas į Liubianką ir ten — sušaudytas.

Volkovo pražuvime Filbio viršininkai nieko ypatingo nenumatė. Jam ir vėl pasisekė išsisukti ir išeiti iš visos aferos be įtarimo. Dar daugiau: 1946 m. vasarą jis buvo paskirtas specialaus skyriaus Istambule (Artimieji Rytai ir SSSR) viršininku. Jis persikėlė į Turkiją. Čia jis vedė gana kuklų gyvenimą ir kaip anksčiau, susitikdamas su sovietų agentais, perdavinėjo jiems svarbias informacijas.

Po kiek laiko Filbis buvo perkeltas į Anglijos pa-

siuntinybę Vašingtone. Tai buvo didelis jam paaukštinimas.

Dar vieną išdavimą Filbis turi ant savo sąžinės. Anglai, per savo S.I.S. ir su amerikiečių C.I.A. pagalba, norėjo išlaisvinti Albaniją iš Envero Chodžos diktatūros. Tą operaciją įvykdyti ir palaikyti ryšius su Albanijos nacionalistais buvo pavesta — Kim Filbiui.

Albanijos nacionalistų mažos grupės buvo nuleidžiamos iš lėktuvų Albanijos kalnuose, ten pat buvo išmetami jiems ginklai ir šarvuotė. Visa operacija užsibaigė visišku "krachu", nes Chodžos komunistai visuomet tiksliai žinojo kada ir kur bus iškelti žmonės, arba kada ir kur bus išmesti ginklai.

1951 m. vasario mėn. Filbis perspėjo Mac Liną ir Guy Burges, kad žvalgyba iš įvairių šaltinių gavo žinių apie jų Sovietų Sąjungos naudai dirbamą darbą. Mac Lino ir Guy Burges pirmasis apklausinėjimas buvo paskirtas 1951 m. gegužės 28 dieną, tačiau gegužės 25 dieną jiedu abu pabėgo iš Anglijos. Po kurio laiko buvo nustatyta, kad jiedu randasi Maskvoje. Tuo būdu jų špionažas Sovietų Sąjungos naudai buvo įrodytas.

Tačiau ir po to didžiausio skandalo Filbis liko be įtarimo, jis tik buvo atšauktas iš Vašingtono, kad duotų savo parodymus Mac Lino ir Guy Burges byloje. Keleta dienų tęsėsi Filbio apklausinėjimas. Į visus klausimus jis atsakinėjo taip, kad ir vėl liko be įtarimo, — ir jam buvo pavesta apklausti dr. Fuksą, žinomą Sovietų Sąjungos agentą atominio tyrinėjimo srityje. Buvusi prieš dr. Fuksą dokumentacija buvo tiek įtikinanti, kad Filbis suprato, jog Fuksui padėti negalima, dėl to ir apklausinėjo jį rimtai ir įrodė jo kaltę.

Tas tardymas ir jo apyskaita suklaidino visus tuos, kurie jį įtarė. Filbis vėl išsisuko, tačiau likti toliau žvalgyboje jis jau nebegalėjo ir perėjo dirbti į "Observator", kartu dirbo kaip keletos Aglijos firmų atstovas. 1955 m. Anglijos vyriausybė išleido "Baltąją knygą" apie Mac Lino ir Guy Burges šnipinėjimą. Parlamente deputatas Litonas pastatė vyriausybei klausimą: "Ar yra Anglijos vyriausybė pasirengusi išaiškinti darbą ir trečiojo sovietų agento, kuris dirba pas mus, ir būtent pono Kim Filbio?" Į klausimą atsakė pats ministras pirmininkas Mac Milanas, pabrėždamas, kad vyriausybė neturi jokių Kim Filbio kaltės įrodymų.

1955 m. lapkričio 10 d. Filbis sušaukė spaudos konferenciją, kurioje jis save vadino šmeižimo auka ir užtikrino klausytojus, kad jis visą savo gyvenimą ištikimai tarnavo Anglijai.

1956 m. jis išvažiavo į Beirutą kaip žurnalistas. Tačiau, nėra tokios paslapties, kuri, galų gale, neiš-

ISIDĖMĖTINOS PAMOKOS

Tragiškieji įvykiai dabartiniame Irane skaudžiai jaudina visą laisvąjį pasaulį. Iranas yra gražus kraštas su apie 27 milijonais gyventojų, iš kurių 2/3 persų, kiti turkai, totoriai, kurdai, žydai ir kitoki; 98% mahometonų (1968 metų statistika). Klimatas šiltas, sausas, tik prie Kaspijos jūros ir pietų vakaruose drėgnas; kraštas kalnuotas. Kurdai gyvena kalnuose šiaurės vakaruose, turkmėnai — šiaurės rytuose.

Irano šachas buvo užsieniuose išėjęs mokslus ir gerai susipažinęs su Vakarų kultūra. Jis rūpinosi savo kraštą sukultūrinti ir apginkluoti kariuomenę moderniais ginklais, nes pamatuotai bijojo Sovietų Sąjungos invazijos. Tos Sąjungos kariuomenė per paskutinį pasaulinį karą buvo užėmusi Irano dalį, kur, komunistų draugui, kolaborantui mulai Chomeini padedant, jau buvo įvedusi komunistų "rojų". Tik Jungtinių Amerikos Valstybių prezidentas Trumanas savo ultimatumu Stalinui nuslavė tą "rojų" — išgelbėjo Iraną. Irano šachas teikdavo JAV naftą, už ką jis gaudavo Amerikos geriausius ginklus. JAV ir visam laisvajam pasauliui buvo labai svarbu stipriai apginkluoti Irano kariuomenę, pastoti kelių rusų ekspansijai ir sustabdyti jų pastangas pasiekti Persijos įlanką ir užgrobti Irano ir Arabijos naftos versmes. Irano šachas, norėdamas aprūpinti savo kariuomenę Amerikoje išmokslintais karo vadais ir kitų sričių specialistais, siuntė į ją savo jaunuolius, kurie baigę mokslus, buvo labai naudingi savė tėvynei. Bet minėtas mula Chomeini, susitaręs su keliais kitais mulomis, pradėjo veikti prieš šacho tą patriotišką užsimojimą iš pradžių savo tėvynėje, o 1972 metais pabėgęs į Iraką, iš ten toliau agitavo prieš šachą. Po trumpo laiko mula Chomeini buvo išvarytas ir iš Irako, todėl nuvyko į Prancūziją, kur ir toliau vėl veikė prieš šachą. Radijo bangomis jis kurstė Irano

naftos versmių visus pareigūnus mesti darbą, naikinti tų versmių įrengimus, gatvėse demonstruoti prieš šachą ir vis šaukė: "Mirtis šachui!"

Mulos Chomeini tėvas kovojo prieš šacho tėvą ir jį nužudė. Gal todėl ir jo sūnus mula Chomeini, kaip jau paaiškėjo, yra prigimtas žmogžudys. Irano šachas žinojo apie mulos Chomeini pavojingumą jam pačiam ir jo kraštui, bet nepavartojęs griežtų priemonių prieš jį ir jo šalininkus. Paskutinis šachas, skaitėme "Naujienuose", norėjo Irane padaryti žemės reformą, todėl mula Chomeini su kaikiuriais kitais mulomis ir dėl to šacho sumanymo jo nekenė ir norėjo jį pašalinti. Mula Chomeini savo iš Prancūzijos varoma agitacija įvedė Irane suirutę, jo šalininkai gatvėse demonstravo, naftos versmių darbininkai nebedirbo, žmonės badavo ir šalo. Spaudoje skaitėme, kad JAV iš kur tai sužinojo, kad Irano kariuomenė rengiasi padaryti perversmą, todėl patarė šachui palikti Iraną, ką jis ir padarė. Dėl to savo žygio jis dabar gailisi, nes jis būtų užgniaužęs Maskvos agento ir suagituotų jo šalininkų pastangas pagrobti Irane valdžią.

Palikdamas Iraną, šachas paliko savo vietoje ministerį pirmininką Bachtiarą, kuris visai netiko toms aukščiausiosioms pareigoms. Nusizėmęs jis prašė, kad mula Chomeini Prancūzijoje jį priimtų išsikalbėti apie reikalavimus, bet tas atmetė jo prašymą. Po to, Bachtiaras pakvietė mulą Chomeini atvykti į Iraną, kur jam atvykus, davė pilną laisvę visais būdais agituoti žmones prieš Iraną visą santvarką ir piršti savo islamišką respubliką; mula Chomeini net reikalavo tuojau jam atiduoti valdžią. Būdamas Prancūzijoje, jis kartą pasakė: "Jei atvykčiau į Iraną, tai būčiau suimtas, nužudytas ir pakartas". Tuo jis prisipažino, kad jo nusikaltimas yra sunkus ir tokią bausmę užsitarnavo. Tačiau, trumparegis

Bachtiaras neįsė suimti ir atiduoti teismui už jo minėtą priešvalstybinę, komunistinę veiklą, kurį tęsėsi 15 metų, bet naiviai plačiai skelbė: "Aš esu šacho teisėtas vietininkas, kuriu jėgą — kariuomenę, policiją ir teismus, o Chomeini neturi jokios jėgos". Bet Chomeini visgi turėjo stipriai ginkluotą, užmaskuotą jėgą — į Iraną iš arabų ir kitų kraštų Maskvos atgabentas, teroro veiksmams apmokytus komunistų agentus, kurie kartą staiga smogė kaip žaibas giedroje. Jų atskiros grupės sėkmingai įsibrovė į šacho ir ministerio pirmininko rūmus, bei Teherano kalėjimą, iš kurio paleido 11,000 kalinių. Iš šacho rūmų jie pagrobė brangenybes; ministerio pirmininko rūmuose jie jo neva nerado ir iki šiol apie jį jokių žinių nėra. Vėliau tie agentai įsibrovė į JAV ambasados rūmus; sužeidė jos vieną JAV kareivį-sargybinių. Po to jie išsikvietė ir nušovė Irano aviacijos viršininką, o dar vėliau sušaudė visus sostinės vyriausius karinius vadus.

Ką po tokių įvykių darė Irano gerai ginkluota, didžiulė kariuomenė savo tėvynei apginti — Maskvos agento mulos Chomeini pradėtam sukilimui užgniaužti? Nič nieko, nežiūrint, kad pats šachas, o per jį vyriausieji kariniai viršininkai, visi karininkai, puskarininkai ir gal visi eiliniai kareiviai, žinojo apie komunistų kruvinus darbus jų tėvynėje ir jų užgrobtuose kraštuose; jie žinojo, kad komunistai, jų agentai kankina ir net nužudo užgrobtų kraštų karinius vadus, diplomatus, policijos pareigūnus, mokytojus ir kitus. Taip buvo prie bolševikų Rusijoje po caro nuvertimo, taip bus ir visuomet.

Irano karo vadai, nepasimokę iš kitų kraštų ir savo krašto minėtų pamokų-skerdynių, piršto nepajudino savo tėvynei apginti nuo mulos Chomeini kruvino teroro, nei savo gyvybei gelbėti. Todėl anksčiau ir iki šiol Irano karininkai ir net puskarininkai, bei buv. šacho valdininkai ir kiti yra šaudomi be pasigailėjimo. Irano kariniai vadai, šacho ministeriui pirmininkui Bachtiarui dingus

eitų aikštėn. Atsirado visa eilė įrodymų, kurie neabejotinai sakė, kokios rūšies "darbu" Filbis užsiiminėjo. Anglijos karinei žvalgybai pasisekė suimti karininką George Blake, kuris dirbo Vakarų Berlyne. Jį išdavė, perėjęs į Vakarus, lenkų žvalgybos tarnautojas — pulkininkas Antanas Alsteris. Teismas pripažino Blake kaltu (ir jis pats prisipažino, kad buvo Sovietų agentas) ir nuteisė jį 42 metams kalėti. Tačiau, 1966 m. Blake iš kalėjimo pabėgo ir greit pateko į Maskvą. Teismo metu Blake buvo išdavęs Filbį.

Iš Anglijos į Beirutą buvo pasiųstas žvalgybos karininkas, kad ištardyti Filbį. Sugrįžęs į Londoną,

tas karininkas pranešė, kad nėra jokių abejonių: Filbis tikrai yra sovietų agentas. Ir tik dabar Filbio buvusieji vadai nusprendė jį suimti. Į Beirutą vėl buvo pasiųstas žvalgybos karininkas, kuris turėjo Filbį suimti ir atgabenti į Londoną. Beirute Anglijos pasiuntinybė surengė oficialų priėmimą, į kurį buvo pakviestas ir Filbis. Pasiuntinybėje jis turėjo būti suimtas. Tačiau, Filbis numatė pastatytus jam spąstus. Važiudamas su žmona į priėmimą, jis sustabdė taksį ir pasakė žmonai: "Užmiršau išsiųsti į Londoną svarbią telegramą. Važiuk viena, aš ateisiu vėliau" — ir prazuvo. Po kiek laiko buvo nustatyta, kad jis yra Maskvoje.

be žinios, galėjo ir privalėjo užgniaužti mulos Chomeini komunistinį sukilimą, bet jie to nepadarė, todėl Maskva beveik jau laimėjo. Tokie karininkai vadai neverti kario vardo. Maskvai rūpi išžudyti šacho kariuomenės karininkus, ką ji per savo žiurų agentą mulą Chomeini ir jo revoliucinį teismą skubiai darė ir daro. Tam teismui įsakymus nuteisti mirties bausme žmones duoda pats mula, pagal komunistų nurodymus. To teismo nariai yra fanatiški komunistai. Komunistai žino, kad atėjus gerai progai, būv. šacho karininkai ir kiti Irano patriotai kovos ne už Maskvos interesus, bet už Irano laisvės atgavimą ir žmonių gerovę. Į nužudytų karininkų vietas komunistai skiria jų "iškeptus" ar komunistuojančius karininkus. Nuvertus Irano šachą ir išžudžius Irano karo vadus, Persijos įlankos gyvenimas paliktas be vadovybės.

Mulai Chomeini įsakius, jo Vyriausias revoliucinis teismas už akių nuteisė mirties bausme Irano šachą, jo žmoną ir motiną. Tą sprendimą mula Chomeini pats išdidžiai paskelbė. Išaiškinta mulos Chomeini šalininkų grupė, kuri norėjo pasiekti Meksiką ir nužudyti ten apsigyvenusį Irano šachą. Šacho turta mula Chomeini jau seniai konfiskavo, nors šachas jo turto už priešvalstybinį veikimą nebuvo konfiskavęs.

Komunistams Irane rūpi ne žmonių gerovė, bet nualinimas ir suirutė, nes tokiame chaose jie kaip vėžio liga — įsigali ir išsiplečia. Mula Chomeini, kaip ištikimas Maskvos agentas, konfiskavo Irano pramonę, bankus ir net juose laikomus pinigus "įšaldė", arba nusavino. Irano komunistai ir Maskvos agentai Irane, apsimitę to krašto patriotais, sparčiai veikia neva pagal Mahometo Koraną neteisėtai mulos Chomeini įvestos "Islamo Respublikos" labui.

Dėl Chomeini tos pragaištingos Iranui veiklos, JAV ir kiti kraštai nebegauna naftos, gazolino, be to, ji dabar žymiai pabranginta. Gazolino stoka kenkia JAV ir kitų kraštų apsaugai ir žmonių gerbūviui. Dėl komunistų "rojaus" betvarčės Irane žmonės badauja kaip ir dauguma žmonių rusų krašte, kuris todėl kasmet perka JAV ir kitų kraštų javus. Irane ir kituose kraštuose atsirado naujos sunkios bėdos tik todėl, kad minėtas ministeris pirmininkas Bachtiaras ir Irano karo vadai išsigando tuščiomis rankomis atvykusio molos Chomeini ir prieš jį kapituliuavo.

Turkijos kaikiurie mulos nori savo krašte įvesti juos imponuojančią chomeinišką valdžią — sukomunistinti savo kraštą. Tačiau Turkijos karo vadai iš anksto įspėjo tokius mulas, kad jie "nekelty

galvų", nes priešingai jie perims valdžią. Čia yra pavyzdys — pamoka, kaip reikia budėti-veikti tėvynės labui.

Komunistai nori sukomunistinti visą pasaulį. Ją paskelbė keli Sovietų Sąjungos diktatoriai. Savo ekspansiją jie vykdo svetimosiose valstybėse per jų komunistuojančius žmones. Per Kubos diktatorių Castro — jo kariuomenę, buvo sukomunistintos Angola ir Etiopija. Afganistane Maskva priėjo prie žvalgybos ir policijos centro kar. štabo viršininko pagalba ir beveik padarė tą kraštą savo satelitu, o Irane visą paruošiamąjį darbą jam komunistinti atliko mula Chomeini. Dėl laisvojo pasaulio valstybių vairuotojų naivumo, neveiklumo ar Maskvai palankumo komunistų ekspansija bujoja. Dėl Irano kariuomenės sužlugdymo jos moderniausiasieji ginklai, gauti iš JAV, Maskvos yra išstudijuoti ir kariuomenėje pritaikyti. Iranas buvo prižadėjęs tų ginklų paslapties niekam neišduoti, bet neištesėjo.

Maskva paskelbė mulą Chomeini, jam dar nesant Prancūzijoje, "ajatola" — "šventu žmogumi" — vyriausiu dvasiškiu, bet Irano daug mulų jį vadina "šventu žmogžudžiu", psichopatu.

Irane jau seniai pasigendamas šachas, kurio valdymo laikais žmonės buvo sotūs, turėjo darbą ir šiltą butą bei laisvę. Mula Chomeini pareikalavo, kad Irano moterys gatvėse ir kitose viešose vietose būtų uždengtais veidais, kad jos paplūdimiuose nesimaudytų kartu su vyrais ir atėmė iš jų žmogaus kitas teises; čia minėtas teises šachas buvo garantavęs ir žmonės jomis naudojosi. Šachas buvo garantavęs visas teises ir kurdamas bei trukmėnams. Mula Chomeini, norėdamas kurdų ir turkmėnų tas teises atimti, pasiuntė partizanų būrį į kurdų apgyventus kalnus, bet kurdai išklajo visus to būrio partizanus, pasiėmė visus jų naujausius ginklus ir patarė mulai Chomeini atsiimti jų lavonus; be to, jam įsakė niekad daugiau nesijūsti į kalnus partizanų. Kurdai Irane laisvai jodinėja, kalnų kelius gina ir kartu su turkmėnais mulos neklauso; jie nepripažįsta mulos Chomeini ir jo "Islamiškos Respublikos". Mula Chomeini nepalaužė jų nusistatymo, valios. Čia yra dar vienas pavyzdys — pamoka, kaip reikia kovoti su Maskvos agentais už savo tėvynę. Kokia gyvenimo ironija: civiliai žmonės — kurdai neišsigando mulos Chomeini, o Irano gerai ginkluota didžiulė kariuomenė tuojau kapituliuavo prieš jį.

Jau pradėdama žudyti mulos Chomeini vyriausieji padėjėjai ir pataikūnai. Jis bijo, kad ir jo nenužudytų ar nenuverstų šacho šalininkai, Irano patriotai;

jis jau senas, gali neužilgo mirti net natūralia mirtimi. Jam mirus, Maskvos agentai, jos iš visur sutelkti Irane, staigiai smūgiais bandytų pagrobti to krašto valdžią — įvesti komunistų "rojų", jei šacho šalininkai ir jų talkininkai pirmieji tos valdžios nepaims į savo rankas. Maskva gali iš anksto atgauti į Iraną savo civiliais rūbais aprengtus geriausius karius padėti komunistams pagrobti Irano valdžią. Ši kartą demokratinės valstybės turi ypatingai gerai budėti ir sutartinai pasiruošti išgelbėti Iraną nuo komunistų agresijos.

S. Š.

PAVERGTŪJŲ TAUTŲ SAVAITĖS IRONIJOS

(iš *Ronaldo Regano* žodžių)

1977-tais metais Pavergtųjų Tautų savaitė jau buvo beveik praėjusi, kai prezidentas Carteris pasiruošė paskelbti ta progą pareiškimą. Iš Baltųjų Rūmų elgesio atrodė, kad pareiškimą tereiktų išsiųsti, kaip paprastą, į akis nekrinantį, siuntinį; Kadangi jis būtų galėjęs užgauti Sovietų Sąjungą, savo glėbyje belaikančią didžiausią pavergtųjų tautų skaičių pasaulyje.

1978-tais metais mums buvo sakoma, kad dėl geopolitinės realybės, t.y. detantės siekimo, "netinka" užsiminti apie pavergtąsias tautas. Neduok Dieve, dar užsimintumėme ir apie rusų sprespaudoje laikomus milijonus žmonių.

Tačiau nežiūrint vyriausybės kaprizingumo, Pavergtųjų Tautų savaitė pernai susilaukė daug dėmesio. Senato suruoštame priėmime ta progą susirinko pilnas kambarys Kongreso narių, kurie nesiliovė smerkte smerkti komunistų sprespaudą.

Tačiau šis netikėtas susidomėjimas turėjo ir ironišką pusę. Kai kurie Kapitoliuje susirinkę iškabingieji buvo tarp tų, kurie anksčiau masinio sovietų karinių pajėgų stiprinimo akivaizdoje balsavo sumažinti Jungtinių Valstybių karines išlaidas. Tai tie patys Kongreso nariai, kurie ragino mus Helsinkyje pasirašyti dokumentą, kuris iš tikrųjų įteisino Baltijos valstybių inkorporavimą į Sovietų Sąjungą bei Rytų Europos užėmimą po karo. Kai kuriais atvejais tie patys asmenys, pritrękti griežto disidentų nuteisimo, anks-

(Nukelta į 349 psl.)

TREM TIES TRIMITAS

Redaguoja —
S. Kaunellėnė
531 W. Grand Blvd.
Detroit, Mich. 48216

GINK LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĘ

(1935 m. spalio 10 d. "Trimite" tilpo J. Tomkua
jį perspausdiname.)

Šaulys turi dešimt įsakymų, kuriuos visada turi atminti, visada jų nurodymais vadovautis, tvarkant savo tarnybinį ir netarnybinį gyvenimą. Tie įsakymai sudaro nelyginant šaulišką konstituciją, nes jie apima visus mūsų organizaciniam gyvenimui esminius klausimus, kuriuos vykdydami galime įkūnyti savo siekimus bei viltis. Gink Lietuvos nepriklausomybę — tai pirmas, pagrindinės reikšmės įsakymas, kurio tikslus vykdydamas kas dieną reikalauja iš mūsų susikaupimo ir aukos savo tėvynei.

Įsakymą ginti Lietuvos nepriklausomybę turime suprasti ne vien kaip gynimą žemės, kurioje gyvename, karui kilus. Žemė yra medžiaginis tautos buities pagrindas. Ginti iš tėvų paveldėtą žemelę yra mūsų šventa pareiga. Lietuvos nepriklausomybę remiasi Lietuvos žeme, dėl to jos gynimo pareiga yra ir pilietinė, ir karinė prievolė. Betgi pareiga ginti ne tik karo lauke: reikia ginti kasdien, neišleidžiant žemelės iš savo rankų ir neleidžiant jos kapitalui tirpti. Krašto nepriklausomybė yra ne tik svetimų nepriklausoma žemė. Praradus žemę, savaime prarandamas medžiaginis nepriklausomybės pagrindas, o drauge ir pati nepriklausomybė netenka gyvybinio šaltinio. Tačiau nepriklausomybė yra sudėtingas kūnas. Žemės gynimas nėra vienintėlis uždavinys.

Nepriklausomybės gynimas yra ne tik žemės nepriklausomybės gynimas. Nepriklausomybė dar turi tautinį, kultūrinį, ūkinį, pagaliau teisinį — politinį pagrindą. Ginti nepriklausomybę, yra tolygu taikos ir karo metu ginti savo gimtąją kalbą, tautos papročius, vadinasi, ginti lietuviškumą nuo įvairių priešų. Ginti kultūrinės tautos brangenybes, ūkinį šalies pajėgumą, valdžios bei visuomenės turta, ginti politinę santvarką: valstybės įstaigas ir asmenis, kuriems patikėtas įstaigų darbas. Visa tai sudaro gynimo pareigos turinį. Ginti

straipsnis, kurio mintys aktualios ir mums, todėl

Lietuvos nepriklausomybę yra pareiga ginti dabarties Lietuvą, ginti tai, ką turime: šių dienų žmones, gyvenamojo laiko ekonominę, politinę, ūkinę, teritorialinę santvarką, šių dienų mūsų kultūrą ir t.t. Ginti Lietuvos nepriklausomybę drauge reišia ginti iš praeities paveldėtas vertybes ir praeities paminklus: piliakalnius, istorines vietas, tautos kovotojų amžino poilsio vietas, taigi ginti ir praeitį.

Lietuva yra ne tik istorinė, praeities Lietuva, ne tik dabarties, esamos Lietuvos žemės sienose, bet etnografinė dabarties ir ateities Lietuva su Vilniumi ir Gardinu, su Mažąja Lietuva toli už dabartinių sienų, su milijonais sesių ir brolių išsibarsčiusių po visą pasaulio penkių dalių plotą. Turime juk ne tik Europos, bet ir Amerikos lietuvių, Afrikos, Azijos, Australijos lietu-

SVEIKINAM NAUJĄ LŠST CENTRO VALDYBĄ!

Pirmininkas — Karolis Milkovaitis;
I vicepirmininkas — Vladas Isganaitis,
II vicepirm. ir kultūros vadovas — Jonas Jasaitis,
Sveikatos reikalų vad. — dr. Kazys Pautienius,
Iždininkas — Stasys Bernatavičius,
Sekretorius — Juozas Mackonis,
Jūrų šaulių vadovas — E. Vengianskas,
Ūkio Tiekimo vadovas — Adolfas Ramonis,
Jaunimo vadovas — Antanas Markauskas,
Spaudos-informacijos vadovas — Kazys Tautkus,
Šaudymo sporto vadovas — Vladas Petrošiūnas,
Teisinis patarėjas — Algirdas Budreckas,
Sąjungos vyr. kapelionas — kun. Jonas Borevičius,
Ūkio-Tiekimo vad. padėjėjas Detroite — Vincas Rinkevičius.

vius, reikalingus tėvynės pagalbos. Ginti Lietuvos nepriklausomybę įsakymas yra liepimas rūpintis ne tik laisvąją Lietuvos dalimi, bet ir svetimųjų junge esančiais kraštais, kuriuose svetimtaučiai varo kenksmingą mūsų giminės nutautinimo darbą. Taip pat reikia rūpintis išėivija.

Ginti reiškia ne tik saugoti nepriklausomybę: nepasiduoti priešui, juos žaboti, bet ir ją ugdyti. Nepriklausomybė yra nelyginant tautos medis, kuris, kad būtų puošnus ir gražus, reikalingas rūpestingo augimo. Giname nepriklausomybę, kada į Lietuvos rūmą įdedame naują ramstį. Neginame arba blogai giname, kada nuleidę rankas lūkuriojame rytojaus. Ginti reiškia veikti, be to, nuolatos veikti. Veikti kiekvienu įrankiu ir kiekviena aplinkybe. Žodis ir raštas, rankų ir proto darbas — ūkininko, darbininko, mokytojo, valdininko darbas virsta Lietuvos nepriklausomybės gynimo darbu, kada jis kelia Lietuvą, ugdo jos pajėgumą, stiprina ją. Kada į darbą įdedame savo sielą ir rūpestingumo rūbu padaliname jo vaisių, tai jau yra nepriklausomybės gynimas!

Lietuvos nepriklausomybės gynimo pareiga yra tikrai suprasta tada, kada giname savo žmones nuo dorovinių, dvasinių ir kitų negerovių ir ištižusio gyvenimo; kada Lietuvą giname ne tik nuo karo, ugnies, maro ir bado, ginkluodami tautiečius kariniu susipratimu ir deramai paruošdami juos karo atveju, organizuodami ugniagesybos darbą šalyje, šalindami bei mažindami susirgimus apkrečiamomis ir šiaip ligomis. Kada giname ją nuo išvidinio nesutarimo, vaidų, nuo brolio neapykantos ir keršto ugnies, nuo dorovinio maro, kuris sunaikina žmonių sielas, nuo dvasinio bado, nemažiau žalingo kaip ir kūno badas; kada kasdieninio gyvenimo ir darbo pavyzdžių gražumu bei kilnumu pažadiname kituose norą eiti mūsų pėdomis, prisidedant prie bendro Lietuvos nepriklausomybės ugdymo darbo.

Tautos politinė nepriklausomybė remiasi kokybiškai ir kiekybiškai išugdytų gyvųjų šalies pajėgų darniu sutarimu, vykdant savo istorinę misiją.

Gynimas Lietuvos nepriklausomybės vyksta tada, kada kovojama dėl žmogaus tobulybės, dėl jo darbo pakėlimo, taip lygiai ir tada, kada grumiasi dėl žmonių dauginimo, naujų darbo šakų suradimo, dėl skurdo ir neturto priežasčių šalinimo. Dirbtuvė, fabrikas, mokykla, spauda, paskaitos, bei teatro salė, ūkininko laukas, kareivinė, ligoninė — vis tai Lietuvos nepriklausomybei ginti aikštės, kuriose kiekvienas, kokias tik pareigas eidami, turime darbu ir prakaitu kasdien duoti įrodymų, jog Lietuva yra mums brangi.

Nusikalstame Lietuvos gynimo pareigai ne tik tada, kada Lietuvos neginame, bet ir kada blogai giname: kada nedarome to, ko iš mūsų reikalaujama ir mums privalu daryti, ir kada darome tai, kas nevalia daryti. Valstybės išdavimas, valdžios neklausymas, valstybės įstaigų dirbamo darbo trukdymas, šaulio priesaikos ar pasižadėjimo sulaužymas, valstybės ar tautos garbės įžeidimas, valstybei priešingų žmonių rėmimas ir t.t. Šalia paprasto neveiklumo, apsilėidimo pareigose, nedrausmingumo yra virtinė veiksnių, kuriais nusikalstama ar nusizengiama valstybei, tuo ardant Lietuvos nepriklausomybės pagrindus.

Ginti Lietuvos nepriklausomybę yra tolygu ginti Lietuvą nuo nusikaltimų, sekant įtartinų gaivalų veikimą ir laiku pranešant apie tai, kam reikia, o taip pat ginti nuo nusikaltėlių, padedant valdžiai su jais apsidirbti.

Kaip matome, pareigų daug, o be to, kiekviena jų reikalauja atsidėjimo ir darbo. Gali kas pasakyti: nelengva ginti nepriklausomybę. Galbūt. Bet dar sunkiau buvo kovoti dėl jos. Kovoti niekinamiems, persekiojamiems, kovoti įstumtiems į baudžiamą glėbį. Dar sunkiau buvo mirti dėl laisvės nelaisvėje! Atsiminkime tai, Nepriklausomybę gavome ne tik tam, kad jos vaisiais naudotumės, bet kad ją stiprintume, ugdytume ir gintume.

ARĖJAS VITKAUSKAS

LIETUVOS PARTIZANAI

(Atminimui)

Pakėlėm ginklus už Tėvynę,

Vytenio dvasios įkvėpti. —

Su tais kovojam, kur pamynę

Mūs' laisvę, eina grobdami...

Prisiekėm mes tvirtai kovoti,

Savęs kovose negailėt,

Žadėjom amžinai žinoti:

“Arba pražūt, arba laimėt!”

MAIRONIS

Nedaugel mūsų

Nors mūsų, broliai, nedaugel yra,
Tačiau tvirti mes, jei riš vienybė;
Į darbą stokim vyras į vyrą:
Sujungtos rankos suteiks stiprybę.

Didžios nelaimės spaudžia tėvynę,
O priešas laukia jos prapuolimo,
Kapuose bočiai, kurie ją gynė,
Mes gi prislėgti nusiminimo.

Tačiau tėvynė dar nepražuvus;
Nušvis jos vėliai garbė spindėjus;
Nuslinks ta šmėkla, kaip ir nebuvus;
Saulutė džiaugsis vėl patekęjus.

Tai ko gi mūsų dvasia beliūsta,
Norint ne kartą širdį ir skausta;
Sukilę, naktį varykim rūstą:
Dienos šviesesnės ateitis rausta.

MŪSŲ GINKLAS

Kovokime dėl Lietuvos išlaisvinimo visada ir visai. Pasklidę po visą pasaulį, toli nuo Lietuvos ir jos pavergėjų, mes geriausiai galime kovoti per spaudą. Straipsniai šimtąkstantinių tiražų laikraščiuose ir atitinkami laiškai redakcijoms mūsų išsilaisvinimo iš Rusijos vergijos jungo klausimais — tai šiviai į pavergėją. Pasistenkime, kad jų būtų daug.

Laikraščių ir žurnalų straipsniai skirtam reikalui tarnauja neilgam. Knygos, ir ypač, enciklopedijos viešųjų ir privačių bibliotekų lentynose, tačiau, lieka ilgam laikui. Tad visų sąmoningų lietuvių, o ypač ramovėnų ir šaulių pareiga pasirūpinti, kad bibliotekose knygų, pasitarnaujančių Lietuvos išsilaisvinimui ir Lituanistinės Enciklopedijos, būtų.

Profesorius Donela savo vienoj paskaitoj, kiek prisimenu, išsireiškė: "Turime knygų svetimom kalbom apie Lietuvą, ir neturime. Yra Lietuvos reikalu išleistų knygų anglų kalba, vadinasi turime. Neturime, nes mes patys išleidome ir patys platiname ir teišplatiname tarp lietuvių. Jei įsitūlytume pasaulinio masto leidykloms leisti Lietuvą ir lietuvius

liečiančias knygas svetimom kalbom, tai jos be mūsų rūpesčio ir pastangų būtų išplatintos".

Lygiai tą pat norėčiau pasakyti apie lietuviškas plokšteles. Žinau tik vieną lietuvišką plokštelę, pasklidusią po pasaulį — Tarptautinio Kalbų Instituto išleista angliškai kalbantiems dvidešimt lietuvių kalbos pamokų.

Siūlau LŠST CV sudaryti komisiją atrinkimui knygų ir plokštelių, kurias reiktų paskleisti po laisvojo pasaulio bibliotekas. Ta pati komisija turėtų pasirūpinti, kad būtų išverstos į anglų, ispanų ir prancūzų kalbas bent šios knygos: Hildos Tautvaišienės "Tautų Kapinynas Sibiro Tundroj", Stefanijos Rūkienės "Vergijos Kryžkeliuose" ir "Sugrįžimas į Laisvę" ir Elenos Jucitės "Pėdos Mirties Zonoj".

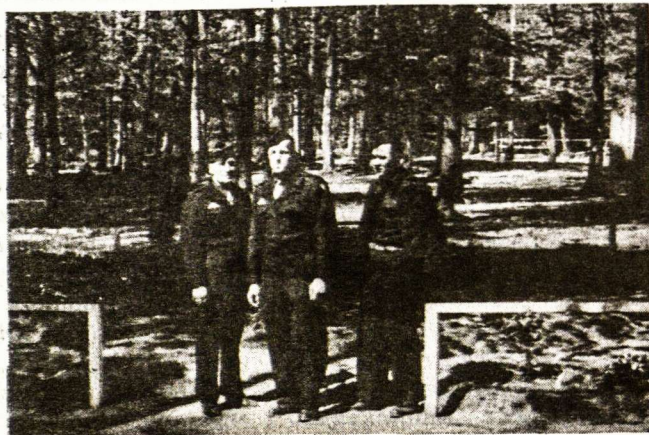
Turėdami tam tinkamų knygų ir plokštelių sąrašą, su nurodymais kame gaunama ir kiek kainuoja, mes šauliai, veikdami pavieniai, per savo organizaciją ir kitas, kur nėra šaulių vienetų, daug knygų ir plokštelių išplatintume. Didžiausi to darbo talkininkai turėtų būti mokiniai ir studentai. Jie savo mokyklų, kolegijų ir universitetų bibliotekose turėtų reikalauti tų knygų, o mes per organizacijas pristatytume. Sakau per organizacijas, nes atskiram asmeniui pristačius, galėtų galvoti, kad knygos vartotos, o sąskaitos ir pakvitavimai neduos pagrindo įtarinėjimams.

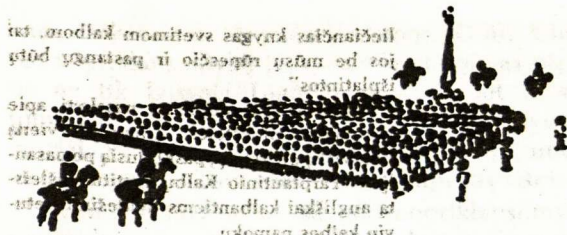
Minėtų knygų sąrašuose pirmoj eilėj turėtų būti Lituanistinė Enciklopedija, nes knygos bibliotekose — tai mūsų šiviai, o Lituanistinė Enciklopedija — patranka.

JONAS NORMANTAS,
šaulys iš Australijos

"Stasio Butkaus" kp. šaulys a.a. Feliksas Blauzdys (vidury), kai tarnavo lietuvių daliny Vokietijoj.

BALYS GRAŽULIS

DRAUSMINGO ŠAULIO SAPNAS

(Skaitytas Stasio Butkaus, š. kp. gegužinėje, 1979 m. rugp. 5 d., šaulių Vasilių sodyboj)

Karštą dieną sėdžiu po žaliu šermukšniu

Ir iš haiboliuko vis patraukii gurkšni.

Sitaip įsitaisęs aš dažnai svajoju —

Regis, neužsnūdau, o, žinau, sapnuoju!

Tautos Šventės dieną štai šauliai rikiuojās.

Lėtai stōja, žvalgos, gretos nelygiuoja.

Vienas susiritęs, kitō pilvas kyšo,

Moterų rikiuotē visiškai sumišus.

Viens uniformuotas aukštyn galvą kelia,

Kits su palaidine, plaukat susivėlę.

Trečio atlapa krutinē, kelnės papilvėje —

Tartum į kerموišių būty jie suėję.

Ir pas seses šaulės nėra vienodumo

Kiekvienos padalkai kitokio ilgumo.

Čia kelnės, stjonas, ten marga suknelė,

Antai uniforma nesiekia nei kelių.

Užvirė man kraujas, apėmė piktumas —

Vadas komanduoja, tarum koksai kūmas!

Kokia vadovybė, tokia ir rikiuotė...

Geriau užsimerksiu, kai pradės žygiuoti.

Gal susirinkime pamatysiu tvarką?

Čia pasijutau patekęs aš į Nojaus Arką.

Viens už kitą vis geriau išmano,

Kaip paleista banda, kurios nieks negano.

Kur buvo girdėta — prieštarauti vadui!

Tartum koks išminčius savo grašį deda.

Taip jie naują vadą ir valdybą renka.

Kalba, klausia, kalba ir dar kelia ranką.

Tiesą sakant, jau nebėra vado.

Vietoj jo pirmininką išrado!

Taip drausmė pairō, kai nevadovauja,

O tik erzelynui jis pirmininkauja.

Išeinu į lauką, o ten gegužinė.

Visi sėdi, šneka prie stalų medinių.

Vadai ir eiliniai drauge geria alų!

To jau man užteko — čia pasaulio galas!

Staiga pasižiūriu — aš jau šaulių vadas!

(Žinot, sapne viskas labai greitai dedas!)

Sėdžiu išsitiesęs, vyresniųjų tarpe.

Niekas neišdrįsta anei žodžio tarti.

Jei kas kreipias, tai tik "Ponas Vadel!"

Vikrios šaulės kepsni man ant stalo deda.

Adjutantas klausia: "Gal įpilt konjaką?"

(Jis už drausmę prieš mane atsako.)

Pakeliu aš ranką, baltą, pirštintę.

Vadai ima šveisti, kas prieš juos padėta.

Ir stikliukus kelia į mano sveikatą.

Tik tada eiliniai valgyti suskato.

Tvarką pavyzdinę įvedžiau ir tvirtą.

Jokių čia rinkimų — kas reikia, paskirtai!

Tartis aš nemėgstu — reikia, įsakau.

Dėlto jokių ginčų, kai vadu tapau.

Šaulių teismą klusnų, kietą parinkau.

Ką ir kiek nuteisti, aš jam įsakau.

Nekenčiu kontrolės. Tikrinu aš pats.

Nes vadu mane paskyrė Viešpats.

Stebiu — gretos mūsų sensta, praretėję,

O šaulių našlelių būrys vis didėja.

Reikia čia parodyt savo ranką tvirtą.

Be leidimo niekas man kad nenumirtų!

Į šaulius jaunimą gana mums cilioti,

Įsakiau paauglius sumobilizuoti.

Barzdas, galvas jiems liečiau nuskusti —

Nors drausmės nemėgsta, o turės paklusti!

Gi užsiėmimus vykdysim kas dieną,

Tą, kurs neklausys, statysim prie sienos,

Kai pakelsim koją, net laukai dundės,

Mūsų skambią dainą Lietuvoj girdės!

Štai būrys paradui stovi išrikiuotas:

Su raportu eina vadas pentniuotas.

Šauliai ligi vieno gražioj uniformoj,

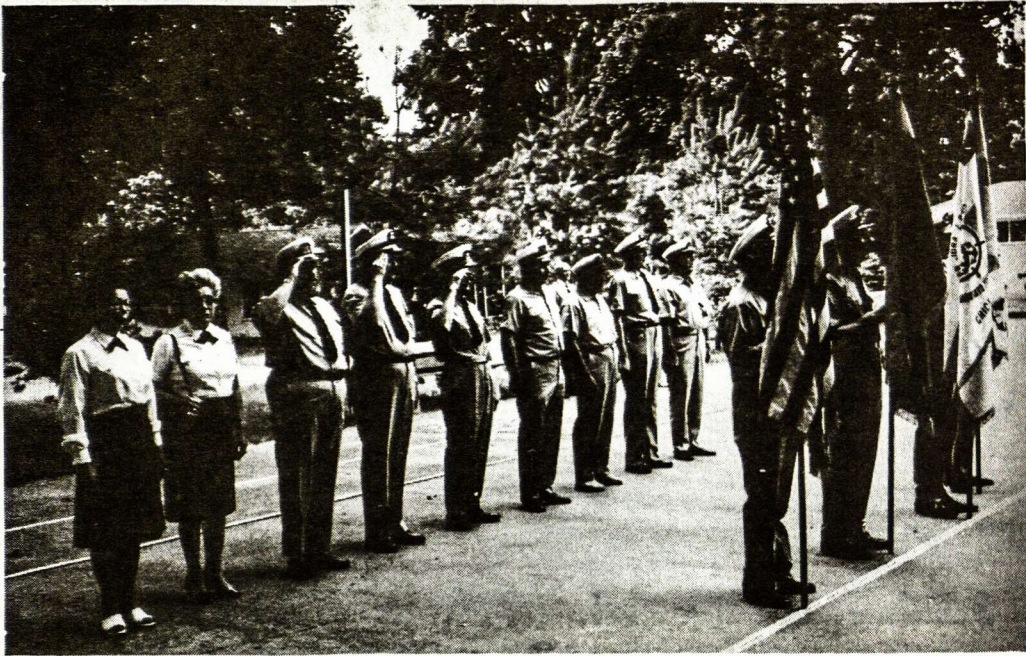
Ir jų šaunios eilės rodo puikią formą.

Žiūriu — vieno diržas atsileidęs matos,

Kito, rodos, lyg dulkėtās būty batās.

Antai šaulė man šypsosi meiliai.

O ta už jos vien žvalgosi bailiai.

Dalis rikiuojasi š.m. liepos 8 d. Union Pier, Mich., metinės jūros šaulių šventės, Jūros Dienos atidarymo iškilmių metu. Nuotr. P. Malėtos

ŠAULIŠKOJ PASTOGĖJ

Jūrų Šaulių Šventė Union Pier, Michigan

Tęsiant per keliolika metų nusistovėjusią tradiciją, rengti Čikagos, Cicero ir Detroito jūrų šaulių dalinių metinę šventę — Jūros dieną, šiais metais, Detroito jūrų šaulių kuopos vadovybei užplaukus ant seklos — atsakius nuo ankstyvesnių įsipareigojimų, antrus metus iš eilės Jūros dieną, liepos 8 d. Union Pier, Mich., suorganizavo ir pravedė, šio

tradicinio renginio pradininkė, "Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kuopa.

Išvakarėse, liepos 7 d., šeštadienį, Jūros diena buvo pradėta smagių jūrų šaulių pasilinksminimu Union Pier Lietuvių namuose, kuriame dalyvavo per 150 svečių, vasarotojų ir iš Čikagos atvykusių šaulių ir jūros šaulių. Kadangi Union Pier vasarotojai "atgyja" tik vakarais, tad gerokai patemus ir salei prisipildžius, susirinkusius parengimo dalyvius pasvei-

kino "Gen. T. Daukanto" kp. pirmininkas E. Vengianskas, kuris linkėdamas visiems linksmos nuotaikos, pristatė žinomą Čikagos prekybininką St. Balzeką, jr. ir kuopos laivo įgulos narius — kpt. K. Pumputį, pav. M. Maksvytį, M. Mikėną ir J. Ulevičių, "Gen. T. Daukantas II" laivu, šiais metais atlikusius Michigano ežere pirmąją kelionę iš Čikagos į Union Pier, Mich. Taip pat, žodį tarė ir St. Balzekas.

— *Susiveržki pilvą tu, žioply, — rėkiu.
— Tau valandą! Tau dvi! Stosite sykiu.
Tu jau ir rikiuotėje šypsotis drįsai —
Sėdėsi daboklėje savaitę ištisai!*

— *Šita, kuri žvalgos, į akis nežiūri,
Matau, kalta, nuodėmių daug turi.
Suimti ją, prilupt ir ištardyti,
Paskui kalėjiman porai metų pasodyti!*

*Šaukiu, o ji liežuvį man iškišo!
Matau, kad moterėlė ta pamišus.
Ruošiausi imtis priemonių griežtų,
O ji tik vožt man į galvą su batu.*

*Iš karto apsvaigau, pritemo akys.
Nagai jos duria tartum kokios šakės.
Pabiro gretos, ėmė garsiai užti —
Moterys ir vyrai puola mane mušti.*

*Iškaitęs pabudau. Žandą pjauna uodas.
Dievuli, koks tas sapnas buvo juodas!
Galvoju, gera buvo vadovauti,
Tik nereikėjo man tą moterį užgauti.*

Žuvusiems kariams ir šauliams pagerbti apeigose Michigano ežero pakraštyje kun. Raudeliūnui kalbant maldą.

IŠST pirm. K. Milkovaitis perduoda vainiką nuleisti į ežerą Union Pier, Mich., "Gen. T. Daukanto" j.š. kuopos surengtos Jūros Dienos išskilmių metu. Iš kairės — kun. Raudeliūnas, j.š. A. Janušauskienė, j.š. G. Kuzmienė, "Gen. T. Daukanto" kp. pirm. E. Vengianskas, vainiką priima j.š. J. Ulevičius ir j.š. M. Maksvytis. Nuotraukos P. Malėtos

J. S. J. Ulevičius, perėmęs vainiką, ruošiasi jį plukdyti į ežerą Juūros Dienoje, mirusius ir žuvusius pagerbiant. Nuotr. P. Malėtos

Šokiams grojo smagus A. Stelmoko orkestras. Veikė gausus įvairiais gėrimais, vikriai C. Vidžiaus, A. Abaravičiaus ir V. Utaros aptarnaujamas baras ir sesių G. Kuzmienės, A. Janušauskienės ir M. Gidienės pagamintu skaniu, užkąsti mėgstančius viliojančiu šaltu ir šiltu maistu, kavute bei pyragaičiais pertekusi virtuvė. Buvo prarastas gausus vertingais laimėjimais G. Kuzmienės suorganizuotas dovanų paskirstymas, kuriam talkininkavo C. Vidžius ir V. Utara.

Taip, kad šiais metais, pirmasis Union Pier, jūrų šaulių suorganizuotas pasilinksminimas praėjo linksmai, gyvai, nuotaikingai ir savo dvasia visus jungė vienon šauliškon šeimon. Niekam nuobodžiauti neteko. Skambėjo darni lietuviška daina salėje, skambėjo jos garsai Michigano ežero pakrantėje.

Išaušus gražiam, saulėtam liepos 8 d. sekmadienio rytui, Jūros dienos programa Gintaro vasarvietės rajone 9:30 val. buvo pradėta iškilmingu vėliavų pakėlimu, kuriame su vėliavomis dalyvavo Čikagos "Gen. T. Daukanto" ir Cicero "Klaipėdos" jūrų šaulių kuopų uniformuoti šauliai. Šauliams išsirikavus ir įžygiavus į vėliavų aikštę, "Gen. T. Daukanto" kuopos pirmininko raportą priėmė LŠST pirm. K. Milkovaitis, vicepirm. V. Išganaičio lydimas. Komanda — ramiai, vėliavas kelk... ir Lietuvos himno žodžiams aidint, skelbiant Jūros die-

ną atidaryta, didingai suplevė savo iškeltos į stiebus JAV-bių ir Lietuvos vėliavos.

Pakėlus vėliavas, visa rikiuotė, JAV, Lietuvos bei dalinių vėliavų ir žuvusiems pagerbti vainiko vedina, 10:00 val. nužygiavo į pamaldas, kurios kun. Raudeliūno po atviru dangumi, gamtoje, Gintaro vasarvietės rajono pušų pavėsyje, buvo atnašaujamos. Lauko altoriaus papėdėje pastatytas žalias eglis ir ažuolo šakų vainikas, už altoriaus — vėliavos su garbės sargyba, suteikė pamaldoms išorinį iškilmingumą ir gražiai derinosi prie bendros atvykusių maldai šventiškos nuotaikos. Pamaldose dalyvavo per 200 asmenų, mišioms patamavo uniformuoti jūrų šaulys, "Gen. T. Daukanto" kuopos valdybos narys, V. Utara.

Tuoju po pamaldų, 11:00 val. jūrų šauliai ir vietos vasarotojai žygiavo prie Michigano ežero pakrantės, mirusius jūros šaulius ir žuvusius už Lietuvos laisvę karius, šaulius ir partizanus pagerbti. Įspūdingą rikiuotės vaizdą žygiuojant sudarė priekyje žengiantis kunigas, jūros šaulių moterų, ses G. Kuzmienės ir A. Janušauskienės, nešamas vainikas, LŠST pirmininkas K. Milkovaitis, vicepirm. V. Išganaitis, moterų vadovė S. Cecevičienė, jaunimo vad. A. Markauskas, sekr. J. Mackonis ir uniformuoti jūros šaulių gretos.

Paežerėje, kun. Raudeliūnui sukalbėjus maldą, LŠST pirm. K. Milkovaitis per-

davė j.š. J. Ulevičiui vainiką, laiveliu nusiųrus nuo kranto, jį nuleisti į Michigano ežero bangas. "Marija, Marija" giesmės žodžiams pakrantėje aidint, vainikas nuplukdytas į ežerą, mirusių ir žuvusių šaulių bei karių garbei, nuleidus į vandenį, iš lėto nugrimsta į dugną. Tuo įspūdingos jūriniai šauliškos apeigos, pagerbiant mirusius, buvo baigtos. Jas stebėjo gausus vasarojančių tautiečių ir vietos amerikiečių būrys, pravedė "Gen. T. Daukanto" kp. pirmininkas ir S-gos jūrų šaulių dalies vadovas E. Vengianskas.

Pagerbus žuvusius ir mirusius, stebėtojai skirstėsi kas sau, o šauliai, 12 val. susirinko Lietuvių namuose bendriems užkandžiams-pietums, kuriuos paruošė "Gen. T. Daukanto" kp. moterų, moterų vadovei M. Gidienei vadovaujant. Šių užkandžių metu žodį tarė LŠST pirm. K. Milkovaitis, kuris pasigeddamas Detroito "Švyturio" kuopos dalyvavimo, padėkojo "Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kuopai už jūriniai šauliško tradicijų palaikymą, šių metų Jūros dienos suorganizavimą ir sėkmingą pravedimą.

"Gen. T. Daukanto" kp. pirm. E. Vengianskas, padėkojęs S-gos pirmininkui už žodį, visiems jūriniai šauliškosios šeimos nariams už dalyvavimą ir savo vadovaujamos kuopos sesėms bei broliams už atliktą darbą, Jūros dieną organizuo-

jant bei pravedant, kaip Sąjungos jūrų šaulių vadovas, kvietė, greta kultūrinės šauliškos veiklos, jūrų šaulių daliniuose kaupti didesnę dėmesį į praktinį jūrinės programos vykdymą, turimų laivų didesnę panaudojimą ir plaukiojamų pastatų įsigijimą. Pasikeitęs dar keliomis jūrų šaulių veiklos bei organizacinių reikalų mintimis, Jūros dienos dalyvių užkandžiai buvo baigti.

3:00 val. p.p., vėliavų tarnybai nuleidus vėliavas, 1979 m. tradicinė jūrų šaulių metinė šventė — Jūros diena — įvykusi Union Pier, Mich., buvo uždaryta. Visi jos dalyviai geroje nuotaikoje skirstėsi į namus su nepalaužiama viltimi 1980-aisiais metais, Cicero "Klaipėdos" jūrų šaulių kuopos rengiamoje metinėje jūrų šaulių šventėje, gausiai susirinkus, vėl susitikti.

J. s.

Naujosios Anglijos Šaulių Rinktinė

Birželio mėnuo tapo tradiciniu rengti rinktinės narių išvažiavimą-gegužinę. Toks išvažiavimas yra graži proga visiems rinktinės nariams susitikti ir pabendrauti, nes rinktinė susideda iš trijų kuopų kituose miestuose: Bostono, Worcesterio ir Brocktono. Šiais metais gegužinė ruošta birželio 9 d., gražioje šaulių Br. ir E. Martišių sodyboje, gražioje, lygioje pievoje pamiškėje — tinkamoje stalams paruošti ir šaudymą praveisti. Pasistiprinus sesių paruoštais užkandžiais visi skubėjo prie paruoštų taidinių varžybinių šaudymui, kurį pravedė š. P. Pulminkas. Ant stalo stovėjo trys trofėjos, skirtos trimis geriausiai sušaudžiusiems šauliams.

Pasibaigus šaudymui, rinktinės pirm. A. Zenkus pakvietė visus sėstis ratu trumpam pasikalbėjimui. Pasveikino visus susirinkusius, pabrėždamas, kad toks išvažiavimas naudingas aptarti rinktinės veiklą ir vieni kitus arčiau pažinti. Pranešė, kad ruošiamas kultūrinis savaitgalis rugsėjo 1, 2, 3 dienomis Kennebunkport, Maine, Tėvų Pranciškonų vasarvietėje. Numatyta įdomi programa ir jis kvietė visus gausiai dalyvauti: kuo skaitlingiau dalyvausime, tuo geresnė ir įdomesnė programą bus galima sudaryti. Po to įteikė trofėjas daugiausia taškų surinkusiems šaudyme. I vietą laimėjo J. Stašaitis, II — E. Martišius ir III — P. Tyla. Moterys ir vyrai šaudė kartu, toje pačioje grupėje, todėl J. Stašaitis savo trofėją skyrė daugiausia taškų surinkusiai sesei, būtent J. Bajerčienei. Tai buvo labai gražus brolio Stašaičio žestas sesių atžvilgiu.

Temstant buvo užkurtas laužas ir linksmai skambėjo bendros dainos. Deja, nedraugiški uodai nedavė per ilgai dainuoti ir turėjom skirstytis namo su vil-

timi, kad kitais metais vėl visos trys kuopos suvažiuos ir pabendraus.

Rinktinės Valdybos posėdis

Birželio 24 d. susauktas rinktinės valdybos posėdis galutinai numatyti programą kultūriniam savaitgaliui. Stovyklos komendantu paskirtas P. Šaulys, "Martyno Jankaus" kuopos pirmininkas. Šaudymą praves Worcesterio kuopa. Rugsėjo 1 d. vakare susipažinimo vakaras — šokiai, kurio programa rūpinasi J. Stašaitis, "Jono Vanagaičio" kuopos pirmininkas. Rugsėjo 2 d. numatytas Tautos šventės minėjimas, kurio programą tvarko Vl. Gedmintas, "Dr. Vinco Kudirkos" kuopos pirmininkas. Taip pat numatyta moterų pašnekesys, kurį praves moterų vadovė B. Šakenienė. Laužo programą tvarko J. Šaulienė. Tad ir būtų pagrindinė stovyklos programa. Bus dar praveista visų stovyklautojų pašnekesys ir kita. Posėdis baigtas su viltimi, kad stovykla gerai pasiseks.

e. g.

ŠAULIŲ SĄJUNGOS ATSTOVŲ SUVAŽIAVIMAS

1979 m. gegužės 19 d., Šaulių Namuose, Čikagoje, 9 val. ryto prasidėjo Šaulių S-gos atstovų suvažiavimas. Jame dalyvavo JAV ir Kanados Šaulių S-gos padalinių atstovai. Suvažiavimai šaukiami kas treji metai. Toks suvažiavimas įvyko prieš 3 metus Toronte, Kanadoje. Šiame suvažiavime dalyvavo 140 atstovų.

Suvažiavimą atidarė Sąjungos pirm. K. Milkovaitis. Įnešus 16 vėliavų, buvo sugiedotas Lietuvos himnas. Į prezidiumą — vadovauti suvažiavimui pakviesti: Jonas Jasaitis ir A. Petrušaitis. Į sekretariatą pakviesti: J. Mackonis, K. Tautkus, E. Vengianskas ir K. Povilaitis. Minutės susikaupimu pagerbti mirusieji nariai ir žuvusieji už Lietuvos laisvę. Maldą-inovaciją sukalbėjo kun. J. Borevičius, vyr. Šaulių S-gos kapelionas. Pirmoji sveikino Lietuvos generalinė konsulė J. Daužvardienė. Puiki ir nuoširdi, giliai patriotinė ir tėvynės meile persunkta jos kalba. Ji perskaitė, radusi archyve, ministerio Žadeikio gražią kalbą, pasakytą prieš daugelį metų šauliams.

Toliau sveikino: plk. Dabulevičius — karių ramovėnų vardu, plk. J. Švedas — savanorių kūrėjų vardu. Raštu sveikino: dipl. šefas St. Lozoraitis, dr. St. Bačkis, V. Balickas, A. Simutis, dr. J. Žmuidzinas, dr. K. Bobelis, dr. K. Šidlauskas, RLB-nės — Juškevičius, PLB — V. Kamantas, dr. Vaidevutis Mantautas, J. Šiaučulis, A. Zenkus, K. Karuža, S. Pačėsa. Sąjungai priklauso virš 3000 narių, sudaro 27 kuopas ir 8 kuopos yra

jūrų šaulių. Sąjungos narių skaičius kas metai sparčiai auga.

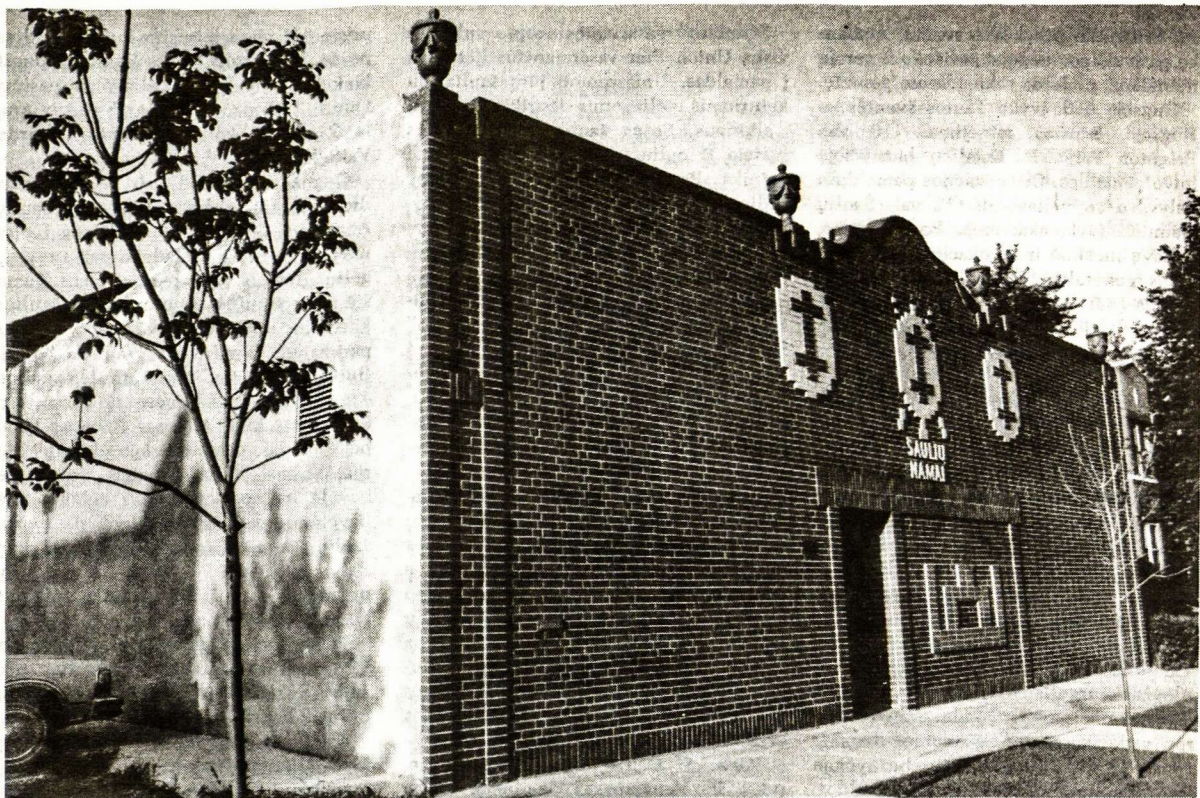
Pranešimus padarė: pirmininkas Milkovaitis, išdininkas Bernatavičius, ūkio-tiekimo vadovas Padvaiskis, Moterų vadovė St. Cecevičienė ir kiti padalinių vadovai. Diskusijoje gyvai reišėsi "Vytauto Didžiojo" Rinktinės vadas V. Išganaitis. Buvo išrinkta: Nominacijų, Statuto, Registracijos ir Rezoliucijų komisijos.

Pietūs buvo 1-2 val. Po pietų, pertraukus metu vyko S-gos organų rinkimai. S-gos pirmininku antram terminui buvo išrinktas Karolis Milkovaitis. Jis patiekė valdybos narių sąrašą, kurie buvo išrinkti: Vl. Išganaitis, J. Jasaitis, dr. K. Pautienis, St. Bernatavičius, J. Mackonis, St. Cecevičienė, E. Vengianskas, A. Ramonis, A. Markauskas, Vl. Petrošiūnas, K. Tautkus, kun. J. Borevičius, A. Budreckas, A. Šukys. Kontrolės komisija liko antram terminui: J. Pocius, P. Beinoris, J. Kreivėnas. Garbės teismui kandidatai buvo iš Clevelando ir Detroito. Balsuojant (62-56) garbės teismas buvo išrinktas iš Detroito kandidatų: M. Šnapštys, J. Baublys, Leonardas Šulcas, A. Petrauskas.

Sąjungos pirmininkui K. Milkovaičiui tarus padėkos žodį, suvažiavimas tuo ir buvo baigtas. Toje pat Šaulių Namų salėje, vakare, 8 val. prasidėjo banketas, kuris pavyko gerai, net negalėjo sutalpinti visų norinčių bankete dalyvauti.

Romo Kalantos paminklo pašventinimas

Gegužės 20 d. 10 val. ryto pašventinimas prasidėjo pamaldomis Brighton Parko parapijos bažnyčioje. Pamaldose dalyvavo suvažiavimo dalyviai su savo vadovais. Pamaldose dalyvavo 17 organizacijų vėliavų su palydovais. Pamaldas atlaikė kun. F. Kireilis. Pamokslą pasakė kun. J. Borevičius, vyr. S-gos kapelionas. Kun. Kireilis sveikino suvažiavimo dalyvius ir pamaldose dalyvaujančius savo ir prelato D.A. Mozerio ir kun. Karpučio vardu. Pamaldose dalyvavo ir gen. konsulė J. Daužvardienė. Iš Clevelando atvykusieji A. Mikulskis su ponia, padedant S-gos pirm. K. Milkovaičiui, įteikė atvežę brangią vėliavą iš pavergtos Lietuvos, kuri priklausė Žemaitijos šaulių rinktinei, buvo naudojama partizanų ir yra sulaistytą jų krauju. Vėliava buvo įteikta kunigui. Pamaldų metu vėliava buvo padėta ant altoriaus. Daug šaulių ir visuomenės dalyvavo pamaldose. Iš bažnyčios į lietuvių šv. Kazimiero kapines, kur yra Šaulių S-gos ir padalinių pastangomis ir lėšomis pastatytas Romo Kalantos paminklas, du autobusai vežė neturinčius savo susisiekimo priemonių, o visi kiti važiavo savomis mašinomis.

“Vytauto Didžiojo” Šaulių Rinktinės Namai Čikagoj, 2417 W. 43rd. Str.

Kapinėse dalyvavo, ne vieno skaičiavimu, virš 1,500 žmonių. Oras buvo puikus. Iškilmes pradėjo C.V. p-kas K. Milkovaitis. Šauliai nudengė paminklą. Pašventino Jo Eksc. vyskupas V. Brizgys. Savo žodyje jis priminė lietuvių savanorių kovas, partizanų ir visų tautiečių aukas, priminė ir dabartinę kovą, kuriai savo gyvybę paaukojo ir jaunuolis Romas Kalanta, degdamas liepsnose šaukė: “Laisvės Lietuvai”. Jis ragino jaunimą jungtis į šaulių gretas. Daužvardienės kalba buvo giliai jaudinanti ir patriotinė, ne vienam išspaudusi ašaras. Gyvų gėlių puokštės padėjo pirmosios Kanados šaulių sesės. Trys pulkininkai: Dabulevičius, Švedas ir Tveras, padėjo vainiką ramovėnų ir savanorių vardu. RLBnės vardu vainiką padėjo A. Juškevičius, palydimas tautiniais rūbais pasipuošusių ponių Kačinskienės ir Palionienės. Minioje matėsi nemažai moterų, pasipuošusių tautiniais rūbais. Atvežtą iš okupuotos Lietuvos partizanų krauju apšlakstytą vėliavą, ponai Mikulskiai su atitinkamu žodžiu įteikė S-gos vadovui K. Milkovaičiui, kuris prisiekė, kad vėliava bus išsaugota ir Lietuvai laisvę

atgavus, bus parvežta į Lietuvą. Prof. Jurgučiu diriguojant, “Dainavos” ansamblis sugiedojo Lietuvos himną, pritariant publikai. Tuo kapinėse iškilmės ir baigėsi.

Paminklas ir skulptorius

Paminklą sukūrė skulptorius R. Maziliauskas, iš Lemonto, Illinois.

Paminklas nepaprastai originalus. Kyla virš 3 metrų į aukštį iš akmens ištašytos liepsnos. Iš vakarų pusės kyla aukštyn kryžiai. Tarp jų įrašas: **Romas Kalanta — 1979 m.** Iš rytų pusės, žemai, ištašytas akmenyje Romo Kalantos atvaizdas. Akmuo šviesiai pilkas.

Iškilmės buvo labai įspūdingos. Iškilmėse dalyvavusi visuomenė buvo sužavėta šaulių iniciatyva sukurti R. Kalantos garbei nepaprastai gražų paminklą ir iškilmingai jį pašventinti. Paminklas kainavo daugiau kaip 16,000 dolerių. Yra dar skolų. Platesnė visuomenė kviečiama įsijungti savo aukomis. Jei daug iškilmėse dalyvavo visuomenės, tai beveik nesimatė mūsų atžalyno. Nesimatė su vėliavomis nei ateitinkų, nei skautų, nei kitų jaunimo organizacijų,

net ir jų vadovai nepasirodė. Skaudu ir nesuprantama, kad paminklas buvo šventinamas jaunuoliui R. Kalantai, kuris paaukojo savo gyvybę už pavergtos Lietuvos laisvę, o mūsų jaunimo organizacijos, kurių pareiga buvo pagerbti savo kartos jaunuolio pasišventimą ir didvyrišką žygi, nerado laiko net dalyvauti pamaldose ir šventinimo iškilmėse kapinėse. Kieno čia kaltė, jaunimo ar jų organizacijų vadovų. Šventinimo iškilmėse dalyvavusios visuomenės jaunimo nedalyvavimas buvo pasmerktas. Ypatinagai nusistebėjo mūsų broliai iš Kanados. Į jų klausimą, kodėl nesimato jaunimo, negalima buvo nieko atsakyti, tik susigėsti ir nutylėti.

K. T-kus

“Vytauto Didžiojo” šaulių rinktinės veikla

Vasara jau eina prie pabaigos. Papoilsiauta, paviešėta gamtoje, išvykose, vasarvietėse. Artėjant rudeniiui, darbai ir pramogos prasidės namuose — salėse.

“Vytauto Didžiojo” šaulių rinktinės bene paskutinis šių metų piknikas įvyko rugpiučio 12 d. Kadangi šių metų rugpiučio oras buvo labai nepastovus, tai piknikas įvyko savuose rinktinės namuo-

se. Prisirinko pilna salė svečių. Atsilankę pasivaišino, mėgėjai pasižoko ir geroje nuotakoje praleido sekmadienio popietę.

Rugsėjo 9 d. įvyko Tautos šventės — Rugsėjo 8-tosios minėjimas. 10 val. Brighton Parko R. Katalikų bažnyčioje buvo pamaldos. Organizacijos pamaldose dalyvavo su vėliavomis. 12 val. Šaulių Namuose įvyko akademija. Po atidarymo, vėliavų įnešimo ir invokacijos buvo Lietuvos generalinės konsulės J. Daužvardienės žodis ir J. Jasaičio paskaita. Meninėje dalyje — rinktinės choras, vadovaujamas muz. Petro Vacbergo ir tautiniai šokiai. Vadovė — Violeta Smieliauskaitė-Atkins. Meninei daliai vadovavo J. Jasaitis. Po programos buvo visų dalyvių vaišės-kavutė.

Rugsėjo 15-16 dienomis, rinktinė minėjo 25 metų sukaktį nuo Sąjungos atsteigimo. Prieš 25 metus Čikagoje susiorganizavo pirmoji šaulių kuopa, išaugusi į didelę, galingą organizaciją. Tai garbinga sidabrinė sukaktis. 15 d. vakare Šaulių Namuose įvyko banketas su įdomia programa. Programoje dalyvavo solistas Valentinas Liorentas, akomponavo muz. Aloyzas Jurgutis ir dalyvavo rašytojas Aloyzas Baronas. Grojo rinktinės orkestras, vadovaujamas A. Ramonio. Rugsėjo 16 d. 11 val., tėvų Jėzuitų bažnyčioje (prie Jaunimo Centro) buvo pamaldos. Organizacijos kviestos dalyvauti su vėliavomis. Po pamaldų — vainiko padėjimas prie paminklo. Po to — visų dalyvių pabendravimas ir pasivaišinimas Šaulių Namuose.

P. Venclova

“Klaipėdos jūrų šaulių kuopa Cicero

Kasmet Čikagos, Cicero ir Detroito jūrų šauliai rengia tradicinę Jūros Dieną. Šiemet Jūros Dieną suruošti buvo apsiėmusi Detroito jūrų šaulių “Švyturio” kuopa, tačiau atsisakė. Buvo numatyta rugpjūčio 11 d. data.

“Gen. T. Daukanto” jūrų šaulių kuopa liepos 8 d. Union Pier, Mich., turėjo savo pobūvį. Gavę žinią, kad Detroito jūrų šauliai Jūros Dienoj nedalyvau, daukantėnai, susitarę su “Klaipėdos” jūrų šaulių kuopos vadovybe, nutarė Jūros dieną ruošti liepos 9 d. Į šventę atvyko gana gausus būrys Cicero jūrų šaulių.

Liepos 9 d., Karaičių vasarvietėje “Gintaras” prasidėjo tradicinė jūrų šaulių šventė. Visi uniformuoti šauliai, vadovaujami “Gen. T. Daukanto” jūrų šaulių kp. p-ko E. Vengiansko, rikiuotėje nužygiavo prie čia pat esančios aikštės vėliavų pakėlimui. 9:30 val. ryto, Sąjungos p-kas K. Milkovaitis ir vicepirm. Vl. Išganaitis išklausė raportus ir visiems giedant Tautos himną, buvo iškeltos JAV ir Lietuvos vėliavos.

“Gintaro” vasarvietės varpas sukvietė visus Union Pier vasarjančius lietuvius į pamaldas. Uniformuoti jūrų šauliai su keturiomis vėliavomis išsirikiavo netoli altoriaus. Sesės šaulės prie altoriaus padėjo iš eglė ir ažuolo šakų nupintą vainiką. Pamaldos vyko gražioj gamtoj, didingų medžių pavėsy. Pamaldų dalyviai tarytum jautė Dievo artumą ir dvasinį pakilimą. Pasibaigus pamaldoms, sesės paėmė vainiką ir šaulių bei svečių lydimos nusileido prie ežero. Čia vainiką perėmė vienas “Gen. T. Daukanto” laivo įgulos narių ir valtimi nusiyrė į vidurį ežero. Tėvui Raudelūnui sukalbėjus tai progai malda, vainikas nuleistas į ežerą, dalyviams giedant giesmę “Marija, Marija”, buvo pagerbti žuvę už Lietuvos laisvę.

Po visų apeigų daukantėnai visus pakvietė į Lietuvos Namus vaišėms. Pietų metu E. Vengianskas padėjo visiems už Jūros Dienos pasisekimą. Nors Diena buvo skubiai suorganizuota, tačiau praėjo sklandžiai ir buvo išlaikytos jūrų šaulių tradicijos. LŠST p-kas K. Milkovaitis apgailestavo, kad Detroito “Švyturio” šaulių kuopa negalėjo šiemet Jūrų Dienos suorganizuoti ir padėjo šios dienos organizatoriams ir dalyviams.

“Gen. T. Daukanto” jūrų šaulių kp. p-kas E. Vengianskas paminėjo, kad į laivu plaukiojimo programą nori įtraukti ne tik kuo daugiau šaulių, bet ir kitų organizacijų narius, ypač jaunimą, kad išmėginę ir pamėgę tą sportą, liktų tai sporto šakai ištikimi. Tai sveikintinas sumanymas, kuriuo reikia tikėtis pasinaudos ypač lietuviškasis jaunimas.

Trečią valandą p.p., buvo nuleistos vėliavos ir pasibaigė tradicinė Jūrų Diena.

Ap. Skopas

Detroito “Stasio Butkaus” šaulių kuopos veikla

Kapų puošimo diena. Per dvidešimtį “Stasio Butkaus” kp. gyvavimo metų daug kp. narių iškeliavo amžinybėn. Vieni mirė staigiai, kiti ilgai ir sunkiai sirgę užmerkė amžiams akis. Jie palaidoti įvairiose Detroito kapinėse. Besikurdami automobilių mieste, negalvojome apie paskutinio poilsio vietą, mūsų veiksniai neragino ir neorganizavo vieno ar kelių kvartalų užpirkimo pagrindinėse Detroito Holy Sepulchre kapinėse; mirties atveju laidojom ten, kur buvo arčiau, patogiau. Tad ir išmėtyti mirusių tautiečių kapai. Dažnai sunku juos surasti.

Šiemet valdyba nutarė organizuoti aplankyti Holy Sepulchre kapines, susirinkti prie kuopos garbės šaulio, buv. šv. Antano parapijos įkūrėjo, kun. dr. Igno Boreišio kapo, prie jo sukalbėti maldas,

prisiminti visus mirusius kuopos šaulius, po to tautinėmis vėliavėlėmis papuošti kiekvieno jų kapą. Vėliavėles pasiuvo Onutė Ambrozevičienė-Ambrose ir Anelė Žiedienė, kotelius pritaisė Algirdas Vaitiekaitis.

Gegužės 28 d. 11 val. ryto susirinko didžiulis būrys kp. šaulių ir nešaulių. Atvažiuo BALFO atstovės Irena Laurynavičienė ir Ona Šadeikienė su gyvų gėlių glėbiais. Kp. p-kas Vincas Tamošiūnas prisiminė visus mirusius šaulius, kovotojus už Lietuvos laisvę, savanorius, partizanus, o mirusius Detroito “Stasio Butkaus” kp. šaulius išvardino, paminėdamas kokiose kapinėse jie ilsisi. Kp. kapelionas kun. Alfonsas Babonas atkalbėjo maldas, visi sugiedojo giesmę “Marija, Marija”, buvo įsmeigta tautinė vėliavėlė ir kapas papuoštas gelėmis. Vėliavėlėmis papuošti ir aplankyti visų kp. šaulių kapai. Giminių prašomas, kun. Babonas atkalbėjo maldas ir prie kitų, ne šaulių kapų. Bet kapinės milžiniškos, buvo neįmanoma visų aplankyti.

Valandą anksčiau susirinkę “Švyturio” jūrų šaulių kp. sesės ir broliai p-ko Alfons Šukio vadovaujami, aplankė savo mirusių kapus.

Kai kurie pageidavo, kad į kapų lankymą įsijungtų ir kitos Detroito lietuvių organizacijos, būtų sudarytas visų tose kapinėse palaidotų lietuvių sąrašas ir būtų lankoma planingai, kad nereiktų iš vienos sekcijos važiuoti per visas kapines į kitą, tada vėl grįžti į artimesnę sekciją ir kad pagaliau LB apylinkės valdyba imtųsi žygių užpirti bent vieną kapų sekciją, kad nors amžinam poilsiui susiburtime į vieną vietą.

Lietuviai slovakų festivaly

Šiemet, kaip jau ir eilė metų, kas savaitgalis vyksta labai išpopuliarėję įvairių tautybių festivaliai. Šiemet pirmą kartą festivaliai vyksta naujoje, pastovioje Hart Plaza aikštėje ant upės kranto, tarp Fordo Auditorijos ir Veteranų pastato. Po žeme įruoštos modernios virtuvės, valgyklos ir parodų patalpa. Viršuj tarp pievutės skverų, išdėstyti vieno di namukai — kioskai. Kioskai nedideli, metaliniai, todėl karščių metu įkaista.

Miesto vadovybė šiemet nedavė Pavergtų Tautų k-tui jiems skirtos liepos mėn. antros savaitės, bet suplakė juos su slovakais į birželio 15-17 d. savaitgalį. Pavergtų Tautų komitetas atsisakė dalyvauti. Slovakai pakartotinai kreipėsi į lietuvius ir Kultūros Klubas, drauge su “Stasio Butkaus” šaulių kuopa, įruošė vieną Lietuviškų Kultūrinių Turtų name-lį — kioską ir dalį parodos, o Organizacijų Centras paėmė vieną virtuvę — valgyklą.

Lietuvių Nameliui vadovavo S. Kaune-
lienė, talkinama V. Tamošiūno ir Algio
Vaitiekaičio bei Antaninos Jonynienės,
Lidijos Mingėlienės, Elžbietos Jodinskienės,
Viktorijos Norvilaitės, Bronės Vasi-
liauskienės ir Anelės Žiedienės. Lietu-
viai savo namelį papuošė gražia iškaba,
vėliavėlėmis, išstatė įvairius lietuviškus
dirbinius: audinius, šiaudinukus, margu-
čius, šiaudelių paveikslus, lietuviškas lė-
les, drožinius ir Lietuvos aukso — gin-
taro puošmenas. Jau penktadienį, nuo
vidurdienio, miesto centre dirbantieji
priešpiečių metu, ir įvairių konvencijų
dalyviai, apspito lietuvių namelį. Visi
gėrėjosi išstatytais dirbiniais, pirkto ar
tik ėmė propagandinės medžiagos. Be-
veik be išimties visi stebėjosi, kad tai
buvo vienintelis namelis, kuriame tokie
turtai išstatyti, nes vertelgos kituose na-
meliuose pardavinėti tik įprastines pre-
kes: su įvairiais užrašais marškinukus,
menkaverčius suvenyrus, balionus ir pan.
Daugelis kasmetinių lankytojų stebėjosi,
kad nebus Pavergtų Tautų festivalio. Kai
kurie žadėjo rašyti miesto vadovybei
protesto laiškus. Mums buvo puiki proga
pasigarsinti, išplatinti labai daug propa-
gandinės literatūros ir pabrėžti faktą, kad
stengiamasi pamiršti Pavergtas Tautas,
stengiamasi neužgauti Europos koloniza-
toriaus ir Lietuvos okupanto.

Per tris dienas labai daug lietuviškų
dirbinių ir knygų pasklido po Detroito,
jo priemiesčių ir net kitų valstijų namus.
Liko pelno, kurį pasidalino Kultūros Klub-
as ir "Stasio Butkaus" šaulių kuopa.

Parodų patalpoje A. Vaitiekaitis įruošė
parodą. Viena vitrina skirta Vaiko me-
tams. Joje išdėstyti maži baldai, lėlės,
piemenukai su dėdėlėmis ir avytėmis ir vai-
kių knygos. Prie durų ant sienos iškabinta
Wayne Stete un-te Lietuvių Kambario
dviejų sienų didžiulės nuotraukos ir pa-
aiškinimai.

Kitoj vitrinėj ir ant kitos sienos buvo
išdėstyta ar iškabinta visa turima medžia-
ga apie sovietų vykdomą lietuvių tautos
genocidą. Medžiaga buvo tokia įdomi,
kad ir jaunimas ir suaugę lankytojai
ilgai studijuodavo, fotografavo ir vienas
didžiausio banko tarnautojas žadėjo savo
banke suruošti lietuvių parodą.

Lietuviškieji patiekalai taip pat su pasi-
gardžiuoimu buvo valgomi.

Sekmadienį po pietų šoko kaimyninio
Windsoro taut. šokių grupė "Neris", va-
dovaujama Eleonoros Stanevičiūtės-
Holmes. Akordeonu grojo Vytautas Pet-
rauskas, kuris buvo šio festivalio lietuvių
koordinatorių.

Lietuviams šis festivalis, nežiūrint, kad
apie jį amerikiečių spauda nerašė, rašė
tik apie slovokus, kurie buvo šio festi-
valio šeimininkai, buvo visais atžvilgiais

sėkmingas. Slovakai gražiai įvertino lietu-
vių įnašą.

Gegužinė

Rugpiūčio 5 d. šaulių Sofijos ir Adol-
fo Vasiulių sodyboje, Mančestery, įvyko
tradicinė "Stasio Butkaus" kp. gegužinė.
Anksti pradėjo rinktis rengėjai, juos sekė
svečiai. Visi gėrėjosi dar pagražėjusia
sodyba. Abu šeimininkai labai darbštūs
ir savo sodybą vis gražina, nors ji jau
seniai labai puošni.

Prieš 12 val. pradėjo lyti ir reikėjo
pamaldas laikyti viduj. Kuopos kapelio-
nas kun. A. Babonas atlaikė šv. mi-
šias ir pasakė pamokslą. Žmonių buvo
pilnutėlė nemaža saliukė, kiti net liko
lauke.

Po mišių skaityta trumpa paskaita apie
Vlado Pūtvio kultūrinę veiklą, jo duotą
šauliams sugyvenimo, blaivumo pavyzdį
ir jo noras, kad šaulys ne tik pats būtų
kultūringas, apsišvietęs, bet ir kultūrin-
tojas, kad skleistų šviesą savo apylinkėj,
savo krašte. Išvadų — mums dar daug
reiktų padirbėti, skirti daugiau dėmesio
kultūriniam darbui ir savęs tobulinimui.

Sekė pietūs. Po pietų pasirodė saulu-
tė ir visi susibūrė lauke. Prasidėjo po-
kalbiai. Sekė trumpa meninė programa.
Kaip ir kasmet, mielas kp. narys iš
Flinto parašė jumoristinę poemą "Pavyz-
dingo Šaulio Sapnas", kurią meistriškai
perskaitė aktorius Karolis Balys. Kp. gar-
bės šaulys Feliksas Motuzas padekla-
mavo porą eilėraščių ir pabaigai — šaulė
Anelė Žiedienė. Visų dėmesį kreipė la-
bai turtingas dovanų stalas. Kai visi ap-
sirūpino bilietais, kuriuos platino šaulės
Irena Laurynavičienė ir Lidija Mingėlie-
nė, LŠST Garbės Teismo p-kas Marijo-
nas Šnapštys pravedė dovanų paskirsty-
mą, talkinamas abiejų ponių ir jaunimo.

Po dovanų paskirstymo šeimininkai ir
svečiai ilgai žmonėjosi gražioj gamtoj.

Pilėnai

Kai Detroito šauliai nutarė netoli Dai-
navos nupirkti 8 akrų žemės sklypą ir
įruošti stovyklą, ten atrodė ideali vieta
šaudyklai, kurios Detroito šauliai neturi.
Žemę norėjo pirkti abi kuopos, bet vė-
liau "Švyturio" kp. p-kas Mykolas Vitkus
nutarė, kad žemę pirkis ir stovyklą ruoš-
tik "Švyturio" jūrų šaulių kuopa. Nupir-
kus žemę, tuoj pradėta ruošti šaudyklą.
Šaudyklą įruošus ir pravedus ten porą
šaudymo rungtynių, apylinkės ūkininkai
ir savivaldybė užprotestavo ir šaudyklą
reikėjo panaikinti. Kp. p-kui persikėlus
į Floridą ir kp. p-ku išrinkus š. Alfą
Šukį, prasidėjo stovyklos statybos darbai.
Daug darbų vykdoma talkos būdu.

Nuo šaudyklos atidarymo nebuvau Pilė-
nuose. Kai š. Antanas Grinius pasiūlė
po "Stasio Butkaus" kp. gegužinės už-

sukti į Pilėnus, mielai sutikau, nes buvo
įdomu kiek ir kaip padaryta.

Nustebau. Stovyklos aikštėj trys pasta-
tai. Pirmajame įvairūs patogumai, prau-
šyklos. Švaru, erdvu, tvarkinga. Antrasis
pastatas — valgykla ir virtuvė. Taip pat
labai švaru, patogų dirbti, pakanka vietos
valgytojams. Trečiasis pastatas — salė,
raštinė ir patalpa įrankiams pasidėti. Iš
šviesi. Naujai sudėtos grindų plytelės.
Langus puošia užuolaidos, sienas — š.
Emilijos Lungienės išsiuvinėtas didžiulis
Vytis ir Lietuvos himnas ir š. M. Aba-
riaus piešti paveikslai. Salėj apskriti sta-
liukai ir kėdės. Gal būtų reikėję jei ne
scenos, tai bent kokio paukštinimo kal-
bėtojams, deklamatoriams ir t.t. Prie pa-
statų žvyruota aikštelė automašinoms pa-
sistatyti. Sodyba apšodinta medeliais ir
gėlėmis. Kur buvo kūdra žolėmis ap-
augusi, dabar mažytis skaidraus vandens
ežerėlis, kuriame drąsios žuvytės laukia
maitintojų. Ten maudosi vaikai ir suaugę.

Ant kalno vėliavų aikštelė ir vieta
Žuvusiems už Lietuvos laisvę pamink-
lui, kurį žada netrukus statyti.

Pagalvojau, jei Pūtvis pamatytų, nu-
džiugtų, kad ir toli nuo tėvynės šauliai
kuria kultūrinius židinius, kur susibūrę,
brandina jo pasėtas sklėlas.

"Švyturio" jūrų šaulių kuopos veikla Detroito

Šiais metais "Švyturio" jūrų šaulių
kuopai vadovauja energingas pirm. inž.
Alfa Šukys, jo pavaduotojas Bronius Va-
liukėnas, sekr. Juozas Bražiūnas, kasinin-
kas Vincas Rinkevičius, statybos vadovas
Antanas Šiurkus, stovyklos administrato-
rius, veiklus, darbštus, stovyklai pasi-
šventęs Stepas Lungys, jo pavaduotojai
Petras Jocius ir Jonas Simpukas, ir ūki-
o vadovas — Juozas Kinčius. Parengimų
vadovas Petras Bukšnys ir jo padėjėjas
Kostas Ramanauskas. Kuopa turi veiklį
moterų sekciją, kuriai vadovauja ener-
ginga vadovė Angelė Šukienė, jos padė-
jėja sesė Stefanija Paulikienė ir sesės
šaulės: Angelė Bukšnienė, Elena Bražiū-
nienė, Stasė Vičienė, Emilija Lungienė,
Gražina Valiukėnienė, kultūros vadovė
Dana Zebraitenė.

Kuopa šiuo metu turi apie 150 narių.
Turi nuosavą žemės sklypą 7.8 akro
dydžio su trobėsiais, nedidelę moder-
nišką saviems reikalams salę, talpinan-
čią apie 200 žmonių. Prie salės kambarys
— raštinė ir pasidėjimui kambarys.
Atskirame name su visais patogumais
įrengta virtuvė ir trečias pastatas — sa-
nitariniams reikalams. Sklypas apšodintas
jaunais medeliais, apie medelius apšod-
intos gėlės, tai vis sesių šaulių darbščių
rankų darbai. Tai jau nuo senų laikų
lietuvių moterys mėgdavo darželius. Prieš

pastatus iškastas nemažas baseinas-prūdas, tinkamas ir pasimaudyti. Sklypas pavadintas "Pilenais".

Kuopa, per savo 13 metų gyvavimo, yra nuveikusi daug ir didelių darbų. Šiame rašinyje neminėsiu nuo pradžių, nuo įsikūrimo, bet tik paminėsiu šių metų veiklą. Buvo suruoštas Naujųjų Metų sutikimas G. ir B. Valiukėnų rezidencijoje, kuris labai gerai pavyko. Po metinio susirinkimo, balandžio 22 d. Lietuvių namuose buvo suruošta gegužinė po stogu, su menine dalimi. Gegužinė pavyko labai gerai, dalyvavo per du šimtus svečių ir šaulių. Gauta gražaus pelno, tai vis statybos reikalams "Pilėnuose".

Birželio 10 d. šaulių stovykloje "Pilėnai" įvyko atidarymas vasaros sezono, kuris pavyko labai gerai, dalyvavo daug šaulių ir svečių iš toliau. Birželio 23 d. švyturiečiai suruošė Jonines, liepsnojant laužui buvo pagerbti dalyvavę Jonai, buvo atliekama ir meninė programa.

Baigiantis vasaros sezonui, rugpiūčio 12 d. "Švyturio" jūrų šauliai iškilmingai paminėjo Jūros dieną. Minėjimas prasidėjo pamaldomis Šv. Kazimiero parapijos bažnyčioje, Windsor. Mišias atnašavo Windsorio parapijos klebonas kun. Domininkas Lengvinas už žuvusius šaulius ir karius. Bažnyčioje dalyvavo šauliai, uniformuoti ir su vėliavomis. Minėjime dalyvavo svečių iš Čikagos ir Toronto (Kanados).

Po pamaldų, uniformuoti šauliai ir svečiai vyko į minėjimą: Jolandos ir Mykolo Kizių sodybą. Minėjimą pradėjo pirm. inž. Alfa Šukys, pareikšdamas, kad Jūros dieną švyturiečiai mini pirmą kartą. Po trumpos kalbos buvo pristatyti iš arčiau ir toliau atvykę garbingi svečiai ir šauliai: iš Toronto jūrų šaulių kp. "Baltija" Vytautas Keturakis ir Jonas Rianas ir sesės šaulės — Kunigunda Adomaitienė, Marija Makarinskienė, Vytautas ir Adelė Čiuprinskai. Iš Čikagos šauliai: Balys Anulis su žmona, kunigas Alfonsas Babonas ir Kazimieras Simaitis, Liudas ir Ona Seleniai iš Ann Arbor, Irena Laurinavičienė, skautininkas Antanas Norus, skautas budys Viktoras Laurus.

Jūros dienos minėjimo proga kalbėjo buvęs jūrų skautininkas, Jūros dienos steigėjas, dabartinis "Švyturio" jūrų kp. šaulys ir garbės teismo narys Jurgis Baublys, "St. Butkaus" kp. šaulys, LŠST Garbės Teismo pirm. teis. Marijonas Šnapštys ir "St. Butkaus" kp. pirm. LŠST CV garbės narys Vincas Tamošiūnas, Baltijos Tunto tuntininkas Jonas Asminas, jūrų šaulių "Baltija", Toronte, pirm. Vytautas Keturakis ir kiti. Po akademinės dalies vyko vainiko skandinimas už žuvusius jūrų šaulius ir karius St. Clair

ežere. Skandinimą atliko jūrų šaulių kp. "Baltija", Toronte, šauliai — Vytautas Keturakis ir Klemensas Urbšaitis. Leidžiant į vandenį vainiką, stovintieji prie ežero kranto sugiedojo "Marija, Marija". Meninei programai vadovavo Mykolas Kizys. Deklamavo Vyte ir Rūta Šnapštytės apie kenčiančią mūsų tautą, Karolis Balys — "Jūratė ir Kastytis", Vytautas Čiuprinskas — "Tėvynės sodai balti", Jonas Rianas — "Jūra" ir P. Balčiūnienė. Visi aktoriai atliko savo roles pasigėrėtinai.

Užbaigai, muzikas Stasys Sližys sudarė iš dalyvių chorą, išdalino dainų lapus. Buvo sudarytas neva tuokartinis choras, kuris akordeonui pritariant, padainavo keleta dainelių. Baigus dainuoti, St. Sližys patarė dainininkams lapus pasiimti į namus ir gerai išmokti žodžius, kad sekančiais metais Jūros dienos minėjime sudainuotume geriau.

Po meninės dalies buvo numatytas laivu pasivažinėjimas. Iš bazės Gruzil, "Švyturio" jūrų šauliai, Eugenija ir adv. Jurgis Šukiai, atplaukę į Jūros dienos minėjimą, dėl sekulmos negalėjo priplaukti prie kranto ir grįžo atgal.

Penktą val. įvyko vėliavos nuleidimas ir buvo sugiedotas Lietuvos himnas. Nors ir pirmą kartą, tačiau Jūros dienos minėjimas pavyko gerai. Dalyvavo gražus būrys šaulių ir svečių ir iš toliau. Ruošiant Jūros dieną talkino, daugiausia darbo ir rūpesčio įdėjo, kp. pirm. Alfa Šukys, sesė vadovė Angelė Šukienė, Stasė Vičienė, Stefanija Paulikienė, Gražina Valiukėnienė, Elena Bražiūnienė, Angelė Bukšniene, Emilija Lungienė ir vyrai: Stepas Lungys, Vincas Rinkevičius, Bronius Valiukėnas, Petras Bukšnis, Petras Jocius, Juozas Bražiūnas ir kiti. Jūrų šauliai yra gerai organizuoti ir veiklūs.

Antanas Sukauskas

Sukaktuvininkas inž. J. Stašaitis

Inž. Juozas Stašaitis, Bostono "Jono Vanagaičio" šaulių kuopos pirmininkas š.m. liepos 14 d. atšventė savo 65-tąjį gimtadienį. Ta proga buvo jo namuose susirinkę beveik visi kuopos nariai ir daug bičiulių bei svečių, virš šešiasdešimt asmenų.

Pobūvį pradėjo ir jį pravedė kuopos vicepirm. Povilas Tyla. Pirmiausiai pakvietė tarti žodį N. Anglijos šaulių rinktinės kapelioną pranciškoną tėv. Rafaelį Šakalį, OFM, kuris savo gražioje ir labai įdomioje kalboje išryškino Juozo nuveiktus darbus ir pareiškė, kad ne tik dirbo Juozas organizacijose, bet jas labai paremdavo stambiomis pinigėmis aukomis.

Vėliau kalbėjo šaulių rinktinės pirmininkas Algirdas Zenkus, Brocktono šaulių kuopos pirmininkas Petras Šaulys, Worcesterio šaulių kuopos pirmininkas Vladas Gedmintas, Lietuvos veteranų Bostono skyriaus pirmininkas inž. Bronius Galinis, L.K.M. Federacijos Bostono klubo pirmininkė Elena Vasyliūnienė, Antanina Liutkonienė, Kazys Šimėnas, Povilas Zičkus ir Albinas Sležas. Vėliausiai kalbėjo pobūviui vadovaujantis kuopos vicepirmininkas Povilas Tyla. Savo trumpoje, bet gražiai koncentruotoje kalboje, pasveikino Juozą jo gimtadienio proga, nušviesdamas jo didelį darbštumą ir didelę energiją organizacijose, ypatinčiai šaulių, ramovėnų, skautų eilėse. Pabaigęs savo įdomią ir gražią sveikinimo kalbą, pakvietė kuopos kasininkę Janę Bajerčienę, kad ji įteiktų visų šaulių kuopos vardu jam padovanotą ypatingai gražų rankinį laikrodėlį. Janė Bajerčienė įteikdama dovaną pasakė: "Broli Juozai, buvai visuomet labai punktualus, lai šitas laikrodėlis ir toliau primintų būti tokiam pat punktualiam". Žinoma, reikia pasakyti, kad ir visi dalyviai sukaktuvininką apdovanojo įvairiomis dovanomis. Sukaktuvininkas Juozas Stašaitis nuoširdžiai visiems padėkojo ir pareiškė, kad ruošiasi trumpiausiu laiku aplieisti Bostoną ir tolimesniam gyvenimui planuoja persikelti į Brocktoną. Po Juozo Stašaičio gražios kalbos buvo sudainuota p.p. Stašaičiams "Ilgiausių Metų", tuo ir baigiant oficialiąją dalį.

Z. Stašaitienė pakvietė visus prie vaisių stalo. Na ir buvo įvairausio, gardžiausio maisto, labai daug prigaminta, tai čia didelė padėka ir pagarba p. Stašaitienei. Labai ačiū jai už vargą ir didelį trūsą. Reikia pasakyti, buvo įvairaus skonio ir "valerijono lašų". Kas jautėsi turi nervus, juos lengvai galėjo apraminti. Oras tą dieną pasiteikė labai gražus, ir ant gražios pievutės po medžių pavėsiu, visi dalyviai labai gražiai tarp savęs besišnekučiuodami, praleido maloniai laiką iki vėlmos.

Mes, "Jono Vanagaičio" kuopos šauliai prašome brolių Juozą nepamiršti mus ir progai pasitaikius visuomet aplankyti. Linkime jam gražios ateities, daug, daug sveikatos ir šauliškos laimės.

Vladas Bajerčius

A.A. JŪRŲ ŠAULYS VIKTORAS MIKULSKIS

Liepos 11 d. atostogų metu, Atlantic City, N.J., staigiai nuo širdies smūgio mirė "Klaipėdos" jūrų šaulių kp. Cicerroje š. Viktoras Mikulskis. Parvežtas į Cicero, buvo pašarvotas Vasaitis-Butkus laidotuvių koplyčioje. Liepos 18 d. po gedulingų pamaldų šv. Antano bažnyčioje, amžinam poilsiui buvo nuvežtas į šv. Kazimiero kapines.

Liepos 17 d. įvyko atsisveikinimas. 6:30 atvykęs kun. B. Rutkauskas sukalbėjo rožinį. Prie karsto visą vakarą stovėjo uniformuoti kuopos šauliai. Abiejose karsto pusėse stovėjo kuopos ir tautinė vėliavos. Karstą dengė tautinė vėliava. Kp. p-kas K. Milkovaitis atsisveikino šaulių vardu. Jis iškėlė velionio didelį pareiškumą, nuoširdumą, paslaugumą ir veiklumą. Už savo darbus "Klaipėdos" jūrų šaulių kp. velionis buvo apdovanotas Šaulių Žvaigždės medaliu. P-kas išreiškė gilią užuojautą velionio Viktoro giminėms. Po kalbos jis pirmas priėjęs prie karsto atsisveikino su mirusiuoju. Jį sekė uniformuoti ir neuniformuoti šauliai, buvę draugai ir pažįstami.

Sekandį dieną švento Antano bažnyčioje buvo atlaikytos šv. mišios už velionio sielą. Pamaldų metu giedojo solistai M. Momkienė ir V. Radžius. Šv. mišias atnašavo kun. B. Rutkauskas. Kelios dešimties automašinių palydėjo velionį į kapines. Kapinėse maldas sukalbėjo j.š. kun. B. Rutkauskas. Sugiedojus giesmę "Marija, Marija" ir Lietuvos himną, š. Dekeris, nuėmęs nuo karsto Trišpalvę, perdavė velionio žmonai Albinai. Jis taip pat išreiškė šaulių vardu užuojautą artimiesiems.

A.a. šaulys Viktoras Mikulskis buvo gimęs 1903 m. balandžio 28 d. Nevadolės km., Vilkaviškio apsk. Pradžios mokyklą lankė Kybartuose. Tėvams mirus anksti, tapo našlaičiu ir užaugo tarp svetimų žmonių. Tarnavo Lietuvos kariuomenėje ir priklausė šauliams. 1929 m. vedė Oną Gailiūtę. Susilaukė sūnaus Algio ir dukrų Gražinos ir Romos. 1944 m. komunistams grįžtant į Lietuvą, su šeima pasitraukė į Vakarų. Įvairiose stovyklose išgyveno iki 1950 metų. Tais metais atvyko į Čikagą. Paskutiniu metu gyveno Cicero. 1968 m. išėjo į pensiją. Pirmajai žmonai mirus, porą metų buvo našlys, paskui vedė taip pat našlę Albiną Perkumienę ir su ja išgyveno iki mirties.

Ilsėkis ramybėje, mielas Viktorai.

A. A. FELIKSAS BLAUZDYS

Liepos 12 dieną, ilgos ir sunkios ligos iškankintas, Harper ligoninėje mirė doras žmogus, taurus lietuvis ir pavyz-

dingas šaulys Feliksas Blauzdys. Buvo gimęs 1912 m. gruodžio 2 d. Žemaitijoje. Detroite gyveno su savo dėde. Lietuvoj liko broliai, seserys or sužadėtinė, kuriai jis liko iki mirties ištikimas ir kurią visą laiką, grįžusią iš Sibiro, dažniais siuntiniais rėmė.

Nors a.a. Feliksas nebuvo baigęs aukštųjų mokslų, nepuošė jo mokslo laipsniai, neturėjo jokių diplomų, bet jį puošė kilniausias žmogiškos dorybės: kuklumas, paprastumas, darbštumas, dosnumas ir ištikimybė savo šeimai, sužadėtinei ir kenčiausiai pavergtai tėvynei. Jis daugelio lietuviškų organizacijų pareiškęs narys ir mecenatas. "Stasio Butkaus" kuopos vėliavininkas, Vasario 16-tosios gimn. būrelio vienas iš vadovų, kuopos gegužinių bei pobūvių uolus talkininkas. Visad besišypsas, nei vieno niekad neįžeidęs, todėl visų gerbiamas ir mylimas. Jo pinigine lietuviškam reikalui būdavo visad atdara. Jis Lietuvių Kambario Wayne un-te rėmėjas, "Stasio Butkaus" kp. kanklininkų būrelio mecenatas, "Stasio Butkaus" kp. dvidešimtmecio leidinio rėmėjas, LŠST knygos "Lithuania: The Outpost of Freedom" mecenatas, Lietuvių Fondo tūkstantininkas. Jis rėmė lietuviškas radijo valandėles, BALFą, LB, Lietuvių Organizacijų Centrą ir t.t. Jis rėmė ir "Tremties Trimtą", nes nupirko rašomąją mašinėlę su lietuviškais ženklais, aprūpino popierium.

Feliksas pasigęs ne tik artimieji Lietuvoje, dėdė Detroite, bet ir visos lietuviškosios organizacijos Detroite. Pasigęs jo paprastumo, nuoširdumo, pasigęs jo dosnios rankos. A.a. Feliksas yra gražus pavyzdys kiekvienam iš mūsų, pavyzdys, kad ne žodžiais reikia mylėti tėvynę, bet darbais, visa širdimi, visomis išgalėmis. Jis tai, būdamas gyvas, įrodė.

Pelnytai jo karstą pyošė lietuviška Trišpalvė, karsto galvagalį stovėjo "Stasio Butkaus" kp. vėliava, kurios ištikimiausias ir pareiškiausias vėliavnešys jis buvo. Aplink gražių gėlių puokštės ir lankytojų jo vardu sudėtos Vasario 16-sios gimnazijai aukos 250 dol., BALFui virš šimto, bei šventoms mišioms už jo vėlę.

Liepos 15 d. vakare, kapelionui kun. Babonui sukalbėjus rožinį, įvyko iškilmingas atsisveikinimas, kurį pradėjo ir pravedė geras velionio bičiulis kp. p-kas V. Tamošiūnas. Organizacijų atstovai visi iškėlė jo, žmogaus ir lietuvio, dorybes. Atsisveikinimas baigtas Tautos himnu. Liepos 16 d., prieš vežant karstą į bažnyčią, tautinė vėliava, dengusi karstą, buvo nuimta, sulankstyta ir perduota a.a. Feliksos dėdei. Po gedulingų mišių šv. Antano bažnyčioje, kurias atnašavo keturi kunigai, velionis palaidotas Holy Sepulchre kapinėse.

Ilsėkis ramybėje, pavyzdingas šaulys, toli nuo gimtosios Žemaitijos laukų, kuriuos su tokia meile purenai, toli nuo jos kvepiančių pievų, ošiančių šilų!

A. A. ŠAULĖ BRONĖ MATAITIENĖ

Birželio 28 d. mirė šaulė Bronė Simutyte-Mataitienė, priklausiusi "DLK Kęstučio" šaulių kuopai. Buvo gimusi 1908 m. lapkričio 26 d., Taline, Estijoje. Per I Pas. karą su tėvais pasitraukė į Rusiją, o po karo apsigyveno Rygoje. Ten baigė gimnaziją ir vėliau ištekojo už Juozo Mataičio, kuris buvo Rygos lietuvis, dirbęs Lietuvos pasiuntinybėje.

II Pas. karo metu abu pasitraukė į Vokietiją, o iš ten 1949 m. atvyko į JAV ir apsigyveno Racine, Wis. Abu įsijungė į lietuvišką veiklą.

Šermenų koplyčioje su velione atsisveikino visųmenės ir šaulių vardu Vikt. Kačėmaitis, o Racine Lietuvių Moterų Klubu vardu — St. Paukštelienė. Po gedulingų pamaldų šv. Kazimiero bažnyčioje, sesė šaulė Bronė buvo palydėta į Šv. Kryžiaus katalikų kapines Racine, Wis., kur palaidota šalia anksčiau mirusios vyro Juozo.

Jų kapus puošia kuklus juodo akmens paminklas, primenąs, kad čia amžinam poilsiui yra atsigulę du dvigubos išei-vijos lietuviai.

Tenka paminėti, kad Juozas ir Bronė Mataičiai, būdami gyvi nepriklausė Lietuvių Fondui, bet dabar paaiškėjo, kad jie, sudarydami testamentą, vieną trečdalį savo turto paliko Lietuvių Fondui.

Jurgis Milas

"Martyno Jankaus" šaulių kuopos sesei EDITAI PULMINSKIENEI

mirus, nuoširdžiai užjaučiame šaulius — vyrą Petrą, sūnų Petrą ir dukras su šeimomis.

"Martyno Jankaus" šauliai Brocktone

— Amerikiečiai intensyviai bando naują F/A-18 "Hornet" lėktuvą-naikintuvą, skirtą laivynui. F/A-18 yra vienvietis, ankstyvesniuose panašiuose naikintuvuose buvusį piloto padėjėją pakeičia mygtukais valdoma sistema, kurioje kompiuteriai atlieka visus reikalingus navigacijos ir pilotažo darbus. Pilotui reikia tik atitinkamai "programinti", t.y. nustatyti aparatūrą ir paspausti reikiamu laiku atitinkamą mygtuką norimam veiksmui. Sutrikus kuriai nors vienai navigacijos ar lėktuvo valdymo elektroneinei sistemai yra pagalbinės, kurios automatiškai perima veiksmus. Yra pagalbinės keturios sistemos ir viena centrinė, kurios automatiškai perima veiksmus iš eilės. Sutrikus visoms — pilotas gali patrinti mechaninę valdymo sistemą. Lėktuvas yra labai pavaldus ore, patenkinamai gali naudoti palyginamai trumpus kilimo ir nusileidimo takus. Tokių lėktuvų iki 1983 metų pabaigos numatoma pagaminti apie 1400. Pažymėtina du GE-404 varikliai, kurie yra ypatingai "paklusnūs" — nuo laivų apsisukimų iki pilnos jėgos išsvystymo trunka tik trys sekundės; tai yra labai svarbu kylant nuo lėktuvnešių ir kautynėse.

— Taktiniams lėktuvams, amerikiečiai pritaikė aparatus, kurių pagalba pilotas gali surasti žemės taikinius blogame ore ir naktį, taip pat laserio pagalba iššauti raketas link norimo taikinio. Iki šiol lėktuvų laidomos raketos į žemės taikinius buvo numatyta vairuoti laserio pagalba iš žemės, savų pėstininkų turimais laserio aparatais. Taip pat, pagerino turimą TPQ-36 elektroninį aparatą, kurio pagalba artileristai galėjo nustatyti priešų baterijų pozicijas. Naujas AN/TPQ-37, "pagavęs" priešų artilerijos iššautą sviedinį trajektorijoje, nustato jį iššovusio pabūklų poziciją ir tuo pačiu metu apskaičiuoja visus reikalingus balistinius duomenis, kuriuos perduoda savai baterijai šūviams į priešų bateriją. AN/TPQ-37 pasekmingai išbandytas ir numatoma įvesti ginklaviman.

— Amerikiečiai pagamino taktinę raketą, kuri varoma kietu kuru ir degimui naudoja deguonį iš oro. Tokiu būdu raketa yra lengvesnė (nereikia nešti deguonies su tanku), didesnė tolianaša, be to, deguonies sąskaiton galima padidinti sprogtamos medžiagos kiekį, pagerinti raketos valdymo sistemą.

— Mažai kas pastebėjo, kad tarantis dėl SALT II sutarties, rusai reikalavo, kad amerikiečiai sustabdytų erdvėlaivio (Shuttle) statybą ir bandymus. Amerikiečiai, ton sąskaiton, pareikalavo rusus sunaikinti turimus satelitus — satelitų naikintojus ir tolimesnę jų gamybą ir bandymus visai sustabdyti. Rusai satelitų — satelitų naikintojų bandymus pradėjo 1963 metais, gi 1972 m., iš Tyuratam raketų bazės iššovė satelitą "Cosmos 462" ir keletą valandų vėliau, "Cosmos 459", kuris iššautas orbiton prieš keturias dienas, susprogo į daugelį gabalų 150 mylių virš žemės. "Cosmos 462" buvo satelitas — satelitų naikintojas. Nuo 1966 metų rusai Žemės orbitoje išbandė šešiolika tokių naikintojų. Amerikiečiai ėmėsi statyti erdvėlaivį (Shuttle), kuris, be kitų uždavinių, gali būti panaudotas ir kaip satelitų naikintojas. Minėtu klausimu, abi šalys, išskeltus klausimus, atrodo, "užmiršo".

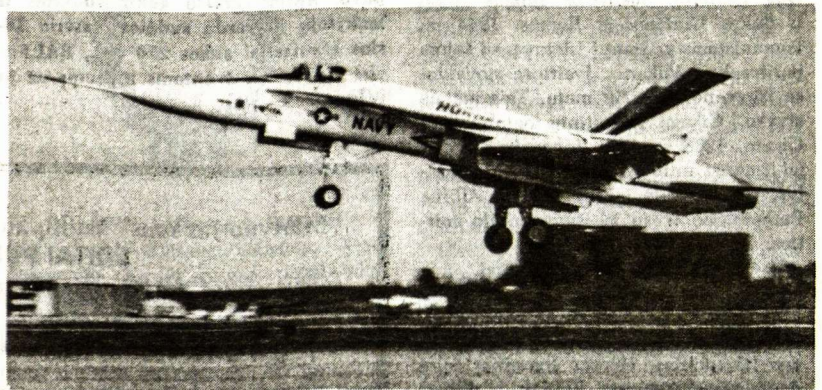
— Amerikiečių MX-1 tankams, pagaminti "palydovai" — greitai, šarvuoti vikšriniai vežimai, ginkluoti dvivamzdžiais prieštankinių raketų laidytoriais, su infra-raudonų spindulių elektroniniais sekimo ir taikymo aparatais; tai naujo tipo tankų naikintojai. Tokie "palydovai" yra pigesni, greitesni ir geresni už turėtus ant vikšrinų platformų įrengtus artilerijos pabūklus.

— SALT II derybose rusai griežtai atmetė laikyti strateginių jų bombonešių Tu-22 (Tupolev - 22, amerikiečių vadinamas "Backfire"). "Baltimore Sun" laikraščio korespondentas Charles W. Cordry tvirtina, kad š.m. vasario mėn. rusai bandė savos gamybos septynias automatiniai vairuojamas raketas (Cruise missiles), kurių tolianaša yra 750 mylių, jų laidymui naudodami Tu-22 ("Backfire").

Tu-22 yra prototipas ir Tu-26 yra pagerintas, su dviem NK-144 sprausminiais varikliais po 44,000 svarų stūmimo jėgos kiekvienas; bendras lėktuvo svoris apie 130 tonų, veikimo spindulys, be kuro papildymo ore, 3570 mylių. 1985 metais rusai turės virš 400 "Backfire" tipo strateginių bombonešių, nešančių automatiniai vairuojamas raketas (Cruise missiles). "Backfire" gali pakelti 9 tonas bombų ir didesniai aukštyje skridimo greitis iki 2,5 MACH (apie 2720 km/val.).

— Žydai parduoda savo gamybos ginklus. 1979 metais parduota už 600 milijonų dol. (30% daugiau, negu 1978 metais). Žydų ginklavime turimas "Merkava" tankas parduodamas už 800,000 dol. (V. Vokietijos "Leopard" kainuoja virš 1 milijono dol.). "Kfir" naikintuvus, elektroninius įrengimus, pėstininkų ginklus, ryšio ir transporto priemones daugiausiai parduoda Pietų Afrikai, Nikaragui, Čilei, Argentinai ir kit., taip pat ir rusams. Minėtos valstybės daugiausiai perka iš žydų todėl, kad ešą iš USA negali gauti pakankamai ir laiku.

Amerikiečių naikintuvus F/A-18 "Hornet"

KUO TOLIAU, TUO GRAŽIAU

Atominės energijos reaktoriaus nelaimingas atsitikimas Harrisburge, Pensilvanijoje, JAV, sukėlė didelį triukšmą ne tik Š. Amerikoje, Europoje, bet net Japonijoje ir Australijoje. Tai buvo puiki proga dar garsiau šūkauti ir drąsiau viešumoje pasirodyti ne tik atominės energijos naudojimo oponentams ir susirūpinusiems aplinkumos užteršimu, bet taip pat ir visokio plauko nepatenkintiems dabartinės santvarkos grovėjams — kovotojams prieš “eksperimentą”, o net ir samdytiems rėkšniams, kurių nemažas skaičius demonstravo ir protestavo jau nuo Vietnamo karo laikų.

Net šlykštu buvo stebėti Kanados televizijoje, kai į parlamento rūmus įleidžiamas demonstrantų prieš atominės energijos pramonės išplėtimą vadovas, plaukais apsileidęs, jarmulką užsimaukšlinęs, išplyšusiu klynu hipis, kuris kalbėjo ir atstovavo panašių kelesdešimčiai “žemesnės kultūros” (vos neparasčiau “nedamuštų”!) būtybių, daugiausia jaunuolių, kurie ryžosi atstovauti Ontarijo provinciją, rodydami savo pasiaukojimą bei susirūpinimą pačią bauriausio oro besibaigiančios žiemos dieną — 1979.IV.6.

Sakoma, kad kas yra teisybė, tai ne melas! Harrisburgo reaktoriūs dėl jo pareigūnų apsilėidimo ir padarytų klaidų gal bus visam laikui uždarytas ir ryšium su tuo nelaimingu atsitikimu nuostoliai sieks bilijonus dolerių, bet irgi sakoma, kad iš klaidų mokomės. Nors nei viena gyvybė Harrisburgo apylinkėse nebuvo prarasta, bet ne tik Š. Amerikoje, o taip pat ir visame pasaulyje veikiančiuose atominės energijos reaktoriuose bus, be abejo, ateityje laikomasi daug griežtesnių priežiūros ir saugumo taisyklių. Šiandien yra sunku atspėti kiek ateityje, daleiskim, per keliasdešimt metų, atominų reaktorių užters aplinką ir atmosferą, kaip saugiai pavyks atsikratyti esamų reaktorių radioaktyviomis atmatomis ir kiek ateityje pasitaisy atominės energijos reaktorių nelaimių, žinoma, didesnių už įvykusių Harrisburge, bet panašių į tą daug didesnio masto, kuri įvyko ir ligi šiol laikoma paslapytje Sovietų Sąjungoje prieš maždaug ketvirtadalį šimtmečio. Per radiją ir spaudoje pranešta, kad nustojus veikti Harrisburgo atominiam reaktoriui, vietiniai gyventojai už gaunamą iš kitų šaltinių energiją mokės kas mėnuo tuo tarpu vidutiniškai tik 7 dol. daugiau. Visas pragyvenimas, o ypačingai naftos produktai vis brangsta ir dar daug pa-brangs. Vieną dieną naftos šaltiniai išsėks, arba labai sumažės, o Kanada turi milžiniškus kiekius uranijaus, kas galėtų

būti stačiai neišsemiamas energijos šaltinis. Nežiūrint visokių bauginimų ir priešingos propagandos, balandžio mėn. pirmoje pusėje, Austin, Texaso, JAV, gyventojai labai nedidele persvara nubalsavo už naujo atominio reaktoriaus statymą.

Harrisburgo incidentas įvyko tik truputį anksčiau, kai kairiuose šiaurinio Ontario provincijos miestuose buvo pradėta rodyti propagandinis ir kiršinančio pobūdžio filmas “China syndrome”. Laikraščių skelbimuose, televizijoje ir prie kino teatrų buvo mįslingi parašai, kad jeigu nežinai kas yra “China syndrome”, tai tuojau sužinosi! Pagrindinėje šio filmo rolėje yra komunistinių pažiūrų artistė Jane Fonda, kuri pagarsėjusi antiamerikietiška veikla, o ypač kelione į Š. Vietnamo sostinę Vietnamo karo metu, kur ji kurstė amerikiečių karius pakloti ginklus. Ne be reikalo ši raudonoji gegutė yra vadinama “Hanoi Jane”, o jos dažni apdovanojimai “oscarais” už žmones kiršinančius ir klaidinančius kultūras, ypač tokius kaip “Coming home” ir “China syndrome”, tiktai parodo daugumos filmų gamintojų ir artistų tikrąjį veidą.

Štai, mano gyvenamam 80,000 žm. didumo šiaurinio Ontario mieste, išeinantiems po filmo “China syndrome” demonstravimo, buvo siūloma pasirašyti peticija vyriausybei, kad būtų sustabdytas tolimesnis atominės energijos pramonės išplėtimas, o tai reikėtų nestatyti daugiau atominų reaktorių — pigiausio energijos aprūpintojo. Vietinis mūsų miesto dienraštis teisingai vadina tą filmą fikcija ir klausia, kodėl peticijos parašų rinkėjai ieško žmonių parašų, tik prie vieno “China syndrome” filmą demonstruojančio kino teatro ir užkalbina ne į kiną einančiuosius, bet išeinančius, smegenis plaunantį filmą jau mačiusius žmones. Visoje Š. Amerikoje veikia didelis skaičius ir įvairiais vardais besidangstančių organizacijų, kurių tikslas ne tik sumažinti atominės energijos pramonės išplėtimą, bet ir visai uždaryti visus veikiančius reaktoriūs, kurių skaičius visoje Š. Amerikoje dar nesiekia šimtinės. Statistiniai daviniai rodo, kad šiuo laiku J.A. Valstybės gauna nemažiau 16% sunaudojamos energijos iš atominų reaktorių. Nesileidžiant į ilgesnius išvedžiojimus ar statistinius davinius, at-rodo, kad Š. Amerikos gyventojai, kol bus surasti nauji energijos šaltiniai, turės apsiprasti su atominų reaktorių tiekiamą energija, arba žymiai sumažinti savo gyvenimo lygį, atsisakant nuo įvairių patogumų bei prašmatnybių, prie kurių jie labai jau pripratę.

Dažnai matau vietiniame dienraštyje mano gyvenamoje Algoma apygardoje

veikiančios organizacijos, turinčios “Coalition for Nuclear Responsibility” vardą. Atominė ar branduolinė atsakomybė yra labai rimtas reikalas, bet paskaitęs kanadietišką savaitinį žurnalą “Maclean’s”, atradau, kad yra ir daugiau organizacijų, kurios be “atominės atsakomybės” turi dar ir toliau siekiančių tikslų.

Štai, š.m. balandžio 2 d. “Maclean’s” buvo straipsnis “Šampano laikas Paskutinio Teismo Dienos mašinoms. — Bet kam paskutinio teismo diena?” (Champagne Time for Doom Machines. — But Doom for Whom?). Aprašoma, kad po ilgų laivų dirbtuvių skandalų, techniškių bėdų ir milžiniškų išlaidų, dideliame Pentagono džiaugsmui, balandžio 7 d. Šampano butelis bus sudaužytas į atominę energiją varomą pirmąjį naują “Trident” povandeninį laivą “Ohio”, kuris bus nuleistas į vandenį prie Groton, Connecticut laivų dirbtuvių ir ten pasiliks netrumpiau kaip vienerius metus, kol bus užbaigti laivo įrengimai ir apmokyta laivo jgula. Šis du bilijonus dolerių kaštuojantis begemotas yra baisus ginklas ir būsias naujas Vakarų gynybos pagrindas, o pacifistų ir visokių taikos sąjūdžių (“pysnikų”) baimei gali būti ir “smogti pirmas” ginklas, pajėgiantis per labai trumpą laiką suluošinti Sovietų Sąjungą. “Trident” yra kreiserio didumo ir apginkluotas 24 vairuojamomis raketomis paleisti įtaisais, kurių kiekviena gali kirsti į nuo 10 ligi 17 taikinių tuo pačiu laiku. Planuojamas “Trident’ų” laivynas galėtų sunaikinti daugiau kaip 2000 miesto dydžio taikinių, bet kurioje Sov. Sąjungos dalyje. Pirmasis “Trident” galės patruluoti Ramiajame Vandenyne jau 1980 m., o laike dviejų metų seks dar 3 tokie pat laivai. Pradinis 13 “Trident’ų” laivynas kaštuosius 25 bilijonus dol., o pilna tokių 29 laivų armada, kokios norėtų Pentagonas, kaštuotų apie 80 bilijonų. “Tridentus” statanti General Dy-

VAIZDELIS

(Skiriu gailėstingoms Lietuvos sesutėms)

ARĖJAS VITKAUSKAS

Lauke švilpia smarkus rudens vėjas, blaškydamas į stogą šlapius, geltonus mirštančio sodno lapus. Kaukdamas, lyg pririštas geležiniame narve žvėris, laksto jis ir dūksta, sukdamas po langais drėgnus lapus ir blaškydamas juos ant smėlėto tako.

Visas platus sodas stovi tamsus ir užiantis. Jo viršūnėj aukštai plaukia, rutuliuojasi drumsti debesys, tai paslėpdami, tai parodydami skaištų mėnulio veidą.

Platūs, aukšti didelio namo langai iš vidaus apšviesti balta elektros šviesa. Plačiame išbaltintame kambaryje stovi dvi ilgos lovų eilės. Ant jų, vienas galvą užsiklojęs, kiti visai antklodės nusimetę, elektros šviesoj fantastiškai atvaizdintais veidais, jauni kareivėliai — mūsų tėvynės karžygiai.

Girdisi kambaryje gailus dejavimas. Laikrodis ant mažo stalėlio pastatytas skaudžiai, vienodai taksi, spengdamas ausis. Kaž koks liūdnumo, skaudaus ilgesio ūpas viešpatauja tame išbaltintame kambaryje.

Prie lango, ant baltos kėdės, pasirėmusi maža rankele, sėdi jauna, baltai apsivilkusi sesutė ir atydziai žiūri į išblyškusį jauno kareivio veidą.

Kareivis gi klejoja, kalba karščio apimtas, arba šoka iš lovos, lyg norėdamas apsiginti nuo nematomo priešo. Jam matosi piktų priešų veidai su akimis pilnomis kraujo ir su durtuvais rankose. Ir ligonis tiesia rankas, murmeldamas: "Nepasiduosiu! .. Draugai! .. Pirmyn! .."

Ir jauna, tokia pat ligonė, kaip ir gulintieji lovose, sesutė, paima suklostytą skepetaitę ir, sumirkus ją stiklinėje šalto vandens, atsargiai uždeda ant karštos klejojančio kaktos.

Ligonis neramiai sukruta, dar labiau kažką sumurma ir ima retai, gailiai vaitoti: "Ai! ai!"

Ir jo vaitojimo atgarsis susimaišo su lauke švilpiančiu rudens vėju ir skaudžiai smenga sesutės širdin, kurios skruostuose pasirodo spindintys lašas. Ji išgyvena sunkią dvasios kovą . . .

O tamsi ilga rudens naktis tęsiasi be galo, kankindama savo skaudžiu vėjo kaukimu ir sodo medžių girgždėjimu jausmingą jaunos sesutės sielą.

O išdžiūvusios figūros tik vartosi lovose, klejoja, murma, skaudžiai dejuoja, plėšydamos šventą nakties tylą.

O tau, tikroji Lietuvos gailėstingoji sesute, visus vaitojimus ir dejavimus reikia išklaudyti ir tu dar ne vieną ilgą, ilgą naktelę jų klausysies . . .

Tėvynė tau už tai užmokės . . . Nuo tavęs priguli daugelio tėvynės gynėjų gyvybių. Taigi, stiprinkis dvasioje ir kantriai kentėk, uoliai darbuokis! . . .

(Rašyta spalio 19, 1919, Lietuvos kariuomenėje)

namies bendrovė parūpins nesuskaitomą daugybę darbų, atgabens dešimtis tūkstančių laivyno personalo, jų šeimų ir įvairių rūšių specialistų į Seattle rajoną. Jau gerokai yra pažengusi į priekį 1 bilijono dolerių bazės prie Hood kanalo statyba, kur bus ne tik vyriausioji "Trident" laivyno vadovietė, bet ir šios rūšies povandeninių laivų įrengimo ir jų įgulų apmokymo centras. JAV Seattle miestas yra tik 15 mylių nuo šios bazės, o Kanados miestai Vancouver ir Victoria — tik kelios mylios toliau į jį šiaurę. Kad iš šios bazės pasiektų Ramųjį Vandenyną, "Trident" turi plaukti per vienintelį išėjimą — 15 mylių pločio Juan de Fuca sąsiaurį, kuris dalinai yra Kanados teritorija. Daugelis amerikiečių ir kanadiečių, gyvenančių apie miglotą Puget Sound, Vašingtone į visą "Tridentų" statybą žiūri kaip į grėsmę. Vašingtono valstijoje augant šiai bazei opozicija — LWT (Live without Trident), turi net keletą savo veiklių padalinių. Seattle LWT skyriaus vadovė Amy

Hagopian sako, kad jos organizacija kovoja prieš šią "Kirk pirmas" baisenybę "Trident" jau 5 metus, nes tai daro mus pirmutiniu taikiniu atominame kare ar atsikeršiniame (aišku, kad turima galvoje rusai!).

Kanadiečių opozicijos Vancouverio grupės PLC (Pacific Life Community) kalbėtojas, aplinkumos (environmental) mokslininkas David Garrick sako, kad tai yra ne tik grėsmė "branduolinės deginamosios aukos" (nuclear holocaust), bet galimas užteršimas (pollution) yra rimtas pavojus žuvininkystės pramonei, kuri yra svarbi Kanados ekonomijai. Kova prieš "Tridentą" vyksta ne vien tik žodžiais. 1978 m. gegužės mėn. 4000 demonstrantų, dainuodami ir mojuodami Jungtinių Tautų vėliavomis, įskaitant keletą šimtų kanadiečių, žygiavo pro "Trident" bazę, o mažas jų skaičius net įsiveržė per bazės tvoras į vidų, kur vykdė "sėdėjimo" (sit in) protestą. Šie protestuotojai pasižadėjo pilną savo veiklos išvystymą šiais metais pradėdant

gegužės mėnesiu. Taip sako Tim Head, PLC organizatorius Vancouveryje. Būsią protesto susirinkimai Seattle ir Vašingtone, o pati pagrindinė demonstracija įvyks prie JAV-Kanados sienos — Peace Arch, po kurios seks "masinė invazija" ir pačios bazės "taikinga okupacija". Straipsnis užbaigiamas paaiškinimu, kad JAV prezidentas Carter savo 125.7 bilijonų dol. gynybos biudžete įskaitė dar vieną "Tridentą", o tai bus jau aštuntas ligi šiol patvirtintas atominė energija varomas povandeninis tokios rūšies laivas ir stebimasi, kaip toks didelis ir ilgas laivas iš dirbtuvių Thames upės kanalu galės pasiekti vandenyną, bet laivyno vadovybė tvirtina, kad viskas bus sutvarkyta.

Užbaigiant, reiktų nusistebėti, ar ne per daug visokių streikų, protestų ir demonstracijų šiame laisviausiame pasaulyje Šiaurės Amerikos kontinente, bet, atrodo, ateitis nieko gero nežada. Tik juokiantis pro sąrašas galima pasakyti, kad — Kuo toliau — tuo gražiau!

Jurgis Gediminėnas

ŠEŠTASIS LAIVYNAS

B. B.

“NATO pietinis skydas” (taip vadina amerikiečiai savo šeštąjį laivyną) šiuo metu yra “įsitvirtinęs” Viduržemio jūros srityje. Daug kartų spaudoje buvo minimas šeštojo laivyno vardas, tačiau mažai kam įsivaizduojama jo reikšmė ir koks jis yra.

Šeštojo laivyno reikšmė NATO valstybėms ir patiems amerikiečiams Viduržemio jūros srityje yra labai didelė prieš rusų įsigalėjimą rytinėje Viduržemio jūros ir Indijos vandenyno srityse. Sutelktas rusų laivynas Juodojoje jūroje yra pakanamo pajėgumo, kad galėtų vyruoti Viduržemio jūroje. 1973 m., arabų žydų karo metu, rusai labai staigiai padvigubino savo jūrų jėgas rytinėje Viduržemio jūros dalyje. Tas parodė jų pajėgumą ir gerą pasirėmimą. Rusų laivyną yra pasirėmę paremti žemyno ir strateginės oro jėgos, esančios Krimo srityje.

Šeštojo laivyno organizacija yra sudėtinga. Nugarkaulį sudaro lėktuvnešiai su lydimaisiais kovos — naikintojais laivais, lėktuvais ir žemyno veiksmų daliniais, kurie reikalin-

gi galimoms sausažemio operacijoms. Žemės jėgų paramai iš jūros yra dvi amfibijų grupės, išsikėlimo ir evakuavimo daliniai su “Perry” klasės fregatams (jūrų desantiniai daliniai praeityje jau buvo panaudoti keleta kartų). Kad nevaržius laivyno veiksmų, tiesioginėje jo sudėtyje yra taisyso dibtuvės, kurios naudojamos bėgamai laivų pataisai ir mechaninei priežiūrai. Čia laikoma degalų, maisto, ginklavimo ir kiti aprūpinimo išteklių. Veiksmų atveju, laivynas yra nepriklausomas nuo žemyno tiekimo bazių ir taisyso dirbtuvių.

Rusai šiuo metu turi didžiausią ir moderniškiausią povandeninį laivyną, ginkluotą raketomis, kuris sudaro tiesioginę gresmę Viduržemio jūros srityje. Prieš povandeninius laivus, šeštasis laivynas turi gerai organizuotą dalinį, aprūpintą moderniom kovos priemonėmis (dabartinė stovėjimo vieta Neapolyje). Šio dalinio veiksmai tampriai derinami su kitų laivyno dalinių veiksmis (priešo povandeninių laivų pagrindinis uždavinys yra naikinti taikinius vandens ir žemės paviršiuje). Šiame dalinyje, greta povandeninių laivų naikintųjų yra ir F-14, F-18 lėktu-

vai ir helikopteriai, kurie naudojami žvalgymui ir kautynėms. Organizacijos užsklandai prisideda “Los Angeles” klasės povandeniniai strateginiai laivai, su tolimo našumo raketomis. Priešlėktuvinei apsaugai laivynas ginkluotas “Phoenix” raketomis. Iš viso šeštąjį laivyną sudaro devyni, įvairios paskirties daliniai. Jų vadas yra vice-admirolas Hary D. Train, ant kurio pečių guli didelė saugumo atsakomybė Viduržemio jūros srityje. Ištikus reikalui šeštojo laivyno padaliniai (lėktuvnešių kautynių grupės, amfibijos, jūrų desantai ir tiekimo daliniai) gali būti priskirti NATO jėgoms (šiuo metu šeštasis laivynas tiesioginiai priklauso amerikiečių karinių jėgų vadovybei).

“Mūsų krašto ir NATO valstybių saugumo atsakomybė yra ant kiekvieno iš mūsų pečių — ar tai būtų civilis, ar karys. Grėsmė kasdieną didėja ir todėl admirolas J. Holloway tikrą laivyno vertę mato jo pajėgume veikti ten, kur iškyla reikalas — bet kuriuo laiku, bet kurioje vietoje ir visokiose aplinkybėse”, yra pareiškęs šeštojo laivyno viršininkas vice-admirolas H. D. Train. □

Pavergtųjų (atkelta iš 332 psl.)

čiau smerkė žmogaus teisių pažeidimus mūsų sąjungininkų tarpe, bet ligi tol nepaisė daugelio žmonių ir tautų teisių prislopinimo už geležinės uždangos.

Cinikai aiškino atnaujintą susidomėjimą Pavergtųjų Tautų savaitė tuo, kad 1978-tieji metai buvo Kongreso rinkiminiai metai ir kad Kongreso nariai, kurių apygardose būta stipraus tautinių mažumų balsuotojų pagrindo, nenorėjo patekti į balsuotojų nemalonę. Iš dalies, jie greičiausiai buvo tikslūs. Tačiau Kongresas gana greitai pagauna besikeičiančias nuotaikas krašte, ir didėjantis supratimas, kad “detantės” tikrovė neprilygsta peršamai savokai, taip pat galėjo didėle dalimi prisidėti prie pernai stipriai išreikštų pasisakymų Pavergtųjų Tautų savaitės proga.

Kai 1959-ais metais liepos mėnesį

prezidentas Eisenhoweris pasirašė pirmąją Pavergtųjų Tautų proklamaciją, jįsai įvykdė tais metais Kongreso priimto įstatymo 76-90 vieną iš siūlymų. Buvo siūlyama, kad prezidentas kasmet skelbtų tą pareiškimą, “kol visos pavergtos tautos pasaulyje bus laisvos ir nepriklausomos”.

Pernai Baltieji Rūmai laiku paskelbė tokį pareiškimą, tačiau jame nebuvo nė žodžio nei apie politinę ar tikėjimo priespaudą, nei apie Helsinkį, nei apie komunistų. Baisus ir griauantis sovietų komunizmo veidas buvo visiškai nuslėptas...

Šiomet mes dar kartą patvirtinkime savo įsipareigojimą suteikti tiesą ir viltį žmonėms, kurie gyvena melų ir nevirties pasaulyje. Mums, amerikiečiams, Pavergtųjų Tautų savaitė turėtų priminti, kokia brangi ir trapi yra ta laisvė.

A.

DAR VIENA BYLA

Kanados spaudoje pasirodė trumpas pranešimas apie Sovietų Sąjungoj nu-teistą ir jau sušaudytą II Pas. karo nusikaltėlį Joną Plungę. Platesnių duomenų apie šią liepos 18-23 d.d. Vilniuje vykusią bylą “Tiesos” liepos 26 laidoje pateikia to dienraščio propagandistas Vytautas Žeimantas. Teismo pirmininku buvo Antanas Bataitis, liaudies tarėjais — inž. Aldona Krūminienė ir pensininkė Zofija Masaitienė, kaltintoju — Jurgis Bakučionis, gynėju — Kazimieras Bieliauskas. Pasak V. Žeimanto, jaun. ltn. J. Plungė sovietų-nacių karo pradžioje įsijungė į sukilėlių komendantūrą Kaune, vėliau įstojo į pagalbinės policijos 2-rąjį ir 12-tąjį batalionus, kuriems vadovavo gestapininkas mjr. Franz Lechtaler. J. Plungei teko tų batalionų pirmos kuopas pirmojo būrio vado pareigos. Teisme jis buvo kaltinamas sovietinių piliečių šaudymu Kauno VII-tame forte, žydų, komunistų ir rusų karo belaisvių žudymu Minske, sovietinių partizanų korimu. Esą tie nusikaltimai buvo atlikti ir Minsko apylinkėse. Atrodo, čia turimi galvoje savisaugos batalionai,

nes teigiama, kad 2-jam batalionui vadovavo mjr. Antanas Impulevičius, taip pat apšauktas kariniu nusikaltėliu, jau miręs JAV. Įvadinėje savo rašinio dalyje V. Žeimantas bando teisinti dešimtimis metų pavėluotą bylą: pokaryje J. Plungė tapo vokiečiu, savo pavardę pakeisdamas į Joganą Pliumpę, klajojo po visą Sovietų Sąjungą, dažnai keisdamas darbo vietas. Pagal Maskvinio aukščiausiojo sovieto prezidiumo nutarimą, fašistiniam nusikaltėliams negalioja senatis. V. Žeimantas visiškai nutyli sovietiniam nusikaltėliams, kurie Stalino laikais žudė nekaltus žmones, juos beveik garantuotai mirčiai vežė į Sibiro lagerius. Sušaudytas buvo tik vienas Berija, o jo talkininkai ir šiandien nėra susilaukę teismo. J. Plungės byloje minimi net keli liudininkai — Zigmas Juodis, Petras Stansys, Stasys Varnas, kurie teigė, kad jiems teko dalyvauti žmonių šaudyme ir matyti J. Plungę. Kyla klausimas, kodėl tie liudininkai tebėra nenubausti ir kodėl mirties bausmės tesusilaukė J. Plungė?

Manevrai "Nemunas"

Liepis 23-27 d.d. Panevėžio, Tauragės ir Alytaus rajonuose įvyko Pabaltijo apygardos sovietinės kariuomenės manevrai "Nemunas", kuriuose kovojančios pusės buvo pavadintos "šiauriečiais" ir "pietiečiais". Dalyvavo aviacijos, artilerijos, priešlėktuvinės gynybos daliniai, parašutininkai, motorizuoti šauliai su tankais. Aprašyimuose pabrėžiama, kad Vilniun liepos 23 d. atvyko kariniai stebėtojai iš Belgijos, Danijos, Britanijos, Olandijos, Norvegijos, Prancūzijos, Švedijos, Suomijos, V. Vokietijos, Čekoslovakijos, R. Vokietijos ir Lenkijos. Jie buvo pakviesti pagal Helsinkyje pasirašytą Europos bendradarbiavimo sutartį. Pagrindinė kova tarp "pietiečių" ir "šiauriečių" vyko prie Nemuno. Manevrus laimėjo "pietiečiai", sėkmingai persikėlę per Nemuną ir įsiveržę į "šiauriečių" užfrontę. Lig šiol Sovietų Sąjunga tokio plataus masto manevrų Lietuvos teritorijoje vengė, o dabar netgi pasikvietė užsienio šalių stebėtojus, matyt, norėdama pabrėžti, kad Helsinkio sutartimi yra pripažintas jos sienų neliečiamumas ir kad tose sienose jai priklauso Lietuva.

(Tėviškės Žiburiai, 1979 m. Nr. 33-34)

Iš Sidnėjaus, Australijos, ramovėnų veiklos

L.K.V. S-gos "Ramovės" Sidnėjaus (Sydney) skyrius, buvo įsteigtas 1956 m. lapkričio 25 d. Tuo laiku, po įvykusio Kariuomenės Atkūrimo minėjimo, čia pat buvo sušauktas steigiamasis su-

sirinkimas, kuriame, nutarta įsteigti skyrių su tikslu, apjungti tarnavusius Lietuvos kariuomenėje visų laipsnių karius. Šiame susirinkime nariais įsirašė 24 kariai ir buvo išrinkta pirmoji skyriaus valdyba iš trijų asmenų.

Pačioje pradžioje, naujos organizacijos ideja Sydney visuomenės tarpe nebuvo populiari ir daugelio sutikta abejingai. Ypač, kai po kelių metų išvyko skyriaus pagrindinis steigėjas ir pirmasis pirmininkas ltn. N. Cininas (mirė Melbourne). Reikia pasakyti, kad po jo išvykimo skyrius kurį laiką tik vegetavo. Bet išrinkus skyriui vadovauti ats. mjr. S. Narušį, ramovėnų veikla pasidarė gyva ir organizacinė ideja labai populiari. Tuo laiku skyriaus narių skaičius nuo 24, pakilo iki virš 100 ir ramovėnai, buvo veikliausia Sydney organizacija.

Nuo įsisteigimo iki šio laiko, kas metai perrenkama skyriaus valdyba stengėsi ir stengiasi vis daugiau apjungti buvusius karius, nes bėgantieji metai vis negailestingai retina mūsų gretas, o jaunesni labai mažai jas papildo. Nes kaip žinome, vietinio jaunimo tarpe, kariuomenės tarnyba iš viso yra svetima ir nepopuliari. Tad ateityje ir prie geriausių vilčių, negalima tikėtis kažkokių papildymų. Bet su apgailestavimu vis tik tenka konstatuoti, kad ir čia dar gyvenantieji buv. laisvos Lietuvos auklėtiniai — kariai dar nevisi priklauso savai organizacijai. Gaila. Dar vis yra nemaža tokių, kurie žiūri į savo organizaciją su nepasitikėjimu ir abejingai. Nėra kariuomenės, — nereikia nei jokių pareigų. Atrodo, kad tokių nei kiek neįpareigoja savo laiku iškilmingai duota priesaika, nei viešai paskelbtas Savanorių-Kūrėjų Testamentas, to dėka mes užaugome laisvę, gavome mokslą, vėliau laipsnius, net dovanas ginklais, aprangą, patalinę ir kita. Tai buvo gražios ir laimingos dienos mūsų gyvenime. Ir visa tai prisiminus, neįsivaizduojame, kas mes nesam nieko skolingi savo kraštui, savo tautai? Ar neprivalėtume visi aktyviau jungtis ir tą skolą pagal galimybę ir esamus laiko reikalavimus bent dalinai gražinti? Nes kur mes bebūtume, mes privalome eiti, veikti, dirbti ir kovoti prieš mūsų tautos pavergėją, reikalui esant net kraujo auka, kad mūsų tautai greičiau laisvę sušvistų. Prie bendro darbo laukiame visų buv. karių įsijungimo, nes tik vienybėje — galybė.

Šiuo laiku skyrius turi 84 narius — ramovėnus, daugumoje, jau vyresnio ir net gan senyvo amžiaus, nors yra jaunesnių ir jau tarnavusių vietinio krašto kariuomenėje. Vyriausias amžiumi skyriaus ramovėnas yra Aleksas Grincevičius — 95 m. ir jauniausias Kęstutis Laukaitis — 27 metų amžiaus.

Kas metai skyriaus valdyba ruošia kiek galima iškilmingesnius Kariuomenės Atkūrimo minėjimus, Dariaus ir Girėno minėjimus, šeimyninius pobūvius gamtoje ir suruošė eilę diskusinių paskaitų kariškoms temomis, kurių daugelis buvo paskelbta ir mūsų vietinėje periodinėje spaudoje. Veik kas metai ir reikalui esant, iš savo kuklios pinigines kasos sutaupe, skiria pinigines aukas, paremdama spaudą, jaunimą, sporto klubus, šokių grupes, savaitgalio mokyklą ir kitus kultūrinius reikalus. Šių skiriamų ir išmokėtų aukoms pinigų, per visus veiklos metus jau susidaro keli tūkstančiai dolerių. Taip pat, prie skyriaus valdybos kasos yra atskirai laikomose specialūs fondas, paremti sunkumose bei ligose esantiems ramovėnams ir jų šeimoms.

Mūsų skyriaus valdybos iniciatyva, 1974 m. buvo užmegzti ryšiai su estų ir latvių atsargos karių organizacijomis ir pradėta jų atstovai kviesti į mūsų Kariuomenės Atkūrimo minėjimus. Išsivystė gražas ir glaudus bendradarbiavimas. Sekančiais metais, estams ir latviams pageidaujant, Sydney Lietuvių Klubo patalpose, mūsų skyriaus valdybos rūpesčiu, buvo sušaukta estų, latvių ir lietuvių ats. karių organizacijų valdybų pirmininkų bendras posėdis — konferencija. Posėdis praėjo labai draugiškoje, nuoširdžioje ir bendrų reikalų supratimo nuotaikoje, ko dėka, buvo sudaryta bendras trijų tautybių ats. karių komitetas — "The Baltic Ex-Servicemen's Committee in Sydney". Komitetai sudarė visų trijų tautybių ats. karių organizacijų pirmininkai lygiomis teisėmis. Nuo šio laiko ir Birželio 13-14 d. išvežimų minėjimai — demonstracija, uždedant vainikus ant Nežinomo Kareivio Kapo Sydney — Martin Place, organizuojama, ruošiamą ir atliekama šių visų trijų pabaltiečių organizacijos bendromis jėgomis.

Šiais metais šis minėjimas įvyko birželio m. 16 d. 12 val. Nors šiuo laiku yra pats australiškas viduržemis, bet diena pasitaikė labai graži, saulėta. Kadangi jau daugelis iš mūsų yra pensininkai, tad tokiuose parengimuose yra galimybės skaitlingiau dalyvauti. Šį kartą lietuvių grupė buvo pati skaitlingiausia, virš 60 asmenų, jų tarpe 12 moterų tautiniais rūbais, kas ypač buvo gražu ir darė pasigėrėtiną įspūdį visiems susirinkusiems. Bendrai visų trijų tautybių dalyvavo apie 150 asmenų.

Lygiai 12:00 val. nuaidėjo trimito garsas, kviesdamas visus esančius rimčiai ir susikaupimui. Lietuviai, latviai ir estai jau buvo sustoję ir išsiriakė atskromis grupėmis prie savo tautinių vėliavų, kurių priekyje stovėjo organizacijų pirmi-

D.L.K. Birutės Dr-jos New Yorko skyrius, rugsėjo 15 d. Kult. Židinyje, Brooklyne, surengė vakarą su dramos aktorium Juozu Palubinsku iš Baltimorės. L. Tamošaičio nuotraukoje matome aktorių, deš., ir vakaro svečius prie staliukų.

ninkai su tautinėmis spalvomis papuoštais vainikais, kiekvienas su savo asistentais. Trimitininkui (specialus paminklo tarnybai trimitininkas australas) baigus savo ceremonialinį trimitavimą, pagal nustatytą tvarką, pirmiausia prie paminklo vainiką padėjo lietuviai, po jų latviai ir estai. Padėjus vainikus, pirmą kartą šiose iškilmėse, mūsų kapelionas kun. P. Butkus angliškai sukalbėjo dienos rimčiai pritaikytą maldą. Tuo demonstracija ir užsibaigė. Mes, lietuviai, patenkinti kaip niekuomet anksčiau, pamažu skirstėmės iš aikštės savo keliais.

Baigiant norisi priminti, kad nepriklausomos Lietuvos kariuomenėje, karys visad buvo susitvarkęs, punktualus ir drausmingas. Drausmė buvo mūsų kariuomenės pagrindas. Tęsiant mūsų kariuomenės tradicijas, išlikime toki ir dabar. Nors čia neturime savo kariuomenės, neturime ir viršininkų kaip juos turėjome ir supratome anais laikais. Čia turime tik savo buv. karių organizaciją ir jos savo pačių rinktą valdybą. Mūsų visų pareiga yra remti savą organizaciją ir padėti savai valdybai. Jei esame valdybos, kur nors kviečiami susirinkti, pri-

valome savanoriškai paklusti ir susirinkti. Būkime solidarūs, gerbkime tuos kurie dirba ir tuos kurie visad sąžiningai stengiasi ateiti ir dalyvauti. Neapvilkiame jų visų. Pasiaiškinimai, kad negalėjau dalyvauti, šiuo laiku yra nereikalingi ir nereikšmingi, nes baudžiamosios galios čia mūsų tarpe niekas neturi. Šiuo laiku ir šiose sąlygose galioja tik organizacinė drausmė, bendras solidarus susiklausymas ir kiekvieno sąžinės jausmas, kuris niekuomet nepatars blogai. Jeigu ne dėl mūsų kaltės bei amžiaus jau nesame ir negalime būti aktyvūs kariai — būkime garbingi ramovėnai. Ant. Skirka
Skyriaus valdybos pirm.

GERAI PAVYKUSI POPIETĖ, IR PADĖKA

LKV S-gos "Ramovės" Clevelando skyrius kiekvienais metais suruošia "Kariui" paremti renginį. Šių metų renginys — popietė mūsų žurnalui paremti, įvyko rugpiučio 26 dieną, Lietuvių Namų viršutinėje salėje.

Popietė, į kurią atvyko gausiai svečių iš Clevelando ir apylinkių,

praėjo gražiai. LKV S-gos "Ramovės" Clevelando sk. valdyba nuoširdžiai dėkoja apsilankiusiems ir savo aukomis prisidėjusiems paremiant gražų skyriaus tikslą: Didelė mūsų padėka priklauso skyriaus garbės narei, poniai Irenai Plechavičienei už prisųstą 60 dol. auką ir loterijai laimikį (fantą); p. Puškorui, aukojusiam 50 dol. jauno kario Gedimino Eidukaičio, žuvusio Vietnamo kare, atminimui; Vald. Šembergui už 25 dol. auką ir Povilui Banioniui už 20 dol. auką; loterijos laimikių aukotojams, p.p. birutietėms, "Sidabrinų Žirklių" grožio saliono savininkui, A. ir V. Čepukaičiams, p.p. Stuogienei, U. Grincienei, O. Jokubaitienei, "Patrijos" savininkui, Nežinomam, p. Mačienei, p.p. Smelstoriams ir p. Jurevičiui, visiems nuoširdi padėka. Taip pat dėkojame sk. valdybos nariams ir visiems, kurie vienu ar kitu būdu prisidėjo surošiant taip gerai pavykusią popietę.

Savo posėdyje, įvykusiame rugsėjo 6 d., gautą popietės pelną, skyriaus valdyba paskirstė taip: "Kariui" — 300 dol., "Dirvai" — 20 dol. ir "Tėvynės Garsų" radio valandai — 20 dol.

Mūsų skyrius nuolatos yra rėmęs aukomis lietuvišką veiklą ir spaudą, remis ją ir toliau.

Šia proga sk. valdyba praneša, kad kiekvienais metais suruošiamas Lietuvos kariuomenės atkūrimo minėjimas-balius, šiais metais įvyks lapkričio 10 d. 7 val. vak. Lietuvių Namų viršutinėje salėje. Clevelando ir apylinkių lietuviai yra prašomi užsakyti stalus iš anksto, kreipiantis į sk. valdybos narius: Vyta Stuoogį, tel. 486-2387, arba Ed. Pranckų, tel. 885-4006.

E. Pranckus

A.A. PLK. R. LIORMONAS

Liepos 9 d. apie 7 val. vakaro su šiuo pasauliu atsiskyrė pirmūnas kūrėjas-savanoris, Vyčio Kryžiaus kavalierejus, a.a. pulkininkas Raimundas Liormonas.

Kas buvo velionis Lietuvai yra parašyta L.E. XVI t. 251 psl. Išminėti visą jo veiklą nepriklausomo Lietuvos gyvenimo metu, reikėtų plačios biografijos.

Velionio gyvenimas buvo įvairus, vingiuotas ir duobėtas, susietas su rizika ir pavojais, nuo Lietuvių Petrapilio Seimo 1917 metais, per visą Lietuvos nepriklausomą gyvenimą iki 1940 metų bolshevikio.

Ilgiausiai vienoj tarnyboj išbuvo, apie 11 su puse metų, Klaipėdos miesto krašto komendantu. Ši tarnyba nebuvo paprasta; gyventojai nevienodos tautybės, skirtingos kultūros nuo Lietuvos gyventojų, taip pat reikalavimai ir sąlygos buvo skirtingos. A.a. pulk. Liormonas sugebėjo išlaikyti pusiausvyrą tarp centrinės valdžios reikalavimų ir vietinių gyventojų. Reikėjo daug takto, norint ramiai išlyginti nesutarimus. Kylant krašte

nacių įtakai reikėjo ir juos apvaldyti. Naciai to nepamiršo ir, gavę proga, jį suėmė. Grėšė Štuthofas. SS į dalinius paėmė jo jaunametį sūnų Raimundą, paėmė be tėvų žinios ir pritarimo. Jis žuvo fronte prie Ilmenio ežero. Šios šeimos aukos tėvai niekada negalėjo pamiršti.

Gresiant a.a. plk. Liormonui Štuthofa stovyklai, jis gynėsi kaip įmanydamas, primindamas nacių geštapiui, kad jo jaunametis sūnus, paimtas į SS dalinius, žuvo fronte. Tai padėjo jam pačiam išsisukti iš geštapo nagų.

Plk. Liormonas šioje žemėje išgyveno 86 metus ir 9 mėnesius, paskutiniu metu, nors ir neturėjo tų išteklių ir patogumų, kokių buvo vertas, bet gyvenimu buvo patenkintas, mokėjo džiaugtis tuo ką turi, nepamiršo ir kenčiančios Lietuvos, ją mylėjo. Savo kukliomis pajamomis prisidėjo visur, kur tik buvo tautiniai reikalinga, priklausė Lietuvių Fondui.

Buvo L.V.S-gos "Ramovė" narys. Mirusį pagerbė Ročesterio ramovėnai pirmininko Alekso Beresnevičiaus vadovaujami. Karstą nešė ramovėnai ir savanoriai.

Laidotuvių šv. mišias celebravo artimas Liormanų šeimos draugas, Brooklyno Apriėjimo parapijos klebonas, kun. Jonas Pakalniškis, Tėvas Gabriėlius Baltrušaitis, OFM ir kun. Antanas Petrauskas. Palaidotas Holy Sepulchre kapinėse, Ročestery.

Už a.a. Raimundo velę buvo užprašyta daug mišių. Lietuvių Fondui suaukota apie pora šimtų dolerių, papildymui velionio vardo sąskaitos.

Mirusio liūdi žmona Stefanija, duktė Danguolė su vyru dr. Antanu Klimu, anūkai: Tadas, Paulius, Rūta ir Lina. Seserys — Irena Kubiliūnienė, Stasė Viliūnienė ir brolis Medardas su šeima. Liūdi ramovėnai ir visa Ročesterio lietuvių visuomenė.

V. Vitkus

A. A.

Gen. št. plk. KAZIMIERUI ŠKIRPAI

mirus, gerb. poniai Bronei Škirpienei ir sūnui Kazimierui su šeima, nuoširdžią užuojautą reiškia

*Lietuvos Šaulių Sąjungos Tremtyje
Pirmininkas ir Centro Valdyba*

Lietuvos kariuomenės gen. štabo pulkininkui

A.A. KAZIUI ŠKIRPAI

mirus, velionio žmonai Bronei, sūnui Algiui ir jų artimiesiems, skausmo valandoje reiškiamame gilią užuojautą.

L.K.V. S-gos "Ramovė" Los Angeles sk.

U.S. POSTAL SERVICE STATEMENT OF OWNERSHIP, MANAGEMENT AND CIRCULATION (Required by 39 U.S.C. 3685)		
1. TITLE OF PUBLICATION KARYS		A. PUBLICATION NO. ISDN C 2 2-9199
3. FREQUENCY OF ISSUE Published monthly except July & August		B. ANNUAL SUBSCRIPTION PRICE \$11.00
4. LOCATION OF KNOWN OFFICE OF PUBLICATION (Street, City, County, State and ZIP Code) (Not printers) 341 Highland Blvd., Brooklyn, NY, 11207 Kings County		
5. LOCATION OF THE HEADQUARTERS OR GENERAL BUSINESS OFFICES OF THE PUBLISHERS (Not printers) SAME		
6. NAMES AND COMPLETE ADDRESSES OF PUBLISHER, EDITOR, AND MANAGING EDITOR		
PUBLISHER (Name and Address) Zigmas Raulinaitis, 341 Highland Blvd., Brooklyn, NY, 11207		
EDITOR (Name and Address) SAME		
MANAGING EDITOR (Name and Address)		
7. OWNER (If owned by a corporation, its name and address must be stated and also immediately thereunder the names and addresses of stockholders owning or holding 1 percent or more of total amount of stock. If not owned by a corporation, the names and addresses of the individual owners must be given. If owned by a partnership or other unincorporated firm, its name and address, as well as that of each individual must be given.)		
NAME		ADDRESS
Lithuanian Veterans Association		341 Highland Blvd.
"Ramovė", Inc.		Brooklyn, NY, 11207
		Kings County
8. KNOWN BONDHOLDERS, MORTGAGEES, AND OTHER SECURITY HOLDERS OWNING OR HOLDING 1 PERCENT OR MORE OF TOTAL AMOUNT OF BONDS, MORTGAGES OR OTHER SECURITIES (If there are none, so state)		
NAME		ADDRESS
NONE		
9. FOR COMPLETION BY NONPROFIT ORGANIZATIONS AUTHORIZED TO MAIL AT SPECIAL RATES (Section 132.122, PSM) The purpose, function, and nonprofit status of this organization and the exempt status for Federal income tax purposes (Check one)		
☐ HAVE NOT CHANGED DURING PRECEDING 12 MONTHS ☐ HAVE CHANGED DURING PRECEDING 12 MONTHS (If changed, publisher must submit explanation of change with this statement.)		
10. EXTENT AND NATURE OF CIRCULATION	AVERAGE NO. COPIES EACH ISSUE DURING PRECEDING 12 MONTHS	ACTUAL NO. COPIES OF SINGLE ISSUE PUBLISHED NEAREST TO FILING DATE
A. TOTAL NO. COPIES PRINTED (Net Press Run)	1600	1600
B. PAID CIRCULATION		
1. SALES THROUGH DEALERS AND CARRIERS, STREET VENDORS AND COUNTER SALES	89	85
2. MAIL SUBSCRIPTIONS	1441	1450
C. TOTAL PAID CIRCULATION (Sum of 10B1 and 10B2)	1530	1535
D. FREE DISTRIBUTION BY MAIL, CARRIER OR OTHER MEANS SAMPLES, COMPLIMENTARY, AND OTHER FREE COPIES	14	14
E. TOTAL DISTRIBUTION (Sum of C and D)	1544	1549
F. COPIES NOT DISTRIBUTED		
1. OFFICE USE, LEFT OVER, UNACCOUNTED, SPOILED AFTER PRINTING	56	51
2. RETURNS FROM NEWS AGENTS	-	-
G. TOTAL (Sum of E, F1 and 2—should equal net press run shown in A)	1600	1600
11. I certify that the statements made by me above are correct and complete.	SIGNATURE AND TITLE OF EDITOR, PUBLISHER, BUSINESS MANAGER, OR OWNER <i>Zigmas Raulinaitis</i> EDITOR	
12. FOR COMPLETION BY PUBLISHERS MAILING AT THE REGULAR RATES (Section 132.121, Postal Service Manual)		
39 U. S. C. 3626 provides in pertinent part: "No person who would have been entitled to mail matter under former section 4359 of this title shall mail such matter at the rates provided under this subsection unless he files annually with the Postal Service a written request for permission to mail matter at such rates."		
In accordance with the provisions of this statute, I hereby request permission to mail the publication named in Item 1 at the phased postage rates presently authorized by 39 U. S. C. 3626.		
SIGNATURE AND TITLE OF EDITOR, PUBLISHER, BUSINESS MANAGER, OR OWNER <i>Zigmas Raulinaitis</i> EDITOR		

PS Form 3526 (Page 1)
Mar. 1977

(See instructions on reverse)

The Knight, Vol 2 & 1, Issue 7.
Official Publication of the Lithuanian
Numismatic Association, June-July, 1979,
\$2.00.

Leidiny s skirtas lietuviškų monetų, pinigų, medalių ir kt. kolekcionieriams. Kas domisi šia Lietuvos istorijos šaka, turėtų užsisakyti šį vertingą leidinį. Metams 8 dol. Rašyti: The L.N.A., P.O. Box 612, Columbia, Maryland 21045. Redaktorius Franc. Passic.

A. RUKŠOS Lietuvos Laisvės Kovų Istorijos II tomas yra atiduotas Tėvų Pranciškonų spaus-tuvei Brooklyne rinkti.

Knyga bus stambi, įrišta ir susidės iš dviejų dalių:

I dalis — Lietuvių - Lenkų santykiai iki 1919 metų (apims mažesnę knygos dalį).

II dalis — Lenkų pastangos okupuoti Lietuvą 1919 m. ir pirmojoje 1920 m. pusėje.

Veikalą leidžia KARYS.

Lenkų žygiai į Prūsias 1108 ir 1111-12 m., Rusinų žygiai į Lietuvą 1128, 1130 ir 1132 m., Lietuvių žygis į Livoniją 1207 m., Žiemgalių žygis į Lietuvą 1208 m., Lietuvių žygis į Livoniją 1218-19 m., Vokiečių žygis į Estiją 1220 m., Livonijos ordino žygis į Sembą 1256 m., Kautynės ties Lielvarde 1261 m., Gedimino žygis į Estiją 1329 m., Kryžiuočių Ordino žygiai į Lietuvą 1372 m. — aprašyti KARIO leidžiamoje knygoje: Z. RAULINAITIS, "GROBIO IR NAIKINIMO ŽYGIS".

Waterburio "Ramovės" skyriaus nariui, savanoriui-kūrėjui pulkininkui lt. Jonui Išlinskui 1979.VI.22 mirus, velionio atminimą pagerbdami, "Kario" žurnalui paremti aukojo sekantys:

1. Mykolas Gureckas	\$ 5.00;	555 Cooke Str. Waterbury, Conn. 06710
2. Mykolas ir Vera Lisauskai	\$10.00;	626 Washington Ave., Waterbury, Conn. 06708
3. Antanas Satkauskas	\$10.00;	16. Parkman Str., Oakville, Con. 06779
4. Jonas Stapulionis	\$10.00;	26 Blake Str., Waterbury, Conn. 06708
5. Juozas Valkauskas	\$ 5.00;	128 Buckingham Str., Waterbury, Conn. 06710
Viso	\$40.00	

AUKOJO KARIUI:

Birželis, 1979

\$300.00:

LŠST Centro Valdyba, Cicero, IL.

\$4.45:

E. Laurinonis, Canberra, Australia

\$4.00:

J. Grajauskas, Cliffside Park, NJ
 J. Naujokaitis, Cleveland, OH
 J. Smailys, So. Omaha, NB
 A. Vyšniauskas, North Bay, Canada

\$3.00:

K. Jasiulevičius, Cicero, IL

\$2.00:

R. Grybauskas, Baltimore, MD

\$1.00:

J. Grikavičius, San Pedro, CA

Liepa, 1979

\$15.00:

"Dr. Vinco Kudirkos, š. kp., Worcester, A

\$9.00:

A. Pocius, Elizabeth, NJ
 T. Rotcas, Fairfield, Australia

\$5.50:

J. Karys, Bridgeport, CT

\$5.00:

K. Čeputis, Muskegon, MI
 A. Masiulis, Simcoe, Canada
 J. Urba, Amsterdam, NY

\$4.00:

J. Blažys, Chicago, IL
 L. Dambrauskas, Michigan City, IN
 A. Janušonis, Woodhaven, NY
 T. Šlapikas, Chesapeake, VA

\$3.00:

V. Valaitis, E. Victoria Park, Australia

\$2.32:

J. Augutis, O'Connor, Australia

\$2.00:

E. Bažėnas, St. Petersburg, FL
 A. Maslauskas, Hartford, CT
 S. Petkevičius, Mount Hope, Canada

Rugpjūtis, 1979

\$500.00:

V. Perminas, Detroit, MI

\$50.00:

LKVS "Ramovė", Philadelphia, PA

\$25.00:

"Simo Kudirkos š. kp., New York, NY

\$9.00:

B. Užemis, Hot Springs, AR

\$4.00:

V. Crickett, Chicago, IL
 V. Jonikas, Gulfport, FL
 V. Markevičius, Chicago, IL
 J. Šileikis, Woodhaven, NY
 J. Virbalis, Cleveland, OH

\$1.00:

V. Bajalis, Los Angeles, CA

Aukojusiems KARYS nuoširdžiai dėkoja!

Ivairių autorių straipsniai skelbiami KARYJE nevisada reiškia redakcijos ar leidėjų nuomonę • KARYS išleidžiamas kiekvieno mėnesio pradžioje. Jam skiriami straipsniai turi pasiekti redakciją nemažiau dvi savaites prieš išleidimą. Rankraščiai redakcijoje nesaugomi • Keisdami adresą nedelsdami praneškite KARIUI, pažymėdami naująjį ir senąjį adresą • Čekius, arba "Money Order" adresuoti tik "KARYS" vardu, — ne "Warrior" ar kt.

90735.71